

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity
Historický ústav Filozofické fakulty

Diplomová práce

Josef Ladislav Píč – život a dílo
(*Vliv odborných sporů na jeho soukromý a společenský život*)

Jan Kössl

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Rudolf Krajíc, CSc.

České Budějovice 2007

JAN KÖSSL

JOSEF LADISLAV PÍČ

(VLIV ODBORNÝCH SPORŮ NA JEHO SOUKROMÝ A SPOLEČENSKÝ ŽIVOT)

ANOTACE

Práce je řazena chronologicky a je rozdělena do šesti částí, nazvaných rozvoj vědy v 19. století – historie archeologického bádání, dětství a dospívání, hledání profesního zařazení, vědecká činnost, odborné spory, význam díla a odkazu Josefa Ladislava Píče. První kapitola se věnuje historii archeologie od jejích nesmělých počátků do její přeměny ve skutečnou vědu. Druhá kapitola pojednává o narození Josefa Ladislava Píče roku 1847, jeho dětství stráveném ve Mšenu, České Lípě a gymnaziálních letech v Praze a formování jeho názorů. Následující kapitola hovoří o Píčově dospělosti a hledání jeho společenského zařazení. V páté kapitole je psáno o jeho samostatné vědecké činnosti. Předposlední kapitola zaznamenává jeho dlouhodobé vědecké spory, které vyústily v jeho předčasnou smrt. Závěrečná kapitola shrnuje archeologův přínos vědě a odkaz jeho díla.

JAN KÖSSL

JOSEF LADISLAV PÍČ

(THE INFLUENCE OF SPECIAL DISPUTS FOR HIS PRIVATE AND SOCIAL
LIFE)

ANNOTATION

The thesis is lined in chronological sequence and dividend into six part, its titles are development of science in 19th century – history of archeologic research, childhood and adolescence, looking for the vocational integration, the science activity, special disputes, the meaning of publication and legacy Josef Ladislav Píč. The first part is divoted to the history of archeology by its diffident beginnings to its conversion into the real science. The second part treats of birth of Josef Ladislav Píč in 1847, his childhood in Mšeno, Česká Lípa and the years during his grammar schoul attendance in Prague and formation of his ideas. The next part is divoted to the adulthood of Píč and looking for his social enlistment. In the 5th part it is written about his individual science activity. The last but one chapter records his long-term science disputs, which leaded into his early death. The final part sums up his contribution to the science and the legacy of his life´s work.

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „*Josef Ladislav Píč (Vliv odborných sporů na jeho soukromý a společenský život)*“ jsem vypracoval samostatně a pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v závěrečném seznamu.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 24. 4. 2007

.....

Děkuji za pomoc zejména PhDr. Rudolfu Krajíčoví, CSc. za odborné vedení, bystré postřehy a motivaci při práci.

Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Archivu Národního muzea a Literárního archivu Památníku národního písemnictví, bez jejichž obětavé pomoci by tato práce pravděpodobně vůbec nevznikla.

V neposlední řadě bych chtěl poděkovat i všem, kteří mi při práci pomáhali a podporovali mě v mém úsilí.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. ROZVOJ VĚDY V 19. STOLETÍ – HISTORIE ARCHEOLOGICKÉHO BĀDÁNÍ	11
2.1 POČÁTKY ARCHEOLOGIE	11
2.2 ROMANTIZMUS V ARCHEOLOGII.....	12
2.3 POZITIVIZMUS V ARCHEOLOGII	12
3. DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ	15
3.1 RODINNÉ POMĚRY	15
3.1.1 <i>Druhá rodina Čeňka Píče</i>	16
3.2 DĚTSKÁ LÉTA.....	19
3.2.1 <i>Společenské prostředí – středočeské Mšeno</i>	19
3.2.2 <i>Obecná škola</i>	21
3.3 GYMNAZIJNÍ LÉTA.....	22
3.3.1 <i>Česká Lípa</i>	22
3.3.2 <i>Staroměstské gymnázium</i>	25
3.4 STUDENTSKÝ ŽIVOT	26
3.5 UNIVERZITNÍ STUDIA	28
4. HLEDÁNÍ PROFESNÍHO ZAŘAZENÍ	30
4.1 GYMNAZIÁLNÍ PROFESOR DĚJEPISU A ZEMĚPISU	30
4.1.1 <i>Mladá Boleslav</i>	30
4.1.2 <i>Gymnázium v Žitné ulici v Praze</i>	32
4.2 REDAKTOR PAMÁTEK ARCHEOLOGICKÝCH.....	34
4.3 PŘÁTELSTVÍ S JOSEFEM HLÁVKOU.....	35
4.4 SPOLEČENSKÝ A SOUKROMÝ ŽIVOT.....	38
4.5 POČÁTKY BĀDÁNÍ V OBORU ARCHEOLOGIE.....	41
5. VĚDECKÁ ČINNOST JOSEFA LADISLAVA PÍČE	46
5.1 MUZEUM KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO V PRAZE	46
5.1.1 <i>Kustodem Muzea Království Českého</i>	46
5.2 PÍČOVA SBÍRKOTVORNÁ A TERÉNNÍ BADATELSKÁ ČINNOST	48
5.3 ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM KELTSKÉHO OPPIDA VE STRADONICÍCH.....	50
5.4 VÝZKUMY JOSEFA LADISLAVA PÍČE V JIŽNÍCH ČECHÁCH	54
5.5 PUBLIKAČNÍ ZHODNOCENÍ TERÉNNÍCH VÝZKUMŮ	56
5.5.1 <i>Starožitnosti země České</i>	58
5.5.2 <i>Hodnocení Píčových Starožitností</i>	63
6. ODBORNÉ SPORY JOSEFA LADISLAVA PÍČE	65
6.1 SPOR S LUBOREM NIEDERLEM O CHRONOLOGII ČESKÝCH PRAVĚKÝCH DĚJIN	65
6.1.1 <i>Muzejní a univerzitní škola</i>	65
6.1.2 <i>Spor mezi muzejní a univerzitní školou</i>	66
6.2 HISTORIE RUKOPISNÉHO SPORU	71
6.2.1 <i>Rukopis Královédvorský a Zelenohorský</i>	71
6.2.2 <i>První pochybnosti o pravosti Rukopisů</i>	72
6.2.3 <i>Rukopisné boje roku 1886</i>	73
6.2.4 <i>Závěr bojů o Rukopisy</i>	78

6.3 CESTA JOSEFA LADISLAVA PÍČE DO PAŘÍŽE A MILÁNA ZA PALEOGRAFICKO- CHEMICKOU ZKOUŠKOU RUKOPISU KRÁLOVÉDVORSKÉHO	79
6.3.1 <i>Motivace k provedení paleografické zkoušky</i>	79
6.3.2 <i>Paříž a Milán</i>	80
6.4 POSLEDNÍ DNY VEŘEJNÉHO I SOUKROMÉHO ŽIVOTA JOSEFA LADISLAVA PÍČE.....	82
6.4.1 <i>Píčov návrat z cesty do Paříže a Milána</i>	82
6.4.2 <i>Píčov poslední boj</i>	83
6.4.3 <i>Píčova smrt</i>	88
6.4.4 <i>Hledání odpovědí</i>	91
7. VÝZNAM DÍLA A ODKAZU JOSEFA LADISLAVA PÍČE.....	95
8. ZÁVĚR	97
SEZNAM ZKRATEK	99
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	100
PŘÍLOHY	103

1. ÚVOD

Na podzim roku 2001 jsem se shodou šťastných náhod dostal na brigádu na archeologický výzkum. Práce mě bavila, a tak jsem se zjara následujícího roku přihlásil znovu. Na výzkumu v Hostivicích u Prahy jsem vydržel až do konce září, kdy mi začal 1. ročník studií na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V Hostivicích jsme odkryli mnoho zajímavých nálezů, např. dlouhé neolitické domy, pohozené kostry mladých dívek z doby kultury knovízské a zejména tři germánské studně. Následujícího roku se mi podařilo skloubit vysokoškolské studium s archeologickou brigádou a v Hostivicích jsem tak mohl být přítomen u dalších významných nálezů. Objevili jsme další germánské studně a velké žárové pohřebiště knovízské kultury, přes 70 hrobů a jeden velmi bohatě vybavený kostrový hrob z doby římské. Právě tato brigáda mě přivedla k rozhodnutí spojit svoji diplomovou práci s významným českým historikem a archeologem - profesorem pražské Karlovy univerzity a dlouholetým pracovníkem Národního muzea - Josefem Ladislavem Píčem.

Práce je časově ohraničena lety 1847-1911, tedy narozením a smrtí Josefa Ladislava Píče. Tyto hranice nejsou pevné, věnuji se událostem i mimo ně, které je však svým vlivem překračují.

Badatel, který se zabývá osobností J. L. Píče, nemůže vedle rozsáhlé odborné literatury opominout ani písemnou jeho pozůstalost, která je uložena v Archivu Národního muzea¹ v pražských Holešovicích. V ní se nacházejí Píčovy životopisné materiály jako osobní dokumenty, vysvědčení, jmenování a deníky, dále finanční záležitosti, bohatá rodinná, osobní a institucionální korespondence. Badatel zde nalezne i rukopisy jeho historických a archeologických děl, zprávy z archeologických výzkumů a výstřižky z novin s jeho články.

Dalšími prameny pro poznání osobnosti J. L. Píče jsou dopisy v korespondencích jeho přátel a spolupracovníků. Obzvláště zajímavé je korespondence s Josefem Hlávkou. V pozůstalosti Čenka Zírta se zachoval Píčův deník, který si vedl během cesty do Paříže a do Milána krátce před svojí smrtí. Obojí je uloženo v Literárním archivu Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech.

Je s podivem, že o tak významném badateli, jakým Píč bezesporu byl, dosud neexistuje obsáhlejší monografie. O jeho životě a díle vyšlo jen několik stručných

---

¹ Archivní materiál ve fondu Josefa Ladislava Píče nemá signaturní čísla.

jubilejních článků a příspěvků. Přesto jsou některé z nich zajímavým pramenem ke studiu a poznání Píčova díla. První takovýto článek vyšel při příležitosti Píčových šedesátých narozenin z pera Eduarda Šitllera. Nedlouho po Píčově tragické smrti na něj vzpomínali jak jeho přátelé Jan Kryštůfek a Jan Waněk v útlé brožuře Píčův poslední odkaz, tak jeho názorový protivník Lubor Niederle v Almanachu české akademie. Poté Píčovo jméno upadlo na nějaký čas v zapomnutí, zejména proto, že si nevychoval žádné názorové pokračovatele a na místa, jež uvolnil svou dobrovolnou smrtí, se dostali jeho protivníci.

Při příležitosti stého výročí Píčova narození vyšlo několik studií. Ve zvláštním otisku z časopisu Národního muzea připomněli Píčovu osobnost významný český archeolog profesor Jiří Neústupný z pražského Národního muzea a Bedřich Svoboda, specialista na dobu římskou a stěhování národů. V Národní obrodě vyšel zajímavý článek, v němž Josef Skutil objasňoval vztahy mezi Píčem a francouzským archeologem Josephem Dechelettem.

Až na výjimky, zaměřené především na výsledky práce profesora Píče v oboru archeologie, se ani v druhé polovině dvacátého století odborná literatura jeho odkazu příliš nevěnovala. Roku 1962 vydal v časopisu Národního muzea vzpomínkovou stať náš přední znalec raného středověku dr. Rudolf Turek. Nejvíce se dílu i osobnosti Josefa Ladislava Píče věnoval odborník na dějiny archeologického bádání dr. Karel Sklenář z Národního muzea. Roku 1974 vyšla jeho populárně naučná knížka Učenci a pohané, v níž je uvedeno mnoho faktů a zajímavých skutečností ze života J. L. Píče. Všechna shora zmiňovaná díla pojednávají převážně o Píčově pracovním životě, o jeho díle, významu a badatelském odkazu. O jeho soukromém životě však - až na vzácné výjimky - podrobnější zprávy chybějí. Z publikovaných stať lze zmínit studii Karla Sklenáře, který roku 1988 ve sborníku Českolipsko literární pojednal o Píčově mládí v článku, nazvaném Studentská léta Josefa Ladislava Píče. O konci Píčova života, tedy o jeho doslova posledních dnech, podrobněji pojednávají pouze již výše uvedení pánové Kryštůfek a Waněk.

Další nesmírně užitečnou knihou je Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů, kterou roku 2005 vydal v pražském nakladatelství Libri Karel Sklenář. Z drobnějších - regionálních - prací lze uvést např. studie píseckého badatele Jiřího Frölicha. V současné době nastupujících elektronických medií nelze opomenout ani internetové stránky Československé společnosti rukopisné.

Při zkoumání osobnosti historika a archeologa Josefa Ladislava Píče je nutné připomenout i jeho vlastní práce, zejména Starožitnosti země České a jeho příspěvky v odborném časopise Památky archaeologické a místopisné.

Nelze ovšem opominout ani periodika, v nichž otiskovali své příspěvky Píčovi názoroví protivníci. V první řadě bych uvedl Český časopis historický.

Pro formální stránku i obsahovou náplň své diplomové práce (tj. pro práci s prameny a literaturou) jsem zvolil metodu přímou i nepřímou a využil jsem metodu biografickou. Fakta získaná z pramenů a literatury přímou metodou jsem se snažil zobecnit a zařadit je do širšího rámce tehdejší společenské situace.

Za cíl jsem si kromě podrobného přehledu o životě a díle Josefa Ladislava Píče stanovil hledání odpovědí na otázky, které nepochybně zajímají i současného člověka a mohou tak být v mnohém inspirativní a poučné i po téměř stu letech. K takovým otázkám lze řadit např. to, jak se chlapec chudých a nevzdělaných rodičů mohl ve své době stát uznávanou vědeckou kapacitou; co bylo podnětem k tomu, že se od historie dostal k tehdy přehlížené a nedoceňované archeologii a muzejnictví; jaké názory zastával v pohledu na archeologické nálezy, na chronologii archeologických kultur a jakým způsobem se vypořádal se svým názorovými protivníky. Pokusím se proto zhodnotit i jeho hlavní a nejdůležitější dílo, Starožitnosti země české. Další otázkou, na níž se ve své diplomové práci budu snažit nalézt odpověď, je, jaký byl Píčův soukromý život a jak dalece nebo v jakém ohledu ovlivnilo jeho soukromí jeho pracovní život a naopak. Pokusím se též stručně objasnit historii rukopisného sporu, poukázat na to, jakou roli v něm sehrál J. L. Píč, a jaké to mělo pro něho následky. Bez zajímavosti jistě není ani hledání odpovědi na otázku, jaké soukromé či pracovní okolnosti mohly mít vliv na to, že si dobrovolně vzal život. V závěru své práce se pokusím poukázat na význam a odkaz Píčova díla, a to jak v oblasti historické, tak i archeologické a muzejní.

2. ROZVOJ VĚDY V 19. STOLETÍ – HISTORIE ARCHEOLOGICKÉHO BĀDÁNÍ

2.1 Počátky archeologie

Archeologie prošla ve svém vývoji několika etapami. V prvopočátečním období, zhruba do konce 18. století, byly náhodné archeologické památky obvykle posuzovány jako pouhé zajímavosti, kuriozity, starožitnosti. Mnohdy byly tyto nálezy považovány dokonce za přírodní výtvořy. Známe jsou případy tzv. hromových kamenů. Lidé věřili, že v místech, kde je našli, ušodil blesk do země. Často si je brali domů, schovávali je pod křov, neboť věřili, že je uchrání před bouřemi a jinými přírodními pohřmami. Byly také považovány za památky z pohanských dob, z dob pověstí a legend. V období osvícenství se pozvolna začalo prosazovat poznání, že tyto nálezy mohou být historickým pramenem nejen ilustrujícím, ale také vypovídajícím.² V první polovině 19. století se - nejen - archeologie dostala pod vliv romantických představ. Od druhé poloviny 19. století se prosadil pozitivistický přístup v archeologii.

Prvním, kdo u nás začal pracovat přímo v terénu a provádět vykopávky, byl Karel Josef Biener z Bienenberka.³ V letech 1778-1785 vydal první spis o českých starožitnostech, první soupis archeologických nálezů v Čechách. Je považován za „otce české archeologie“. Dalším osvícencem, který se začal zajímat o hmotné doklady z dávných dob a archeologii, byl Josef Dobrovský,⁴ který správně rozpoznal, že nálezy jsou mluvícími doklady, historickým pramenem, který může vypovídat o své době a prostředí i tehdy, když je nelze připojit jako ilustraci k žádné historické zprávě.⁵ Podle zpráv o nálezech v Hoříně u Mělníka sepsal práci o pohřbívání starých Čechů. Vytvořil i první nálezovou zprávu o systematickém archeologickém výzkumu na našem území, prováděném v Ločovicích-Kočvarech.⁶

---

² Karel SKLENÁŘ, *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*, Praha 2005, s. 13.

³ Karel Josef Biener z Bienenberga (1731–1798) se k archeologii dostal jako vojenský inženýr při stavbě královéhradecké pevnosti.

⁴ Josef Dobrovský (1753-1829), významný osvícenecký učenec, jazykovědec, literární historik, slavista. Nejvíce se proslavil dvoudílným Německo-českým slovníkem. Jeho kontakt s archeologií je náhodný, ale významný.

⁵ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 13.

⁶ TAMTĚŽ, s. 134.

2.2 Romantizmus v archeologii

Kolem poloviny 19. století se v Čechách začala pomalu archeologie formovat jako vědecký obor. Bohužel toto období bylo poznamenáno romantickými představami a vzrůstem nacionalizmu. Nálezy sloužily, bez jakýchkoliv bližších znalostí, k dokazování starobylosti a vyspělosti vlastního národa, v našem prostředí Čechů či Němců. Otázka národní příslušnosti pravěkých nálezů byla nadřazena ostatním archeologickým problémům.⁷ Naši předci, kteří byli do této doby v rámci křesťanských představ odvrhováni jako nevěřící pohané, se vlivem sílícího nacionalizmu změnili ve slavné, vážené pohanské praotce. Romantizmus v archeologii není žádným přesně vymezeným obdobím, je spíše skryt v obsahové stránce a v přístupu k řešení historických otázek. V tomto romantickém období bylo důležitou institucí, která napomáhala k přechodu české archeologie od starožitností k vědě, Národní muzeum (založeno v r. 1818). V roce 1842 se v Národním muzeu osamostatnila archeologická sbírka a prvním kustodem, tedy i profesionálním archeologem, se stal Josef Vojtěch Hellich.⁸ V letech 1842-47 sepsal první inventář sbírky NM, nově uspořádal archeologickou expozici a jménem NM prováděl první oficiální terénní výzkumy u nás.⁹

2.3 Pozitivizmus v archeologii

Roku 1843 vznikl při Národním muzeu Archeologický sbor, první oborová instituce v Čechách. V této době u nás neexistovala škola, na které by se archeologii vyučovalo. Jeden z nejvýznamnějších českých archeologů 19. století Jan Erazim Vocel¹⁰ se zasadil o to, aby roku 1850 vznikl na Pražské univerzitě obor archeologie. Roku 1862 se stal naším prvním a ve světě jedním z prvních vysokoškolských profesorů archeologie. Roku 1852 spoluzakládal první archeologický časopis, *Archeologické listy*, které se o dva roky později přejmenovaly na *Památky archeologické*. Pod tímto názvem

---

⁷ K. SKLENÁŘ, *Učenci a pohané*, Praha 1974, s. 79.

⁸ Josef Vojtěch Hellich (1807-1880) byl především významným malířem. Proslavil se zejména portréty Boženy Němcové a Františka Palackého. V druhé polovině života opustil archeologii a věnoval se výhradně malířství.

⁹ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 217.

¹⁰ Jan Erazim Vocel (1802-1871) se jako vlastenec i po změně pravopisu podepisoval jako Wocel.

vycházejí dodnes. Své životní dílo, historicko-etnologickou syntézu Pravěk země české, sepsal v duchu doznívajícího romantizmu. Neuplatnil zde stále více mezinárodně uznávaný princip chronologického třídění pravěku podle surovin a výrobků (tj. systém tří dob - doby kamenné, bronzové, železné), ale sled pravěkých obyvatel Keltů, Germánů a Slovanů.¹¹

Dalšími výraznými představiteli romantizmu v archeologii byli Matyáš Kalina z Jäthensteinu a Václav Krolmus.¹² Kalina přednášel o archeologických nálezech již roku 1818, kdy sestavil jejich přehled a bibliografii. Stal se členem prvního archeologického sboru Národního muzea hned od jeho počátku roku 1843. Již roku 1836 vydal ve spolupráci s Krolmusem první knihu, věnovanou české archeologii, nazvanou *Böhmens heidnische Opferplätze, Gruber und Alterthümer* (Pohanská obětiště, hroby a starožitnosti Čech). Archeologii se věnoval i v terénu.¹³ Václav Krolmus byl prvním významným terénním archeologem u nás. Jeho nálezy tvořily třetinu archeologické sbírky Národního muzea. Snažil se sestavit celkový obraz slovanského pravěku. Nedostatek vzdělání a nadšené vlastenectví jej sváděly k nepodloženým, fantastickým závěrům často hraničícím se lží (byl např. přesvědčen, že našel hrob praotce Čecha).¹⁴

Spolupracovníkem Kaliny i Krolmuse byl F. K. Miltner a jeho dva synové. Archeologii se ve stejné době věnovalo i mnoho dalších amatérských nadšenců. Zhruba od konce 60. let 19. století se dá mluvit o tom, že začíná další velké období české archeologie. Pozitivistický přístup k archeologii potlačuje romantický historismus a povyšuje hmotné památky na cíl vědeckého bádání.¹⁵

Pozitivismus se u nás prosadil až po Vocelově smrti. Pozitivisté kladli důraz na přesnou analýzu hmotných pramenů a zapojili archeologii do širšího rámce antropologie. Vůdčí osobností 70.-90. let 19. století se stal Josef Smolík.¹⁶ Soustředil se na systematickou analýzu nálezového fondu, obrátil pozornost k lokalitám se sídlištními objekty, pochopil význam zásad srovnávacího studia a smyslu nálezových celků.

---

¹¹ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 17.

¹² Matyáš Kalina z Jäthensteinu (1772-1848) a Václav Krolmus (1790-1861) byli úzkými spolupracovníky, dokud mezi nimi nedošlo roku 1840 k roztržce. Od té chvíle již Kalina nevěnoval archeologii tolik času.

¹³ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 274.

¹⁴ TAMTÉŽ s. 322.

¹⁵ TAMTÉŽ, s. 17.

¹⁶ Josef Smolík, archeolog, numismatik, žil v letech 1832 – 1915, v letech 1873-1893 byl jednatelem archeologického sboru Národního muzea, 1878-1884 redigoval Památky archeologické, od roku 1881 byl kustodem numismatické sbírky Národního muzea.

Smolíkova generace výrazně zdokonalila metody terénního výzkumu, dosud dosti primitivní a zvýšila úroveň jeho publikace. V práci s artefakty směřovala od srovnávací morfologie k chronologicko-typologické systematice, k vyhledávání tvarů typických pro určitá období a k jejich spojování do územně-časových celků, kterým se začínalo říkat typ nebo kultura.¹⁷

Na počátku 90. let 19. století se vůdčí osobností české archeologie stal Josef Ladislav Píč. Prosadil proti Smolíkovi modernější pojetí oboru. Smolík se stáhnul do ústraní a věnoval se numismatice. Píč jako historik pochopil význam archeologie pro poznání historie. Počátek českých a slovanských dějin nemohl zpracovat bez archeologických nálezů. Nemohl ale začít od prostředku, proto se rozhodl prozkoumat nejprve starší pravěk. Rozhodl se vyřešit nedostatek hmotných pramenů a se svou „družinou“ přátel zahájil rozsáhlé, intenzivní a především systematické výzkumy Čech. Z těchto zdrojů vybudoval novou, moderně uspořádanou pravěkou expozici Národního muzea. Ve svém stěžejním díle *Starožitnosti země české*, které vycházely v průběhu let 1899 – 1909, se pokusil interpretovat nejstarší dějiny Čech jako dějiny etnických celků a najít kořeny současného slovanského obyvatelstva. Navázal tak v podstatě na pozdní romantický historismus J. E. Vocela, který ovšem rozšířil za hranice psané historie. Toto pojetí archeologie bylo nazvané podle Píčova působiště jako „muzejní škola“. Oponenti a kritici „muzejní školy“ se zformovali kolem Lubora Niederleho,¹⁸ Karla Buchtely¹⁹ a Jindřicha Matiegky.²⁰ Jejich uskupení se označuje jako „univerzitní škola“. Nesouhlasili s Píčovou chronologií, soustředili se na umělecko-průmyslové hledisko, které Píč odmítal. Představitelé univerzitní školy byli především teoretiky, Píč praktik. Po Píčově předčasné smrti roku 1911 ovládla univerzitní škola pozice v Národním muzeu a pokusila se sjednotit českou archeologii. První světová válka ovšem tyto plány přerušila. Po jejím skončení se L. Niederlemu podařilo ustanovit roku 1919 Státní archeologický ústav. Na pět let se stal jeho ředitelem a tvůrcem odborné koncepce.

Uvedený přehled a proměnu archeologie od „sbírek kuriozit“ až po regulérní vědecký obor na počátku 20. století jsem zařadil především proto, abychom v následujícím textu lépe pochopili, v jaké době a za jakých okolností se do badatelských aktivit v oboru archeologie začlenil i J. L. Píč.

---

¹⁷ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 17-18.

¹⁸ Osobnosti L. Niederleho, hlavnímu oponentovi J. L. Píče, se budu dále věnovat podrobněji.

¹⁹ Karel Buchtela (1864-1946), úředník, archeolog, sběratel, vytvořil ucelený systém českého pravěku, v letech 1924-1939 byl ředitelem Státního archeologického ústavu.

²⁰ Jindřich Matiegka, lékař, antropolog a archeolog, žil v letech 1862-1941.

3. DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ

3.1 Rodinné poměry

Josef Ladislav Píč se narodil 19. ledna 1847 ve Mšeně,²¹ respektive jeho rodný dům stával na dohled od Mšena, u paty větrného mlýna, který patřil jeho otci, při silnici na Sedlec.

Jeho otcem byl Čeněk Píč, „*statný a veselý měšťan a mlynář ve Mšeně, který každé chvíle oči k nebi obracel, zda dá mu potřebné síly pro jeho větrný mlýn – a tím získal velkou znalost meteorologických místních poznatků a dohadů, s kterými se na něho občané mšenští obraceli.*“²²

Na křestním listě jeho syna je v závorce uvedena i německá forma jeho jména Vincenc. Sám ve svých dopisech Josefovi používal obou variant. Někdy se podepisoval jako Čeněk, někdy jako Vincenc, takže je pravděpodobně možné používat obě formy. Čeněk Píč se oženil ve svém životě dvakrát. Obě jeho ženy se jmenovaly Anny, což při objasňování rodokmenu mohlo vést k nedorozuměním a záměnám. S první manželkou, Annou Píčovou, rozenou Vogelovou,²³ měl Čeněk Píč tři syny. Nejstarším byl právě Josef, křtěný Ladislav. O deset let později, 4. dubna 1857, se narodil druhý syn Karel. Nejmladší syn se jmenoval František a světlo světa spatřil 7. října 1860. Na rozdíl od nejstaršího Josefa, Karel a František nestudovali. Oba se vyučili u otce a stali se taktéž větrnými mlynáři.²⁴

Josef po absolvování obecné školy odešel studovat do České Lípy a Prahy. Odtud si přinášel nové myšlenky, nápady, ideje a neopomínal poučovat své mladší sourozence. Ti jeho názory často přebírali se vším všudy. Zvláště mezi Josefem a prostředním Karlem se vyvinulo pevné pouto. Byl to právě Karel, se kterým se v budoucnu Josef, už jako známá osobnost české společnosti, z rodiny nejúžeji stýkal, s kým byl v nejčastějším kontaktu. Karel i František hledali po krachu hospodářství svého otce obživu ve světě. Zejména Karel svědomitě psal, dopisy přicházely

²¹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 1. (Veškeré citace z archivního materiálu jsem nechal v originálním znění, tedy i s pravopisnými chybami.)

²² Josef Bedřich CINIBULK, *Upomínka na slavnostní odhalení pamětní desky, kterou 14. srpna 1938 věnoval ROMANOV, spolek rodáků a přátel Mšena a jeho vůkolí v Praze, k počtě a na věčnou památku velikého rodáka města Mšena v Kokořínsku: Dr. Josefa Ladislava Píče, universitního profesora a vynikajícího archaeologa českého*, Praha 1938, s. 5.

²³ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

²⁴ TAMTÉŽ.

z Budapešti, Ukrajiny, Rumunska, Bulharska ale i z Německa. Občas se oba bratři někde setkali, ale většinou se každý protloukal životem na vlastní pěst. Karel se nakonec oženil a zakotvil v Bulharsku nedaleko Varny.

Dokud žila jejich matka, dařilo se jim dobře. Ovšem po její smrti 23. února 1865 se domácí poměry změnily.²⁵ Tou dobou bylo Josefu Ladislavu Píčoví již osmnáct let a studoval na gymnáziu v Praze.

Děd Josefa Ladislav Píče z otcovy strany, sedlák Václav Píč, pocházel z Malé Bělé, kde se stal rychtářem. Babička se jmenovala Anna, rozená Tichá. Dědem z matčiny strany byl měšťan a obuvník ve Mšeně František Vogel a babička Dorota, rozená Maistnerová.²⁶

3.1.1 Druhá rodina Čenka Píče

Čeněk Píč se podruhé oženil necelý půlrok po smrti své první ženy 6. července 1865. Jeho druhá manželka, taktéž Anna, byla dcerou Jiřího Šimůnka, rolníka ze Sedlce. Její matka se jmenovala Kateřina Šimůnková, rozená Hamišová. Anna se narodila 22. srpna 1834,²⁷ byla tedy starší jen o třináct let, než její nejstarší vyvdaný syn Josef Ladislav. Patrně i tento malý věkový rozdíl mezi nimi byl příčinou toho, že Josef příliš nerozuměl své nové matce a nakonec se i ve zlém rozešli.

Po smrti matky připravoval mladý Josef Ladislav své mladší bratry na to, že se otec znovu ožení a že budou mít novou matku. Ačkoliv vztahy mezi Josefem a macechou nebyly nejlepší, podle vzpomínek jeho bratra Karla, nepřístupoval Josef k maceše s předsudky, ale snažil se jí ctít a to samé chtěl i po svých sourozencích: „...nás i poučoval že budeme mít druhou matku, že jí máme mít raději nežli jsme mněli první a nedlouho po prázdninách se náš otec oženil, na svadbu Pepiček nepřišel ale s pjekným psaním uvážlivje matce ruce líbal i mnoho štěstí a radosti jí přál...“²⁸

Z tohoto druhého manželství Čenka Píče vzešly čtyři děti, pro změnu samé dcery. Nejstarší Bohumila se narodila 11. července 1866, tedy přesně rok a pět dnů po svatbě. Později se provdala za lakýrníka Josefa Patočku. O čtyři roky později, 6. března

---

²⁵ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

²⁶ TAMTÉŽ, kart. č. 1, inv. č. 1.

²⁷ TAMTÉŽ, kart. č. 20, inv. č. 1381.

²⁸ TAMTÉŽ.

1870, se narodila druhá dcera Marie. Ta se provdala za Karla Týznera ze Mšena. S touto nevlastní sestrou měl Josef Ladislav nejlepší vztahy. Třetí dcera manželů Píčových se narodila 19. listopadu 1872 a jmenovala se po matce Anna. Ta se provdala za knihkupce Josefa Poláka do Nových Benátek. Nejmladší Emílie přišla na svět 1. června 1877. Jejím mužem byl krejčí Anton Kudláček z Ústí nad Labem.²⁹ Emílie byla mladší než Josef o celých třicet let.

Až na nejstarší Bohumilu se všechny sestry provdaly šťastně. Takto líčila Bohumila v dopisech bratrovi, jak se k ní muž choval: „*ráno spí a vstane, dělá jako zuřivý šílenec, bije nás a zavraždil by celou rodinu. Na nic nechce dát, vyčítá chleba dětem. To není člověk, on to je lev z Afriky.*“³⁰

Čenku Píčovi bylo slíbeno jako věno 1500 zlatých. Protože na tyto peníze spoléhal, prikoupil pole. Věno mu ale nebylo vyplaceno naráz a on nemohl pole zaplatit. Za několik let se ocitlo hospodářství i s mlýnem na pokraji krachu. Pro rodinu je podle dobových zpráv zachránil Josef Ladislav Píč,³¹ ačkoliv tou dobou již s rodinou nežil.

Z dobové korespondence a dalších písemností je zřejmé, že nová paní domu po svatbě zaváděla do domácnosti pořádky, na jaké byla zvyklá. Mimo jiné si přivedla služku z předešlé rodiny. Bývalá služka Píčových, která v rodině bývala dlouhých šestnáct let a na kterou byly děti zvyklé, kterou měly rády, musela odejít. Karel na tuto událost vzpomínal takto: „*na místo její přišla postará a charakter její lišil se od první opačně a tajno jsme jí mněli za jednu čarodějnici.*“³²

V této době již nejstarší syn Josef Ladislav studoval v Praze a domů jezdil jen na svátky a na prázdniny. O jedněch z nich došlo k nemilé události, která zkalila vztahy mezi Josefem a rodinou. V písemné pozůstalosti je o tom zachován následující popis: jednou v neděli odešli otec s macechou z domu a za jejich nepřítomnosti bylo umačkáno kuře. Nová služka to žalovala a rozhněvaná hospodyně vinila nejstaršího syna. Ten se hájil, ale macechu o své nevině nepřesvědčil. Vznikla hádka, v níž macecha nazvala Josefa Ladislava „pražským flamendrem“. Ten nemlčel a také slova nevybíral. Macecha mu na to vytkla, že on je příčinou, že ostatní děti budou „zkráceny“. Na to mladý Píč požádal otce, aby si dal vymazat podíl, který mu odkázala matka.³³ V tuto chvíli se

---

²⁹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

³⁰ TAMTÉŽ, kart. č. 2, inv. č. 53.

³¹ TAMTÉŽ, kart. č. 20, inv. č. 1381.

³² TAMTÉŽ.

³³ TAMTÉŽ.

projevil Píčov prudký temperament. Podobně unáhleně a nekompromisně reagoval Píč na kritiku své práce i v pozdějších dobách. Sám si tak uzavíral možnost diskutovat o problémech a vytvářel si nepřátele.

Až potud se shodují vzpomínky jeho bratra Karla a jeho nevlastní sestry Anny,³⁴ a to až překvapivě přesně, včetně mnohých detailů. Ovšem od této chvíle se jejich vzpomínky začínají rozcházet. Například Anna si o následujícím období poznamenala: „*další prázdniny i svátky trávil bratr (tj. Josef Ladislav – pozn. JK) vždy u svého strýce, faráře v malé německé vsi Kruhu pod Bezdězem a později v Mnichově Hradišti, kde se jeho strýc stal děkanem.*“³⁵ Oproti tomu jsem ve vzpomínkách bratra Karla (se kterým si byl Josef nejbližší, se kterým si nejlépe rozuměl a který ho nejlépe znal) nenašel žádnou zmínku o tom, že by Josef vztahy s rodinou přerušil. Naopak, Karel si velice dobře vybavoval četné hovory s Josefem, když se na vánoční či velikonoční svátky a na prázdniny vracel domů.³⁶

Ve vzpomínkách Anny ani Karla není událost s umačkaným kuřetem datována, nedá se tedy určit, kterého roku k ní došlo. Karel ve svých vzpomínkách sice jednoznačně nepíše, že k oněm hovorům s Josefem docházelo po shora popsané příhodě, ovšem ze sledu jeho vypravování by to bylo logické. O prázdninách roku 1866 byl Josef každopádně ještě ve Mšeně, neboť Karel vzpomínal: „*Ještě předy prázdninami vypukla válka s Prusy i Itálií, zkoušky se odbyly na čerstvo a studující byly propuštěny, náš Pepíček nás tehdy překvapil...*“³⁷

J. L. Píč se pravděpodobně nerozešel s celou rodinou, ale jen s nevlastní matkou. Jejich vztahy se zhoršily natolik, že do Mšena již nejezdil. „*Pamatuji si, že zesnulý bratr byl starém větrníku ve Mšeně naposled návštěvou as roku 1880,*“³⁸ vzpomínala jeho sestra Anna. Volné chvíle trávil u svého nejmladšího strýce Antonína Píče, faráře a později děkana v Mnichově Hradišti. Ale na své sourozence nezanevřel. Poté co získal učitelské místo a hlavně později, kdy již byl uznávaným vědcem v Praze, všemožně své sourozence podporoval. Nezanevřel na ně a vypomáhal jim, jak jen to bylo v jeho silách. Sháněl jim v Praze práci a věnoval jim starší oblečení i peníze.

Přesto po Píčově smrti napsal novinář Jan Herben ve svém časopise Čas: „*Znali jsme se s Píčem, byl mně sympatický pro své slovanství, a rukopisný boj nepřerušil té*

³⁴ Tyto vzpomínky psal Karel, Anna a další pro pana Václava Picku, ředitele měšťanské školy ve Mšeně, který chtěl po Píčově smrti roku 1911 zřídit ve Mšeně pamětní síň na slavného rodáka.

³⁵ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

³⁶ TAMTÉŽ.

³⁷ TAMTÉŽ.

³⁸ TAMTÉŽ.

známosti. V letech 1896-1897 sloužilo však u nás roztomilé děvče, obratné a inteligentní. Tenkrát jsem ponejprv Píče nepozdravil, když děvče vyzradilo, že prof. dr. Píč je bratr jeho. Neboť on byl v Praze gymnasijským profesorem, nebyl ženat a měl řadu kvinkvenálek.“³⁹

Jeho sestra Ema sloužila u dr. Herbena v letech 1894-1896. V roce 1912 na to vzpomínala následovně: „U p. Herbena jsem byla již druhým rokem, byla sem já i páni spokojeny. Šla jsem arcit' nerada, snad to dělal p. bratr z toho důvodu, že by se za to sám hambil, snad p. Herbena osobně znal, aby mu to nedělalo žádných nepříjemností.“⁴⁰

3.2 Dětská léta

3.2.1 Společenské prostředí – středočeské Mšeno

Mšeno, kde se roku 1847 Josef Ladislav Píč narodil, bylo malým, převážně zemědělským městem, kterému se nepříliš úspěšně dařilo vyrovnat se s přicházejícím kapitalismem a průmyslovou výrobou. Rozvoj města byl brzděn špatnými komunikacemi a nedostatkem vody. Byly proto vystavěny první silnice, vedoucí do okolních vesnic a 27. července 1879 zde byla slavnostně otevřena železniční trať, spojující Mšeno s Mělníkem a Chotětovem. V roce 1872 byl také postaven parní stroj na čerpání vody z pramene na Šibenci. Voda byla zavedena do kašen ve městě, čímž se částečně vyřešil starý problém s nedostatkem vody. Pramen však musel být každoročně prohlubován.

Dne 27. června 1867, tedy téměř přesně měsíc před maturitní zkouškou Josefa Ladislava Píče, zachvátil Mšeno ničující požár. Oheň zničil téměř celé město, během půl hodiny padlo na šedesát domů, kostel, fara i městský archiv, vyžádal si i oběti na životech. Po tomto požáru byl setřen starobylý ráz roubeného města s hodnotnou architekturou. Obnova trvala mnoho let, postupně dostalo Mšeno dnešní ráz. Domy již

---

³⁹ Čas, ročník XXV, číslo 355 z neděle 24. prosince 1911.

⁴⁰ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

byly stavěny z cihel nebo štuk, nebylo již vidět došky, šindel, ani dřevěná podloubíčka.⁴¹

V 70. letech žilo ve Mšeně přes 2300 obyvatel. Přestože se většina z nich hlásila k české národnosti, žila tu i německá menšina, ale mezi Čechy a Němci zde nebyly žádné národnostní rozepře.

Neúspěch utrpělo Mšeno s žádostí o statut okresního města, důvodem proti byla i průmyslové stagnace, protože si stále uchovávalo zemědělský charakter. Bylo tak připojeno k mělnickému okresu, ačkoli se tehdy počtem obyvatelstva s městem na soutoku mohlo srovnávat. Ale nejen tím, také společenským a spolkovým životem, vždyť mšenští byli členy divadelního spolku, Sokola, hasičského sboru, Budče mšenské, spolku vojenských vysloužilců a několika dalších. Devatenácté století bylo také druhou zlatou dobou mšenských cechů a řemesel, ve městě tehdy bylo čtyřiačtyřicet živnostenských profesí, z nichž nejvíce byli zastoupeni ševci. Právě cechovní památky tvoří nejpočetnější soubor mezi dochovanými exponáty k dějinám města ve zdejším muzeu.

Název Mšeno pochází pravděpodobně od mechových porostů, tedy nejspíš místa, kde hojně vyrůstal nebo se často využíval mech, například při stavbě chalup. První podklad o historii Mšena pochází z roku 1080, kdy zde byla vystavěna kaple sv. Václava. Mříž z této kaple, s letopočtem a nápisem, byla pak použita při stavbě původního chrámu sv. Martina v roce 1384. První písemnou zmínkou o Mšeně je darovací listina krále Václava III. z roku 1306, ve které panovník daroval ves Mšeno Hynku Berkovi z Dubé. Díky listině víme, že Mšeno před tímto datem patřilo k majetku pražského ženského kláštera u sv. Jiří. Po smrti Hynka Berky staršího získal Mšeno císař Karel IV. Tak se Mšeno vrátilo na čas do královského majetku a mělo již charakter městečka s farním kostelem. „Zlatého věku“ dosáhlo Mšeno v 16. století, kdy mu byla udělena různá privilegia.⁴²

Po bitvě na Bílé Hoře roku 1620 Mšeno připadlo císařské komoře. Ta je prodala Adamovi z Valdštejna a ten dále známému Albrechtovi z Valdštejna. Za třicetileté války se česká země otevřela cizím vojskům a nastalo drancování a plenění, loupení a vraždění. Táhli tudy Sasové a několikrát Švédové. Na Mšensku přežila zhruba polovina obyvatelstva. Následující staletí znamenala úpadek významu Mšena, zejména

---

⁴¹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl 4., Praha 2002, s. 213.

⁴² TAMTÉŽ, s. 209.

pak v 19. století, přesto zde roku 1804 zde vzniklo české ochotnické divadlo, jedno z prvních v Čechách.

V letech 1819 – 1823 zde působil jako farář Václav Krolmus. Právě tady se seznámil s archeologickými nálezy. V archeologické práci pokračoval až do své smrti.⁴³ V období první republiky se Mšeno stalo letoviskem a rekreační oblastí, především díky své výhodné poloze na okraji Kokořínského dolu. Ani za první republiky se Mšenu nedostalo dostatečné industrializace, nepočítáme-li vznik parní pily, několika mlýnů a větších dílen. Mšeno se 10. října roku 1938 stalo pohraničním městem. Po mnichovském diktátu se nedaleko Mšena zastavily hranice, čtyři kilometry od města začínala německá „třetí říše“. Po osvobození odešlo mnoho obyvatel Mšena osídlovat pohraničí, pusté po odsunu Němců. Počet klesl až na 1700 obyvatel oproti přibližně 2500 v roce 1939.

3.2.2 Obecná škola

Do obecné školy chodil Josef Ladislav ve Mšeně až do roku 1858.⁴⁴ Už v prvních letech jeho školní docházky se ukazovalo, že Josef Ladislav je velmi nadaný. Výborně se učil, výrazně převyšoval své vrstevníky. Jeho učitelé, farář i příbuzní, se shodovali v tom, že by bylo škoda, aby se jen vyučil mlynářem a pokračoval v řemesle svého otce. Podle vzpomínek mladšího bratra Karla, které mimochodem jasně ukazují, že Karlovi učení zdaleka nešlo tak dobře jako jeho staršímu bratrovi, byl Josef v dětství *„veselý který pokoj nedal i nemněl, mněly byt nabyt, vyprosil sobje, metlu si donesu sám, i přinášel březkovou metličku políbiv ruku ostatních při svém předešlém humoru. Již ve Mšenské škole ukazoval nadání, při každé zkoušce prvním, vyznamenán někdy obdržel zvláštní prémii i každého roku postupoval, po ukončení mšenské školy naléhaly na našeho nebožtíka otce příbuzy, p. učitelové i p. duchovní že není za mlynáře roden, ostanou Vám ty mladší zavaží pomoc i skončiloto stím zahlašením, že bude knězem.“*⁴⁵

Josef ukončil mšenskou školu po čtvrtém ročníku v roce 1858. Učitel hlavní školy František Klíma ohodnotil jeho chování jako výborné, stejně tak jeho schopnosti

⁴³ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 323-324.

⁴⁴ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 9.

⁴⁵ TAMTÉŽ, kart. č. 20, inv. č. 1381.

a pilnost. Kromě *ústního a písemného vyjadřování se a rejsování*, za něž byl ohodnocen *dobře*, dostal z ostatních předmětů dostal *výborně*. Z náboženství získal od učitele Františka Kondelíka rovněž *výbornou*. Na vysvědčení je podepsán ještě farář, děkan a biskupský notář Josef Červinka. Resumé: „*Náleží tedy podotknutý žák mezi výborné*“.⁴⁶

3.3 Gymnaziální léta

Otec Čeněk Píč dal na radu příbuzných, učitelů i duchovních a poslal syna na další studia, i přesto že pro rodinu chudého mlynáře to bylo značným finančním břemenem. Bohužel neexistují prameny, které by více objasnily tento důležitý mezník v Píčově životě, co nakonec přivedlo otce k tomu, aby poslal svého nejstaršího syna studovat, místo toho, aby se u něho vyučil a pokračoval v řemesle. Josef musel skutečně výrazně převyšovat své vrstevníky, když otec, sám sice gramotný, ale jinak více nevzdělaný, poslal syna na studia do cizího města. Vydržovat syna na studiích bylo na pokraji jeho finančních možností. Nejvíce se za Josefa přimlouval pravděpodobně jeho strýc Antonín, který byl tenkrát farářem v Oknech. Později působil v Kruhu na Turnovsku a od roku 1883 byl děkanem v Mnichově Hradišti. Není také vyloučeno, že právě vzhledem ke strýcovu působení v Oknech u Doks, od Mšena směrem k České Lípě, bylo rozhodnuto, aby Josef po ukončení mšenské školy pokračoval ve studiu na českolipském augustiniánském gymnáziu.⁴⁷

3.3.1 Česká Lípa

Studovat v České Lípě začal Josef od 1. října 1858. Bratr Karel na to vzpomínal takto: „*nebožka matka, jej bratr, náš Kmotříček, provázely Pepička do České Lípy v černé čamaře klobouku červenými tvářemi veselo s nimi z domova odcházela...*“⁴⁸

---

⁴⁶ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 9.

⁴⁷ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta Josefa Ladislava Píče*, Českolipsko literární 1988, s. 75.

⁴⁸ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

Českolipské gymnázium, založené roku 1627 za Albrechta z Valdštejna a svěřené školskému řádu Augustinů, bylo tehdy už ústavem s delší tradicí. V nové podobě fungovalo od roku 1806, po reformách v letech 1848-49 se stalo vyšším gymnáziem s osmi třídami.⁴⁹

V České Lípě, která měla převážně německý charakter, existovala samozřejmě škola, která byla především německá. Měla přes tři sta žáků, většinou Němců z okolí České Lípy. Ze Mšena byli ve třídě dva, spolu s Píčem přišel Vojtěch Konětopský, který stejně jako Píč později pokračoval ve studiu Praze. Právě v tomto prostředí si Píč patrně poprvé začal uvědomovat příslušnost k českému národu, ke Slovanstvu. Netrvalo mnoho let a z Píče se stal nadšený vlastenec a slavjanofil. Tato idea, která se nakonec stane hlavní hybnou silou v Píčově životě, musela vzniknout, nebo se zformovat, právě zde. Z lásky ke Slovanstvu vytvořil své historické práce a od nich se dostal, provázen myšlenkou slovanské sounáležitosti, ke svému životnímu dílu, Starožitnostem země České.

Svědectví o tom, jak vypadalo jeho národnostní probouzení, zanechal ve svých vzpomínkách jeho bratr Karel. O každých prázdninách, když se Josef vracel domů, vyprávěl svým bratrům: *„jak pomáhá druhům, když se byjou s němci, náš tehdejší chasník Valenta řekl mu s jeho sylou nemůže aby mnoho pomohl, Pepíček ho vyzval naprubu, při tomto boji drapnul Valenta pepička nechtem tak sylně do tváře že mu po celý život jizva v tváři stanula. U pozdějších prázdninách vyprávjel že je v čele českých druhu svých a že drží ruce těm sylným a druhové mu nabyjou...“*⁵⁰

Z období jeho prvního roku studia v České Lípě, pochází historika, která víc než výmluvně vypovídá o jeho charakteru, vlastnostech. Josef měl nejspíše zůstat v České Lípě až do letních prázdnin, ale zastesklo se mu a vypravil se na vánoce domů. Jak absolvoval necelých 30 kilometrů, které dělí Českou Lípu od Mšena, není známo, ale nejspíš šel pěšky, možná ho někdo kousek svezl povozem. Je nutno si uvědomit, že cestování v této době bylo velice složité. Autobusy, automobily neexistovaly, železnice byla přivedena do Mšena až v roce 1879. Že svou poutí rodinu velice překvapil, je nasnadě: *“první vánoce znenadání náš Pepíček přišel, otec matka cely bez sebe takovou cestu vtom čase nastoupit. Náš Pepíček se vmluvil, že nebyl sám, a kdyby byl zmrzl stalo by se to z lásky k nám neb touha aby nás vyděl byla příčina na doklad tatínku, jedno nastydnutí na celý živyt dostačí, slybyl že toho vícekrát neudělá a nahlíží,*

⁴⁹ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 76.

⁵⁰ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

že musí na svoje zdraví mislet.“⁵¹ Neváhal se trmáčet v nepříznivém počasí takovou dálku. Cestu pravděpodobně neznal. Mohl tudy jet jednou, když nastupoval na školu do České Lípy. Stejně tak jako ještě mnohokrát ve svém životě se nezalekl nesnází, a silou své vůle a láskou překonal všechny překážky. Píč neměl ve zvyku vzdávat se a pro co zahořel, za tím vždy šel s umíněností buldoka, dokud nedosáhl svého cíle, i kdyby měl cestou vypustit duši.. Na jedenáctiletého hochu to byl výkon víc než dobrý.

Je zvláštní, že Píčovovy studijní výsledky na gymnáziu nebyly příliš dobré, zejména když si uvědomíme, že se na školu dostal díky svému nevšednímu nadání. Nebýt jeho, zůstal by ve Mšeně a vyučil se mlynářem. Nestudoval, jako mnozí jiní, jen proto, že se to při postavení jejich rodičů považovalo za samozřejmé, ale právě proto, že prokázal, že by byla chyba, kdyby se tak nestalo. Zpočátku to bylo možné přičítat tomu, že výuka probíhala v němčině. Po prvním pololetí jej ohodnotil třídní učitel Weingärtner v průměru *dobrý*, z němčiny „*eben nur hinreichend*“. Na konci prvního ročníku bylo jeho vysvědčení o něco lepší. „*Sehr gut*“ ale dostal jen z dějepisu a zeměpisu. Druhý ročník ale znamenal propad. „*Recht gut*“ dostal jen z češtiny a dějepisu.⁵² Tomu ho učil historik a pedagog Zoubek, který měl patrně hlavní zásluhu na tom, že se Píčov historický talent probudil.⁵³ Ve třetím ročníku jeho propad pokračoval. Jeví se již jako „čtyřkař“ a navíc dostal i zhoršenou známku z mravů, které se již do konce studia nezbavil. Pokud je pravda, co doma vyprávěl bratrům, nelze se tomu divit. Ve třetím ročníku po Zoubkovi převzal výuku dějepisu augustinián Theodor Hocke a po jeho smrti ve čtvrtém ročníku další augustinián Anselm Hackl a Píčovovy známky se snížily na „*hinreichend*“, tedy dostatečnou.⁵⁴

Studium na českolipském gymnáziu ukončil v červenci 1862 se známkami velmi špatnými a jen těžko někdo z jeho učitelů tušil, že z něj vyroste uznávaný historik a archeolog. Přesto léta strávená v České Lípě nebyla marná. Postupně si uvědomoval svoji národní příslušnost a začal se zajímat o historii. Ačkoliv tomu neodpovídaly jeho studijní výsledky, naučil se tu výborně německy.

---

⁵¹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

⁵² TAMTÉŽ, kart. 1, inv. č. 10.

⁵³ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 78.

⁵⁴ TAMTÉŽ.

3.3.2 Staroměstské gymnázium

Od dalšího školního roku, tedy 1862/63, přešel na gymnázium Starého města Pražského, aby zde absolvoval další čtyři roky studia, tedy vyšší gymnázium. Přejod z německého prostředí v České Lípě do Prahy posílil v Píčově slovanskou ideu a měl vliv na celý jeho další život. Opojení z nového ústavního života a velké národní slavnosti zapálily v mladém studentovi neutuchající nadšenou lásku k národu a Slovanstvu.⁵⁵

Ale ani tady se jeho studijní výsledky nezlepšily. Pak ještě navíc přišla zdoluhavá nemoc, pro kterou přerušil na podzim 1863 docházku do šestého ročníku krátce po začátku školního roku. Celý tento rok potom ztratil.⁵⁶

Další školní rok byl poznamenán rodinnou tragédií. V průběhu roku zemřela jeho matka. Nezemřela sice náhle, neočekávaně, ale to nic nezměnilo na tom, že to pro Píče a celou jeho rodinu musela být velká rána. Ještě před svým odjezdem do Prahy na začátku školního roku „v černé čamaře dlouhými kadeřavými vlasy loučil se s námi. Kdež matka naše slzavým okem připomenula, že jí nebe nedopřeje, by vyděla Pepíčka vyštudovaného.“⁵⁷ Její zlověstná předtucha jí neopouštěla a zanedlouho se skutečně naplnila, „o vánocích o štědrý večer který jsme vždy vesele různými hry podary obdržavaly při čemž matka neopomenula na rozříznutí jablek na všechny dopadnuly hvězdy samo na matku při přeríznutí jablka padnul křížek, při čemž nám zjevy, děti já vám letos umřu, truchlivje jsme poznámku tuto vymlouvaly ale ještě nemynul celý mněsíc a naše maminka se těžce roznemohla, lékařská pomoc nemohla uzdravyt naši matičku a po šesti nedělní bolesti vypustila, dobře připravena, ducha.“⁵⁸

Není divu, že sextu opakoval Josef s prospěchem ucházejícím a z dějepisu byl klasifikován dostatečně, v septimě byl téměř černou ovcí třídy s mravy skoro zákonnými, pozorností ne vždy bedlivou a pílí nestálou. Druhé pololetí bylo zkráceno pro začínající válku s Pruskem a Itálií. Studenti byli narychlo přezkoušení a posláni domů za rodinami.

S takovými výsledky nebyly vyhlídky na maturitu pro Píče příliš příznivé. Skládal ji 23. července 1867. Na klidu mu určitě nepřidalo, že 27. června zničil požár

---

⁵⁵ Bedřich SVOBODA, *Sto let od narození Dr. J. L. Píče*, Památky archeologické a místopisné, ročník LVI, s. 120.

⁵⁶ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 79.

⁵⁷ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

⁵⁸ TAMTÉŽ.

skoro celé jeho rodné město, ačkoliv dům jeho otce požáru nepodlehl. V dějepise a zeměpise dostal dostatečnou, stejně jako v českém a německém jazyce, v matematice, silozpytu a náboženství. Lepší hodnocení, a to „dobrý“, obdržel pouze v přírodopisu a filozofické propaedeutice. Ovšem z latinského a řeckého jazyka neprospěl. „*Ješto examinand požadavkům zákona zadost neučinil, nemůže za dospělého k návštěvě university pokládán býti a má k nabití dospělosti ještě jednou před gymnasiální komisí teprve po uplynutí půl roku zkoušce se podrobiti.*“⁵⁹

Pokračoval ve studiu jako soukromý žák. Po půl roce přišel znovu. Opakovaná maturitní zkouška dopadla pro něho lépe. Dostatečnou obdržel pouze čtyřikrát a to z náboženství, latinského a českého jazyka a matematiky. Z ostatních předmětů byl hodnocen dobře, vyjma řeckého jazyka, ze kterého si maturitní zkoušku zopakoval ještě jednou, napotřetí.⁶⁰

3.4 Studentský život

Život v Praze Píče velmi ovlivnil. Velké národní slavnosti, manifestační pouť do Moskvy roku 1867, převoz českých korunovačních klenotů z Vídně do Prahy téhož roku, slavnost položení základního kamene Národního divadla 16. 5. 1868, to vše probouzelo v Píčově nacionalistické city. Národ sbíral síly k boji za svá práva, zakládaly se nové české školy, organizace a spolky jako Hlahol, Sokol, česká kultura se rozvíjela. Všechny tyto události Píče ovlivňovaly a utvářely jeho smýšlení, jeho lásku k národu a Slovanstvu. Podle Jana Kryštůfka měl Píč již v této době podrobně prostudovány obsáhlé Palackého Dějiny národa českého i Šafaříkovy Slované starožitnosti, učil se rusky – tehdy už zanícený rusofil – a polsky, srbochorvatsky a francouzsky.

Kromě shora popsaného studia s nevalnými výsledky je nepochybně zajímavé i to, jak nové společenské prostředí ovlivnilo život mladíka, který se z malého města najednou musel naučit žít a orientovat ve velkoměstě. Jak tedy vypadal Píčov studentský život?

---

⁵⁹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 12.

⁶⁰ TAMTÉŽ, kart. č. 1, inv. č. 13.

V Praze musel patrně žít Josef velmi skromně. Bydlel u jakéhosi Františka Kocourka, alespoň podle adresy, na kterou mu zasílal otec s bratrem poštu.⁶¹ Za snídani platil 8 korun, za oběd v studentské jídelně 19 korun, a za večeři 12 korun. Na peníze od rodiny se nemohl spolehnout. S otcovým hospodářstvím to šlo z kopce. Sestra Anna vzpomínala „že bylo bratrovi často zápasiti s nedostatkem, jest možné. Otcí vedlo se snad z počátku dobře, později však, když v okolí zaváděti se počaly mlýny válcové, starý, větrný mlýn nevyhovoval. Mimo to otec zdržoval se často v hospodách, což konečně musilo vésti k jistému úpadku.“⁶² Svědectví o tom, že finanční tok směrem od rodiny k Josefovi byl nepravdělný, podává víc než výmluvně jeho bratr Karel. V dopise, který z jedné strany psal otec a z druhé právě Karel, píše: „Tedy otec? zase žádá abys mohl asi na čtrnáct dní počkat. Poněvadž se at při penězích nenachází. ... by ti je byl obstaral kdyby nebylo mamky protože tatínka po celém Mšeně zvestudila, nemůže si ani krejcaru vypůjčit. Tedy šel prosit k Voglovým dědečka a strýčka. Ty to mu ani neodpověděli když je požádal aby se mu od někoho vypůjčili.“⁶³ Poměry se doma s nedostatkem financí stávaly stále tíživějšími a napjatějšími. V témže dopise to Karel popisuje výstižně, „Snad víš, když jsi byl doma jak to s námi bylo, nyní to je však ještě horší, neboť to je nadávání a klení nás, nic nám nechce dát a když na něco potřebujeme, nedá nám byd' by i měla a ani jíst nám nedopřeje. A jak jsi byl ještě doma, jak jste se spolu vadily i ta také tatínkovy vytčtla že jí ten nejstarší má za selského vola.“⁶⁴ Z toho je patrné, že vztahy mezi Josefem a macechou byly skutečně narušené. Dopis nebyl datován, ale podle razítka na obálce byl poslán 23. listopadu 1868, tedy v době, kdy byl Josef v prvním ročníku na univerzitě. V pozůstalosti se zachoval jeden dopis od Josefova dědečka z matčiny strany, Františka Vogla, u kterého jeho zeť Čeněk Píč s žádostí o finanční půjčku neuspěl. Z dopisu zcela jednoznačně vyznívá, že ani dědečkovi nebyl Josefův osud lhostejný, a když otec nemohl pomoci, on vnukovi pomoc neodmítl. Dopis bohužel opět není datován, ale dá se předpokládat, že byl psán v dřívější době, patrně ještě za Josefových studií na gymnáziu. „Z tvého psaní i od tetičky jsme vyrozuměli že jsi velké nesnázi a nedostatku... Tuto ti posílám pět zlatých a myslím kdyby si mohl s nimi vyjít aspoň dva měsíce.“⁶⁵ Je možné, že na Josefova

---

⁶¹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 2, inv. č. 59.

⁶² TAMTÉŽ, kart. č. 20, inv. č. 1381.

⁶³ TAMTÉŽ, kart. č. 2, inv. č. 59.

⁶⁴ TAMTÉŽ.

⁶⁵ TAMTÉŽ, kart. č. 2, inv. č. 69.

studia přispíval i strýc Antonín, byť sestra Anna napsala, „že by ho strýc děkan podporoval, o tom nemám nejmenší známky.“⁶⁶

Josef se tedy musel živit kondicemi, které dával ruským studentům. Svým bratrům tvrdil, že vyučování ruských studentů je nejlépe placeno. Sám se učil rusky, říkal, „budoucně bude mi nužno, abych znal dobře rusky.“⁶⁷ Na prázdniny si přivezl domů nějakou velkou ruskou knihu, která zřejmě na Karla udělala veliký dojem, když si na ní vzpomněl ještě po více než třiceti letech.

Stále jasněji se projevovaly dva hlavní postoje, myšlenky, kterými si zaobíral. První byla nedůvěra až přímo nevraživý postoj k oficiální rakouské politice, „Otravujou ducha národa a táhnou nás k Berlínu, prospěšno by bylo kdyby psaly o Palackém, Havlíčkovy i druhých národu prospěšných mužích o kterých národa hrubje mnoho nezná i kdo byl aneb jest národu prospěšným.“⁶⁸ Druhou byl stále vřelejší zájem o Slované, především o Rusko, v němž viděl konečnou spásu a záchranu. Proto již jako doktor posílá spolu se šesti jinými studenty rozhořčený protest knížeti Thurn-Taxisovi kvůli jeho nepřátelským výrokům o Rusku. Podle vzpomínek Karla Píče, „vbrzku jsme se z jeho psaní dovjedly že sy dobyl velké přízně při ruských studujících poštěstilo se mu že na pepičkovu žádost na ministerstvo bylo na minysterský příkaz přijato do Pražských škol.“⁶⁹

3.5 Univerzitní studia

Píč ukončil gymnaziální studia na jaře 1868. Zanechal za sebou zdánlivě zoufalý obraz neschopného repetenta. Když ale zjistíme, že Píč mezitím už od října 1867 jako zapsaný mimořádný posluchač navštěvuje filozofickou fakultu se skupinou přátel, kteří pak všichni patřili v jeho životě k nejbližším, s Vilémem Šrutem, filozofem Janem Kryštofem a právníkem Cardou, ukáže se nám všechno v jiném světle. Od roku 1867 je členem Akademického čtenářského spolku, kde od počátku radikálně vystupuje v rusko-slovanském duchu.⁷⁰

---

⁶⁶ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

⁶⁷ TAMTÉŽ.

⁶⁸ TAMTÉŽ.

⁶⁹ TAMTÉŽ.

⁷⁰ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 80.

Po zvládnutí maturitní zkoušky pokračoval od podzimu 1868 ve studiích na filozofické fakultě již jako řádný student dějepisu a zeměpisu na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě. Jeho středoškolsí profesori by jej patrně nepoznali. Projevuje nevšední zájem hlavně o moderní slovanskou historii, ale nebyl lhostejný ani k počátkům dějin: o prázdninách prokopává v těsném sousedství svého rodiště slovanské hroby z raného středověku a různé pravěké objekty na Hradsku, mohutném slovanské hradišti nad Kokořínským údolím a už 13. dubna 1869 přináší odtud darem do Národního muzea první nálezy.⁷¹ Občas dochází na schůze archeologického sboru. Jeho učitel dějepisu z českolipského gymnázia František Jan Zoubek mu umožnil přístup do muzea a také otiskl v Památkách archeologických jeho zprávu o nálezech na Hradsku.

Píčovými učiteli na univerzitě byli mimo jiných Václav Vladivoj Tomek,⁷² a Jan Erazim Vocel. Vysokoškolská studia ukončil 26. listopadu 1871 a následujícího roku završil studium profesorskou zkouškou z dějepisu a zeměpisu pro vyšší gymnázia jazykem českým. Na rozdíl od maturity napoprvé.

Píče, který byl na gymnáziu rád, že se dostal do dalších ročníků, že napotřetí složil maturitní zkoušku, uznává roku 1883 komise tří tehdy největších českých historiků, profesorů Václava Vladivoje Tomka, Josefa Kalouska a Jaroslava Golla, jednoznačně za způsobilého vyučovat na univerzitě a na základě tohoto stanoviska je Píčovi udělena docentura rakouských dějin a dějin slovanských národů.⁷³

17. října 1905 byl jmenován mimořádným profesorem pražské univerzity ve svém oboru.⁷⁴ O dva roky později 22. listopadu 1907 získal titul školního rady.⁷⁵

---

⁷¹ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 81.

⁷² Historik Václav Vladivoj Tomek žil v letech 1818 -1905. Z počátku své kariéry byl spolupracovníkem Františka Palackého, než se názorově rozešli. Roku 1882 se stal rektorem české části University Karlo-Ferdinandovy. Jeho nejvýznamnějším dílem je *Dějepis města Prahy*.

⁷³ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 83.

⁷⁴ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 27.

⁷⁵ TAMTÉŽ, kart. č. 1, inv. č. 28.

4. HLEDÁNÍ PROFESNÍHO ZAŘAZENÍ

4.1 Gymnaziální profesor dějepisu a zeměpisu

Po dokončení vysokoškolských studií se musel Píč stěhovat. Roku 1872 byl jmenován učitelem na gymnáziu v Mladé Boleslavi. Toto středočeské město, které se nacházelo nedaleko jeho rodiště, se stalo na devět let jeho bydlištěm. Píč se zde nespokojil jen s učením dospívající mládeže, ale lákalo ho vědecká činnost. Využíval každých prázdnin, aby mohl cestovat po jihovýchodní Evropě a sbíral materiály pro své historické práce.

4.1.1 Mladá Boleslav

Roku 1872 nastoupil jako profesor na gymnáziu v Mladé Boleslavi. Působil zde až do roku 1881. Zde spolupracoval s prof. Dr. Janem Kryštůfkem,⁷⁶ který mu byl po zbytek života upřímným přítelem. Mladý profesor J. L. Píč byl obdivovatelem díla Pavla Josefa Šafaříka. Podle Jana Kryštůfka „*imponoval tehdáž všem téměř doslovnou znalostí Šafaříkových Starožitností.*“⁷⁷ Šafaříkovo životní dílo „Slovanské starožitnosti“ pojednává o slovanské historii a literatuře. Dokazuje rovnocennost Slovanů s ostatními národy a také, že Slované jsou původními obyvateli Evropy, stejně jako Řekové, Římané či Germáni. Toto dílo mělo veliký ohlas prakticky ve všech slovanských zemích. Druhou část o kultuře už Šafařík nestihl napsat. Píč se rozhodl pokračovat v Šafaříkově díle a dokončit ho. O prázdninách cestoval po slovanských krajích, zvláště v Uhrách a Rumunsku, ale i v Bulharsku a Srbsku a sbíral materiál pro svou práci. Jeho první vědeckou prací je *Očerk istoriji Slavanov* vydaném ve Slovanském sborníku v Petrohradě roku 1875. Roku 1878 vydává *Rodový byt u Slovákův a uherských Rusínů*. Obě tyto práce svědčily o velikém rozhledu J. L. Píče v pramenech. Pátrání po slovanských stopách v rumunských zemích bylo podnětem ke studii *Ueber die Abstammung der Rumänen* vydané roku 1880 v Lipsku. V této práci hájil Píč teorii, že

---

⁷⁶ Historik Prof. PhDr Jan Kryštůfek žil v letech 1844 – 1924. J. L. Píč byl kmotrem jeho dětí, syna Jana a dcery Anny.

⁷⁷ Eduard ŠITTLER, /Slavnostní řeč k 60. prof. Dr. J. L. Píče/, Památky archeologické a místopisné, ročník XXII, s. 380.

nynější Rumuni jsou potomky italských kolonistů, císařem Trajanem do Dacie převedených.⁷⁸

Současně s touto vědeckou prací a výukou na mladoboleslavském gymnáziu zvyšoval i svou učitelskou odbornost. 19. března 1875 získal vysvědčení učitelské způsobilosti pro nižší gymnázia.⁷⁹ Pro vyšší gymnázia získal osvědčení 26. června 1877.⁸⁰ O měsíc později byl jmenován skutečným učitelem na vyšším gymnáziu v Mladé Boleslavi. „*Obecní zastupitelstvo král. města Mladé Boleslavi ve schůzi dne 27. července 1877 ustanovila Vás provisorně skutečným učitelem na vyšším gymnáziu zdejších. Ustanovení toto bylo náležením veleslavné c. k. zemské školní rady z dne 25. září 1877 č. 17245 schváleno. S ustanovením Vaším spojeno je roční služné 1000 zl. s aktivním příplatkem 200 zl. s pětiletými přídávky po 200 zl. a s nároky na výslužné v téže výměře a s těmi podmínkami, jak to ustanoveno pro skutečné učitele na středních školách státních.*“⁸¹

Decimo quinto Novembris léta páně 1880 byl jmenován doktorem filozofie Univerzity Karlovy. Jeho disertační práce se jmenovala „*Ein Beitrag zur Kritik der ungarischen Geschichtsquellen*“.⁸²

25. května téhož roku byl jmenován gymnaziálním profesorem v Mladé Boleslavi. „*Jeho blahorodí Josefu Píčoví, profesoru na gymnasiu zde! Vysoká c.k. zemská školní rada v zasedání svém dne 25. května 1880 schválila usnesení obecního zastupitelstva král. města Mladé Boleslavi ze dne 7. května 1880, jímžto se co skutečný učitel zdejšího obecního vyššího gymnásia v úřadě učitelském potvrzujete a k návrhu jeho udělila Vám titul gymnasiálního profesora.*“⁸³

Následujícího roku „*Jeho Excellence pan c.k. ministr kultu a vyučování vynesemím ze dne 9. srpna t.r. č. 11352 jmenovati Vás ráčil skutečným učitelem při c.k. vyšším gymnáziu v Mladé Boleslavi a zároveň v úřadě učitelském Vás potvrzuje a udílí titulu ck profesora.*

O tom mile Vám se činí vědomost s tím doložením, abyste neprodleně u ck ředitelství gymnasijského v Mladé Boleslavi se přihlásil ku složení úřední přísahy, načež

---

⁷⁸ Ottův slovník naučný, díl 19, s. 713.

⁷⁹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 14.

⁸⁰ TAMTÉŽ, kart. č. 1, inv. č. 15.

⁸¹ TAMTÉŽ, inv. č. 16.

⁸² B. SVOBODA, *Sto let*, s. 120.

⁸³ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. 1, inv. č. 18.

Vám zde dne 1. září 1881 důchody spojené s místem uděleným u c.k. berního úřadu ve Mladé Boleslavi ku vyplácení budou vykázány.“⁸⁴

4.1.2 Gymnázium v Žitné ulici v Praze

Následný Píčov krok nejspíše řediteli gymnázia v Mladé Boleslavi neudělal příliš velikou radost. Ještě v září téhož roku své působení v Mladé Boleslavi ukončil a přestěhoval se. „*Jeho Excellence pan c.k. ministr kultu a vyučování vynesemím ze dne 16. září t.r. čís. 14153 jmenovati Vás ráčil profesorem při novém c.k. nižším gymnásii českém v Praze. O tom milá se Vám činí vědomost s tím doložením, abyste bez všelikých i nejmenších odkladů na nové místo určení svého se odebral a u c.k. pana ředitele gymnásia ku nastoupení služby se přihlásil...*“⁸⁵

Na c.k. nižším gymnázium v Žitné ulici v Praze II⁸⁶ se seznámil s Aloisem Jiráskem. Tady potom působil do konce života, i když v pozdějších letech dostával od školských úřadů zpravidla dlouhodobou dovolenou, aby mohl vědecky pracovat.⁸⁷ Velkou zásluhu na tom měl jeho dlouholetý přítel, podporovatel a vlivný muž, zakladatel České akademie Františka Josefa I. pro vědu, umění a slovesnost Josef Hlávka. Roku 1900 mu Zemský výbor vymohl u ministerstva trvalou dovolenou od povinností středoškolského učitele.⁸⁸

Těžko říci, jaký byl Píčov učitel. Dá se předpokládat, že výklad podával v silném národnostním zabarvení. Vzpomínka jednoho jeho studenta připomíná scénu z filmu Jana Svěráka *Obecná škola*. Při líčení bitvy bělohorské „*rozhovořil se, že zapomněl na své okolí, hlas třásl se mu pohnutím, když líčil dobrovolný pád Prahy, který prohlásil za nejzbabělejší zbabělost falckého krále, a z jiskrných očí profesorových kanuly velké slzy, když opakoval slova: 'Praha vzdala se bez jediného výstřelu...' V tom se Píčov probudil ze svého snění. Probudil ho hlasitý pláč dvou studentů, a když se rozhlédl kolem, viděl, že snad ani jedno oko všech jeho posluchačů nebylo suché...*“⁸⁹

---

⁸⁴ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píčov, kart. 1, inv. č. 19.

⁸⁵ TAMTÉŽ, inv. č. 20.

⁸⁶ Později Jiráskovo gymnázium, dnes Základní škola v Resslově ulici.

⁸⁷ K. SKLENÁŘ, *Studentská léta*, s. 82.

⁸⁸ TÝŽ, *Učenci*, s. 321.

⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 294.

Jiný jeho student Václav Vojtíšek vzpomínal na Píče učitele také s téměř nábožnou úctou. Na vzpomínkové slavnosti v Národním muzeu roku 1947 ke stému výročí narození J. L. Píče, pronesl ve svém proslovu, „... mám Píče před očima a ještě dnes slyším jeho hlas. Co v něm bylo zanícení, lásky, co pýchy, ale také trpkosti, třebaš o ní a o jejích příčinách nemluvil. A jaký to byl vypravěč! Vyprávěl otcovským tónem hodně ze široka. Když se rozpovídal ve škole, skoro se nedýchalo. Byl to rozený básník.“⁹⁰

Současně s výukou Píč i nadále pokračoval ve vědecké práci. Roku 1882 vydal spis věnovaný poměrům Slovanů a Rumunů v Uhrách, *Der nationale Kampf gegen das ungarische Staatsrecht*. V tomto díle Píč dokládá, že Slováci požívali v Uhrách autonomie, kterou jim upírá nynější ústava.⁹¹ Podle Píče měly jednotlivé části, z nichž se skládala Uherské říše, od prvopočátku nejširší autonomii.

21. června 1883 byl jmenován soukromým docentem rakouského dějepisu a slovanských národů na filozofické fakultě. „*J. Excellence pan c.k. ministr kultu a vyučování schválil výnosem ze dne 21. června 1883 č. 9562 usnesení sboru profesorského ze dne 1. března 1883, abyste byl soukromým docentem rakouského dějepisu jakož i dějepisu slovanských národů při dolepané fakultě ustanoven, což se Vašemu Blahorodí na vědomí dává.*“⁹²

O staroslovanských hradech, válečnictví, námořnictví a obchodě pojednává v práci z roku 1886 „*Zur rumänisch-ungarischen Streitfrage*“. Téhož roku vyšel spis *Die rumänischem Gessetze und ihr Nexus mit dem slavischen und byzantinischen Rechte*. V tomto díle nalézají Píč stopy právních řádů, které Rumuni přejali od Slovanů.⁹³ Rok 1886 proběhl ve znamení tzv. Rukopisných bojů. V tomto sporu šlo o to, zda Rukopis Královodvorský a Rukopis Zelenohorský jsou historickými originály nebo novodobými podvrhy. Spor vyvolali odpůrci jejich pravosti. Mezi nejznámější z nich patřili T. G. Masaryk, Jan Gebauer⁹⁴ a Jaroslav Goll. Mezi obhájce pravosti Rukopisů patřili zejména Josef Kalousek, Martin Hattala a mnozí další. Bohužel spor byl v tomto roce veden spíše než vědeckými argumenty, osobními invektivami a nacionalistickými vášněmi. Na straně obhájců pravosti Rukopisů se do sporu poněkud nešťastně zapletl i Josef Ladislav Píč. Píčovi se takto podařilo znepřátelit si na zbytek života Jaroslava

---

⁹⁰ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1380/1.

⁹¹ OSN, díl 19, s. 713.

⁹² ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 21.

⁹³ OSN, díl 19, s. 713.

⁹⁴ Zpočátku byl Gebauer zastáncem pravosti Rukopisů.

Golla, který se o deset let později zasadil o to, aby se Píč nestal řádným profesorem pražské univerzity.⁹⁵ O historii Rukopisného sporu a způsobu, jakým se do něho vložil J. L. Píč, bude pojednáno v samostatné kapitole.

4.2 Redaktor Památek archeologických

Rok 1887 se stává pro Josefa Ladislava Píče jedním z důležitých mezníků jeho života. Právě v tomto roce se, po smrti Josefa B. Miltnera, ujal redakce Památek archeologických a místopisných a vedl je až do své tragické smrti na sklonku roku 1911.

Památky archeologické začaly vycházet roku 1854 a jsou jedním z našich nejstarších dosud vycházejících odborných časopisů. Píč byl redaktorem neobyčejně svědomitým. Pod jeho vedením vyšlo jedenáct svazků. Každý je přesně dělen na části „O době předhistorické“, „Z doby historické“, „Zprávy a drobnosti“, a „Literatura,“ obsahuje nejen obšírný rejstřík jmen osobních a místních, ale i rejstřík věcný. Památky byly zaměřeny hlavně na prehistorii, ale Píč nezanedbával ani témata historická či místopisná. Dovedl si získat a udržet dlouhou řadu vynikajících spolupracovníků. Velmi pozorně a přísně hodnotil, třídil a vybíral rukopisy. V Památkách je zařazeno množství obrázků a brzy se začaly objevovat i fotografie.

I nadále se však věnoval spisovatelské a badatelské činnosti. Roku 1888 vychází *Die Dacischen Slaven und Csergeder Bulgaren*, kde na základě topografických názvů dovozuje, že Slované, kteří osídlili Sedmíhradsko v 6. – 11. století, se nazývali Rusy. Všechny tyto práce vyvolaly čilou rozpravu, zejména ze strany maďarských historiků. Roku 1889 vydává *Dějiny národa Ruského*.⁹⁶ Toto dílo je jeho poslední čistě historickou prací. Na těchto svých pracích poznal, že nachází jen nedostatek historických pramenů pro starší slovanské dějiny a tyto chybějící informace je nutno doplňovat archeologickým zkoumáním. Přemýšlel, v které době se začínají objevovat první slovanské hroby. V historických pramenech odpověď nenašel a proto se rozhodl, že si je kopáním sám získá.

---

⁹⁵ Bohumil JIROUŠEK, /Jaroslav Goll. Rukopisy a osmdesátá léta/, in: Čas pádu Rukopisů, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 61.

⁹⁶ OSN, díl 19, s. 713.

V této době začala Píčova kariéra strmě stoupat vzhůru. Jak bylo uvedeno shora, stal se již v roce 1887 redaktorem Památek archeologických a vlastivědných. Rok na to se zahájil i vlastní terénní archeologické práce. V Polabí zkoumal slovanská hradiště a seznámil se s dalšími amatérskými archeology. 28. února 1890 byl jmenován konzervátorem I. odboru Národního muzea. „*Jelikož vysoké c. kr. ministerium záležitostí duchovních a vyučování vynesemím ode dne 28. února 1890 číslo 1925, jmenovalo c. kr. gymnasijského profesora a soukromého docenta na české universitě Dra. Josefa Ladislava Píče v Praze konzervátorem I. odboru pro politické okresy: novobydžovský, dubský, jičínský, mnichovohradištský, semilský, jilemnický a turnovský na dobu pěti let, žádají se všichni c. kr. úředové, jakož i úředové církevní a obecní a soukromníci, aby jmenovaného pana konservatora v opatřeních jeho co nejúčinněji podporovali.*“⁹⁷

V roce 1891 proběhla velká Jubilejní výstava. Tato přehlídka hospodářské a společenské vyspělosti byla uspořádána na oslavu stého výročí první průmyslové výstavy v Praze roku 1791. Původně byla plánována jako všeobecná zemská výstava, avšak pro bojkot německých podnikatelů v Čechách se stala přehlídkou rozvoje a vyspělosti českého průmyslu a české podnikavosti. Výstava byla ukončena v říjnu. Branou výstaviště prošlo přes dva a půl miliónů návštěvníků. Výstava výrazným způsobem posílila sebevědomí českého národa a významnou měrou zbavila český národ nedůvěry ve vlastní schopnosti a síly. Jedním z autorů její retrospektivní části, která publiku předvedla i dávnou minulost země, byl právě Píč. V provedení instalace předvedl poprvé dějinný sled pravěkých kultur (kromě neolitu) a v jeho zprávě v PA, najdeme již v podstatě prakticky rozvržený systém třídění českého pravěku, i když tu bylo ještě mnohé zatemněno nedostatkem hlubší zkušenosti nebo ohledy na vynikající sběratele či naleziště.

4.3 Přátelství s Josefem Hlávkou

Počátkem devadesátých let se Píč seznamuje s Josefem Hlávkou, který se stal jedním z nejdůležitějších lidí v Píčově životě. V této době byl již Hlávka uznávanou osobností v celé habsburské monarchii a známým mecenášem umění a vědy. V letech

---

⁹⁷ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 22.

1887 a 1888 se Hlávka snažil o zřízení České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze a za tímto účelem složil do rukou nejvyššího maršálka sněmu českého, knížete Jiřího Lobkovice, věnovací listinu se 200.000 zlatých, žádaje, aby sněm na základě tohoto věnování zaujal se o zřízení České Akademie. Sněm Český přijal zásadně toto věnování dne 9. října 1888 a přislíbil Akademii stálý roční příspěvek 20.000 zl. Snaha Hlávková došla konečně v r. 1890 svého uskutečnění a v červenci 1890 byl Hlávka zvolen prvním presidentem Akademie, jímž zůstal až do své smrti. Tato Akademie byla mimořádná tím, že disponovala neobyčejně silným finančním zázemím. Dva roky po jejím založení se jejím členem stal i Josef Ladislav Píč. „Česká akademie... zvolila ve svém shromáždění valném dne 1. prosince 1892 odbývaném p. t. Ph Dra Jos. Lad. Píče, gymna. profesora, docenta české university, za svého člena mimořádného, což se tímto dává na vědomost.“⁹⁸ Píč se s Hlávkou spřátelili, a když při akademii vznikla Stálá archeologická komise pro vyhledávání, zkoumání a ochranu českých památek, stal se Píč jednatelem této sekce. Vztah s Hlávkou měl pro Píče zásadní význam. Nejenom, že velkoryse financoval Píčovy archeologické výzkumy, ale díky svému vlivu, stykům a konexím měl Píč otevřené dveře i tam, kam by se jinak nedostal. Dokonce pro Píče pravidelně od roku 1900 vymohl na Zemském výboru dlouhodobou dovolenou od jeho učitelských povinností, aby se mohl věnovat archeologii. O tom, že byl jejich vztah velmi intenzivní, svědčí rozsáhlá vzájemná korespondence. Píčovy dopisy Hlávkově jsou uloženy v Literárním archivu Památníku národního písemnictví. Je zde možné nalézt nejen dopisy služební a pracovní, ale také osobní. Udivující jsou zejména pohlednice, které Píč Hlávkově zasílal ze svých cest po evropských muzeích. Posílal mu je téměř každý den, někdy i několik denně. Často na nich vyjma podpisu není žádný text a díky nim se dají dobře zdokumentovat jeho cesty. Přesto se Píč za Hlávkovu života nestal řádným členem Akademie. Byl jím zvolen až po jeho smrti. „Klademe si za čest oznámiti, že Valné shromáždění České akademie dne 3. prosince 1909 po návrhu I. třídy zvolilo Vás za člena řádného dotčené třídy. Diplom členský dovolíme se svým časem zaslati.“⁹⁹

Rok 1893 znamenal zásadní přelom v Píčově životě, byl to rok, kdy se rozhodlo o dalším odborném směřování Josefa Ladislava Píče. Tehdy totiž vzniklo při Muzeu Království českého¹⁰⁰ samostatné prehistorické oddělení. Píč byl jmenován jeho prvním

---

⁹⁸ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 23.

⁹⁹ TAMTÉŽ, inv. č. 29.

¹⁰⁰ Dnešní Národní muzeum

přednostou, kustodem. Během pár let získal téměř neotřesitelné postavení v české archeologii. Vedle funkce v NM byl jednatelem archeologické komise České akademie a redaktorem Památek archeologických. Brzy po upevnění své pozice se otevřeně vyjádřil proti svým názorovým odpůrcům, např. profesoru Smolíkovi, proti těm, kdo „v archeologii stojí na stanovisku uměleckoprůmyslovém – vidí v prehistorii jen předměty, kdežto já stojím na stanovisku národopisném, stopuji v praehistorii hroby pokolení vymřelých, jejichž stáří a příslušnost předměty určují“.¹⁰¹

Píč své postavení neustále upevňoval. Po odstoupení profesora Smolíka z funkce jednatele archeologického sboru Muzea Království českého se jím na návrh historika Josefa Emlera stal Píč.¹⁰² Při volbě členů sboru ovšem Emler podporoval Píčova protivníka Smolíka. Volba neprobíhala klidně. V dopise Josefu Hlávkově Píč popsal svoji hádku s Emlerem, která volbě předcházela. Píč opět ostře vystoupil proti profesoru Smolíkovi. „Emler ohlásil rovněž, on že bude kandidovat prof. Smolíka. S prof. Emlerem jsem se týž večer pohádal, neboť myslím, že potřebujeme zejména pro komisi lidi, kteří stojí na moderním stanovisku vědy a jsou lidi práce, kdežto pan archivář zastává zásadu, že tamti jsou starší páni a pro tyto že je dost, když budou dopisujícími.“¹⁰³ Nehledě na to, že Píč využíval své moci, a těm, kteří nesouhlasili s jeho názory, neumožňoval přispívat do *Památek*, přičemž sám je využíval k prezentaci svých domněnek a názorů.¹⁰⁴ Odpůrci prakticky neměli přístup do muzea, nedostali se k archeologickým nálezům, nemohli se dostat k novým poznatkům, proto museli svoji pozornost obracet buď k soukromým sbírkám, nebo do zahraničí.

Kromě domácích ocenění se Píčovi dostalo mnoha poct i v zahraničí. 12. dubna 1894 byl jmenován zahraničním členem archeologické společnosti v Sankt Petěrburku.¹⁰⁵ Mimoto byl řádným členem Císařské společnosti dějepisu a starožitností v Oděse, Císařské archeologické společnosti v Moskvě a Královské společnosti nordických starožitností v Kodani, zahraničním dopisovatelem antropologické společnosti v Paříži, čestným členem Císařské společnosti dějepisu a starožitností ruských při univerzitě v Moskvě, společnosti starožitností a umění v Kyjevě, dopisujícím členem Archeologické společnosti v Bruselu, antropologické společnosti

---

¹⁰¹ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 295.

¹⁰² TAMTÉŽ, s. 296.

¹⁰³ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 24. října 1893.

¹⁰⁴ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 296.

¹⁰⁵ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 24.

v Římě, společnosti Muzea slezských starožitností ve Vratislavi, společnosti starožitností „Prussia“ v Královci a dalších.¹⁰⁶

4.4 Společenský a soukromý život

Zatímco v pracovním životě slavil Píč jeden úspěch za druhým, v osobním životě takové štěstí neměl. O jeho soukromí není mnoho známo a ani dostupné prameny toho příliš neprozrazují, spíš jenom naznačují. Nejlepším zdrojem jsou dopisy od jeho strýce, faráře a děkana Antonína Píče. Strýc udržoval se svým synovcem velmi vřelý vztah, hodně si rozuměli a důvěřovali. Možný důvod proč tomu tak bylo, naznačila Josefova sestra Anna: „*Strýc Antonín, děkan, byl z bratrů nejmladší, náš otec ženíl se velmi záhy, myslím tedy, že ani příliš velký rozdíl stáří nemohl státi mezi strýcem a synovcem.*“¹⁰⁷ Antonín Píč psal svému synovci otevřeně a nebál se mu udílet rady, které byly velmi závažné pro další Josefův život. Josef měl patrně o názorech svého strýce vysoké mínění, když si i v tak intimních záležitostech nechal poradit.

Josef Ladislav Píč se nikdy neoženil, nezaložil rodinu, ale rozhodně to nebylo proto, že by nezkoušel své štěstí u žen. Neoženil se ani přesto, že byl jednou zasnouben a podruhé o tom vážně uvažoval. V dopise, datovaném k 11. listopadu 1877 mu jeho strýc Antonín Píč napsal: „*Sem však velmi sám povděčen tomu, že si profesuru toužebnou obdržel a tedy 12ti sty obdařen jsi. Bezpochyby by tímto lepším postavením se spojují klepy Mlado-Boleslavské, a nediv se tomu, že Tě fáma chce oženit. Nyní musíš se státi arcit' přístupnější myšlenky té, a uvážíš-li vše kolem, možná že shledáš, spořádaná domácnost že je věc dobrá. Arcit' musíš zkoumat a dobrou volbu trefit, nenech jim srdce bez hlavy, ale ne jen hlavu bez srdce volit. Nečiní pouhé peníze člověka šťastného a blaženého, ale také ne jen pouhá láska, čili krása – ta pomine brzo. A protož vol opatrně.*“¹⁰⁸

Těžko říct, jestli vskutku šlo jen o fámou, nicméně přesně o rok a o měsíc později psal Antonín Píč již o něco konkrétněji: „*Vánoční svátky se blíží, a Ty mlčíš, a mě v nevědomosti necháváš, v jakém poměru stojíš k rodině Hubnové: zdali jsi snoubenec,*

---

¹⁰⁶ Eduard ŠITTLER, *Zprávy, Památky archeologické*, ročník XXII, sešit V, s. 379.

¹⁰⁷ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1381.

¹⁰⁸ TAMTÉŽ, kart. č. 2, inv. č. 54.

čili nic.“¹⁰⁹ Jako správný farář nezapomněl připojit i moudrou radu: „toliko si dovoluji podotknouti následovní: nenech toliko srdce, nýbrž i rozum rozhodnouti, Mám zato, pakli nevěsta slečna povahu má stejnou s máti svojí, tak se ti za družku Tvého života nehodí, a to i tenkrát ne, kdyby jste v rodině nezůstali.“¹¹⁰

Josef patrně strýcoví vylíčil matku své vyvolené Mařenky strýcovi velice barvitě. Další dopis, který je datován 11. února 1880, stojí za ocitování v téměř nezkrácené podobě.

„Milý a ctěný pane Professore!

Musím na Tvou Jeremiádu o roztomilé paní tchyně Tvé in spe odpověditi, a záležitost tuto nestraně objasniti. Než k uvážení ještě zůstává toto? Když již nyní se Ti v takém světle ukazuje, kdy Mařenkou nejsi ještě spoután? Což a jak se Ti bude chovat, kdyby byla skutečnou tchyní a Ty jejím zetěm? Či snad té blahé naděje žiješ, že by Mařenka, co ženuška Tvoje při lnula více a snad jedině k Tobě, a se od matky odvrátila? To by si byl u velikého omylu! Jablko nepadne daleko od stromu! A přejděme na nevěstu samou! Velice se klameš, domníváš-li se, že Mařenka hlubokou k Tobě nakloněná láskou. Já se nemejlím, dím-li, že jest to jen povrchní cit, který tak dlouho trvá, dokud jiný nepřijde a jí se nakloní. Kdyby jen jeden takový se vyskytl, shledal by si se zklamání i ve dceři. Tento povrchní cit prozrazují její slova opěťovaná: že se musíte rozejít.

Za druhé:

S kýmkoli sem mluvil, kterýž o poměru Tvém k Hubnovým vědí, nebyl ani jediný, který by byl tuto známost Tvoji schválil, naopak všichni Tě litují, že jsi jen v známost vešel rodinou touto, že budeš nešťasten. Tato výstraha jest také k povážení. Neklam se tím přeludem, že snad někdo Ti toto domněné štěstí závidí, a tudy snad ze závidisti úsudek tento pronáší.

Za třetí:

Jest na uvážení, jak Tě ti lidičky, totiž dámy – vypajtují! Co Tě známost tato stojí, a až Tě notně vypajtují, pak Ti dají kvinde! Co s Mařenkou dostaneš za věno? Možná žádné při povaze matčiným. Tomuli tak se stane, kam dojdeš se svým, byť i 1200 čítajícím služným? Ty se ostýcháš, a budeš ostýchati, otci tuto otázku postavit, a jak kdyby smrti sešel? Pak Ti nezůstane, než utřít si ústa. Nejlepší bys tedy učinil, kdyby si při první opětné možnosti, a ta možná, co nevidět přihodí se, se vzmužil a sám neblahý poměr Mařenkou přetrhl, tak by si ve cti odešel a každý by zmužilost Tvou schválil, než

¹⁰⁹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 2, inv. č. 54.

¹¹⁰ TAMTÉŽ.

– aby si čekal, až Tě ženštiny samé od sebe vyloučí. Dívek jiných, hodných, bohatých statnějších máš na vybrání dosti.“¹¹¹

Rady tyto padly pravděpodobně na úrodnou půdu. Přestože již byl Josef s Mařenkou zasnouben, ze svatby skutečně sešlo a 5. července 1880 se pan farář v jiném dopise zmiňoval o dalším zasnoubení: „*Strany opětného zasnoubení mě nepochopitelně, neboť předce vědět musíš, že slyb snubní jest překážkou, která dříve odstraněná býti musí, nežli platný slyb s jinou nevěstou učiniti můžeš, a protož Ti nezbude nic jiného, nežli o prominutí prvního shybu u konsistoře zakročit. A poněvác dle doslechu p. Čtyřoký má největší šance na děkanství a Ty s ním na dobré noze nestojíš, mohl bys ještě za Administrace žádat o prominutí shybu srubného s nebožkou, jak ty říkáváš, ženou a pak ti tato vytáčky žádné činili nemůže, kdežto v opomenutí toho ustavičně by Ti ženění kaziti mohla, a jak vidno, také kazila.*“¹¹²

Ovšem i z tohoto druhého pokusu nakonec sešlo. O dva a půl roku později, tedy v prosinci 1882 napsal pan farář toto: „*Tvůj přítel Hradilík, který brzo v řeči narážel na Tebe a Tě litoval, zes obdržel košík od Kendíků. Paní Kendíkovou potkal prý na ulici v Boleslavi, která mu to sdělila, že si žádal o slečnu, a že Ti řekla máti: že si starý proti ní.*“¹¹³

Tou dobou již Josef Ladislav Píč vyučoval na gymnáziu v Praze. Nakonec se tedy Píč neoženil a neměl ani žádné potomky. Snad si to vynahradil tím, že se stal mnohonásobným kmotrem. Tím byl dětem svého přítele, historika Jana Kryštůfka, Janovi a Anně. Jeho dopisy kmotřenci Janovi ukazují, že Josef Ladislav Píč nebral funkci kmotra jen jako pouhou formalitu, ale zcela zodpovědně.

Byl též kmotrem synovi své sestry Marie Ladislavu, který se narodil 13. července 1897 ve třináct hodin. Již druhý den Marie svému bratrovi napsala: „*Dovoluj si, jak jsem při mém posledním pobytu u Tebe se Ti zmínila Tebe za kmotra nechati zapsati.*“ Na jaře následujícího roku mu psala: „*Pěkně Ti děkuji za Tvoje milé řádky a ještě takový dar! Ládiček se na ty zlaté krejčárky smál, on je také pyšný na svého kmotříčka.*“¹¹⁴

---

¹¹¹ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 2, inv. č. 54.

¹¹² TAMTÉŽ.

¹¹³ TAMTÉŽ.

¹¹⁴ TAMTÉŽ, kart. č. 2, inv. č. 68.

I sestra Anna jej požádala, aby byl kmotrem jejímu synovi, který se narodil 28. března 1900: „... vedeni Tvou dobrotou, obracíme se k Tobě můj Josefe i já se snažnou prosbou, bys úkol kmotra laskavě přijal.“¹¹⁵

4.5 Počátky bádání v oboru archeologie

Svémi vědeckými pracemi získal Josef Ladislav Píč uznání nejen v domácích odborných kruzích ale i v zahraničí. Umínil si pokračovat a dokončit dílo Pavla Josefa Šafaříka, vytvoření univerzálních dějin Slovanstva. Při práci na svých odborných spisech dospěl k poznání, že čím starší období zkoumá, tím méně písemných pramenů nachází pro svou práci. Pro nejstarší dějiny Slovanů se písemných pramenů skutečně nedostávalo. Čím hlouběji postupoval ke kořenům dějin slovanských národů – a bez pochopení kořenů nelze přece vykládat další vývoj – tím více nejasností se mu hromadilo, až vše vyústilo v poznání, že při nedostatku písemných pramenů pro nejstarší doby je třeba hledat pomoc u archeologie. „K zaokrouhlení sebraného vědeckého materiálu chybělo tehdy pouze zařaditi věcné památky staré slovanské vzdělanosti, v tom ale byl právě kámen úrazu. Nenaleznuv ani v tehdejší své zkušenosti archeologické ani v literatuře dostatečného světla a uspokojivé jistoty, musel jsem vlastní prací zjednati si pověřený materiál a srovnati jej vlastním názorem s archeologickým materiálem celé Evropy, abych vyloučiti mohl především z archeologie české, co v ní je neslovanského, a to zavedlo mne dále, než jsem původně tušil.“¹¹⁶

Ovšem archeologie jako věda byla dosud ve svých nasmělých počátcích, nebylo možno jí zásadním způsobem využít. Díla jeho předchůdců, Šafaříka, Vocela a jiných, již nevyhovovala požadavkům soudobé vědy, a ryze archeologický přístup Smolíkovy generace také historickému bádání mnoho nového nedal. Píč se pustil sám do problémů na pomezí obou věd sám – zprvu jen okrajově, pak stále s větším a větším zájmem, a pozvolna přitom zužoval rámec svého bádání až na svoji vlast, na Čechy.¹¹⁷

Píčovým prvním počinem, který se dá považovat za archeologickou práci je pojednání o vrchu Mužský v Pojizeří, jež vyšlo v Památkách archeologických roku

---

¹¹⁵ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 2, inv. č. 65.

¹¹⁶ Josef Ladislav PÍČ, *Starožitnosti země České, Čechy za doby knížecí*, Praha 1909, s. 1.

¹¹⁷ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 294.

1888. Objevil zde na linii vrchů Mužského a Chlumu nedaleko Mladé Boleslavi řadu slovanských hradišť. Píč je považoval za hranici mezi staročeskými kmeny Pšovánů a východočeských Charvátů: „... přišel jsem k úsudku, že obě tak velice opevněná návrší leží na hranici dvou bojovných kmenů, kteří hleděly zabezpečit území svá před nenadálým vpádem. Probrav takto hranici starých Charvátů a Pšovánů až k Mrlině, umínil jsem si stopovati pohraniční opevnění Pšovánů na východní a jižní straně a přesvědčiti se, zdež i tu celé linie opevnění zjistiti se dají, tu na Pšovské, tu na Charvátské a Zlické hranici.“¹¹⁸ Při tomto výzkumu se setkal se třemi lidmi, kteří byli zapálenými archeology amatéry. „...náhoda mi přála, uvedla mě ve styk s horlivými přáteli domácí archeologie pp. lékárníkem J. Hellichem a ředitelem cukrovaru V. Požáreckým, později na druhém břehu Labe s vrchním správcem J. Waňkem.“¹¹⁹ Všichni sehrají v Píčově životě ještě významnou roli. Spolu začali roku 1889 s archeologickým výzkumem středních Čech. Nálezové zprávy z těchto výzkumů, které psal většinou Píč, otiskovali v Památkách archeologických. O této čtveřici Píč napsal poněkud pateticky: „Společný zájem po poznání záhadné minulosti a stejná horlivost v bádání učinily z nás záhy archeologický čtverolístek spojený nejen společnou snahou, ale i upřímným přátelstvím osobním.“¹²⁰ K této čtveřici se postupně přidávají další nadšenci, po smrti Václava Požáreckého jeho zeť Antonín Formánek, Václav Schmidt, Jan Felcman a další. Těchto několik přátel vytvořilo tzv. „Píčovu družinu“. Ta pracovala na Poděbradsku, Kolínsku a Českobrodsku, ale vydávala se i jinam - roku 1890 kopal J. L. Píč u Velké Dobré na Kladensku, ve Svijanech či v Podbabě¹²¹ u Prahy.

Jako krátký, ale nepochybně zajímavý exkurz, vypovídající mnohé o dobovém nadšení amatérů kolem J.L. Píče, uvedu níže alespoň nejzákladnější fakta o jeho jednotlivých spolupracovnících. Pokusím se tak představit muže, kteří v této době byli Píčovi oporou, výrazně mu pomáhali a významně přispěli k vybudování archeologické sbírky Národního muzea.

Jan Felcman se narodil roku 1849 v České Třebové. Vystudoval cukrovarnickou chemii. Roku 1875 se ředitelem cukrovaru v Zákolanech na Slánsku. Vedle své práce v cukrovaru se věnoval archeologii. Provedl průzkum údolí Zákolanského potoka,

---

¹¹⁸ J. L. PÍČ, *Archaeologický výzkum ve středních Čechách, který r. 1889-92 společnou prací podnikli Jan Hellich, J.L. Píč, Václav Požárecký a Jan Waňek*, Praha 1893, s. 5.

¹¹⁹ TAMTÉŽ, s. 1.

¹²⁰ TAMTÉŽ.

¹²¹ Podbaba v současnosti leží na území Prahy 6.

publikoval zprávu o nálezu depotu bronzů z velimské Skalky. Osobně financoval činnost pro českou archeologii a Národní muzeum, včetně prvního kostrového hrobu zdárně vyzdviženého in situ v Želenicích roku 1892.

Antonín Formánek se narodil roku 1858. Byl správcem a později majitelem dvora v Bylanech na Českobrodsku. Projevoval aktivní zájem o archeologii a podílel se na výzkumech u Tuklat a Bylan.

Jan Hellich byl synovcem známého českého malíře Jana Vojtěcha Hellicha, který se také zajímal o archeologii. Narodil se roku 1850 v Poděbradech. Jako vystudovaný farmaceut převzal rodinnou lékárnu v Poděbradech, stal se zde starostou a zasloužil se o založení místního muzea. Roku 1889 se spojil se skupinou J. L. Píče k průzkumu Polabí. Stal se členem ČAVU a předsedou prehistorické sekce Archeologického sboru Národního muzea. Podílel se na výzkumech na Zámkách u Bohnic, v Platanech, Opolanech, Sadské, Dobšic, Pňova, Libice nad Cidlinou, Velimi a jinde. Jako jediný z „Píčovy družiny“ mohl přejít k teoretické práci.

Václav Požárecký byl ředitelem cukrovaru v Libici nad Cidlinou, spřátelil se s Janem Hellichem, patřil k zakládajícím členům „družiny“, zemřel však v začátcích její činnosti roku 1892.

Václav Schmidt byl zaměstnán jako pokladník v cukrovaru ve Zvoleněvsi. Spolu s ředitelem cukrovaru Janem Felcmanem prováděl výzkumy v okolí, například sídliště v Knovízú, pro sbírky Národního muzea.

Jan Waněk¹²² byl správcem lichtenštejnského panství Kounice na Českobrodsku a statku Radim na Kouřimsku, spoluzakladatelem muzea v Kolíně, místopředsedou tamní muzejní jednoty, členem obdobné jednoty v Českém Brodě a od roku 1895 jednatelem Archeologické komise ČAVU. Prokopal několik významných lokalit, zejména pohřebiště doby římské u Dobřichova a na Pičhoře.

Zprávy z těchto prvních výzkumů vyšli souborně v roce 1893 pod názvem *Archeologický výzkum ve středních Čechách, který r. 1889-92 společnou prací podnikli Jan Hellich, lékárník v Poděbradech, dr. J.L. Píč, professor v Praze, Václav Požárecký, ředitel cukrovaru a Jan Waněk, vrchní správce v Radim s předmluvou Bojové, Markomani a Češi*. Jedná se o Píčovy nejstarší archeologické zprávy takto vydané, proto se jim budu věnovat poněkud podrobněji.

---

¹²² Po vzoru Wáclawa Wladiwoje Tomka se důsledně podepisoval jako Waněk.

Rukopis je rozdělen poněkud nelogicky do několika kapitol podle druhů nálezů a nikoliv podle lokalit. První kapitola *Stará hradiště na středním Polabí* je věnována nejen tomu, co Píče přivedlo k archeologii, ale popisuje i celou řadu hradišť v povodí Labe. „*Při počátku bádání našeho vyskytla se především hradiště tak hojně, že při jedné vyjíždce mnohdy i tři i čtyři jsme vypátrali neb znovu ohledali...*“¹²³ Popsal mimo jiné hradiště v Libici, Mydlovarech, u Sadské, v Přerově a mnohá další.

Mimo jiné Píč vytyčil tři kategorie hradišť podle způsobu vybudování jejich opevnění a sečetl všechna známá hradiště. „*Při bližší kontrole vypadá pak dnes počet hradišť takto: 9 hradišť se spečenými valy, 34 s valy kamennými, 108 hradišť s valy hliněnými, jež v archeologické literatuře buď popsány byly, neb o nichž zmínka se stala, k tomu 15 hradišť námi nově v literaturu uvedených činí úhrnnou sumu 166 hradišť.*“¹²⁴ Mezi hradiště se spečenými valy řadil například hradiště u Bukovce, u Strakonic, Kněží horu u Katovic, hradiště u Litoradic, na Tuhošti či u Zvíkova. Druhou skupinou jsou hradiště s kamennými valy jako např. Baba u Hluboké, Blaník, Březnice, Čimelice, na Kotýzi u Tmáně, na Plešivci, na Slánské hoře, na Svatoboru u Sušice, v Šárce, na Třemšíně, Řivnác či Stradonické hradiště. Jako hradiště s hliněnými valy uvádí Budeč, hradiště u Dobronic, Hradišťko u Sadské, Doudleby, Havraň, Kazín, Kouřim, Kryry, Levý Hradec, Libice, Mydlovary, Staré hrady na Mužském, Tetín, hradiště u Třísova či nad Závistí.

Druhá kapitola je věnována jeskyni „*Turecké maštale*“ pod Tetínem. Zde se objevuje zajímavá zpráva o tom, jak zde vůbec došlo k archeologickému výzkumu. „*V létě 1890 prodala obec Tetínská akciové společnosti na cement v Berouně část vápenných skal (za 600 zl.), v kterých se nalézala i jedna z nejpěknějších jeskyní v Čechách, zmíněné již Turecké maštale. Obecní výbor v Berouně dal na dobrozdání pl. pp. konzervátorů dr. Št. Bergra a míst. rady L. Lüssnera své svolení k prodeji jen s podmínkou, když jeskyně, která měla vzíti za své, musejní společností bude dříve prozkoumána, k čemuž jsem spolu s asistentem musejním p. Kafkou na podzim téhož roku byli delegováni.*“¹²⁵

Třetí kapitola se nazývá *Kulturní popelovité jámy*. Zde jsou popisovány výzkumy v Radimi u Peček, v Podbabě, Lipanech, Ratboři, Touženi, Čelákovících či Semicích.

---

¹²³ J. L. PÍČ, *Archaeologický výzkum*, s. 1.

¹²⁴ TAMTÉŽ.

¹²⁵ TAMTÉŽ, s. 92.

Čtvrtá kapitola se věnuje nálezům hrobů se skrčenými kostrami u Kojetic, ve Zlončicích, Brandýse nad Labem, v Zájezdě u Kovár, v Lipanech či Podbabě.

Pátá kapitola se zabývá mohylami u Velké Dobré. Zde Píč popsal nadšení amatérských archeologů, kteří o svých nálezech informují Muzeum a žádají o odbornou pomoc. Těchto žádostí se zachovalo v Píčově pozůstalosti nepřeborné množství. „...p. P. Nedvěd z Horních Dokes, okr. Unhošťského ohlásil, že rozkopal na pohřebišti u Velké Dobré jednu mohylu a našel mnoho bronzů, i upozornil, že by se snad dalo nalézt v dalších mohylách ještě více.“¹²⁶ Píč zde prozkoumal a zakreslil celkem 57 mohyl.

Šestá kapitola je věnována hrobům s kostrami doby laténské, sedmá zase žárovým hrobům s popelnicemi doby Lužické. Byly zdokumentovány ve Svijanech, Přepelčích, Mělníku, Plaňan a Poboří.

Osmá kapitola se zabývá žárovými hroby na Třebíčské u Dobřichova z doby císařství římského. „Nezajímavější a nejskvostnější partie našeho, dnes můžeme říci již čtyřletého kopání připadá na Třebíčskou u Dobřichova, neboť nalezeny tu poprvé v Čechách hroby z doby císařství římského, dosud vždy jednotlivými pohřby se vyskytnuvší, najednou celým velikým pohřebišťem, které patří k nejbohatším, není-li samo nejbohatší na severu Dunaje vůbec, jak co do rozmanitosti ozdobných popelnic, tak co do bohatosti darů pohřebních i ve příčině ozdob i ve příčině zbraní.“¹²⁷

Devátá kapitola pojednává o hrobech s kostrami v Podbabě z doby stěhování národů a desátá kostrami z počátku doby křesťanské z Libice, Velimi, Hrádku v Praze, Řepova, Kluku u Poděbrad či Staré Kouřimi a jinde. Připojen je i *Dodatek: Dvojité hrob v cihelně p. Součka v Kolíně*. Celá kniha je bohatě zdobena kresbami nálezů.

---

¹²⁶ J. L. PÍČ, *Archeologický výzkum*, s. 112.

¹²⁷ TAMTÉŽ, s. 163.

5. VĚDECKÁ ČINNOST JOSEFA LADISLAVA PÍČE

5.1 Muzeum Království českého v Praze

Rok 1893 se stal důležitým mezníkem v dějinách Muzea Království českého, které bylo založeno roku 1818 pod jménem Vlastenecké muzeum v Čechách skupinou osvíceneckých šlechticů v čele s hrabětem Kašparem Sternbergem. Prvním stálým sídlem muzea se stal r. 1819 Šternberský palác na Hradčanech, avšak ten již brzy přestal vyhovovat. František Palacký přišel s ideou vybudování samostatné budovy Muzea. Ta měla stát na dnešním Smetanově nábřeží a měla se jmenovat na počest císaře Františka Josefa I. Francisceum. Z toho nakonec sešlo. V roce 1846 se muzejní sbírky přestěhovaly do nově zakoupené budovy Nostického paláce na Příkopech. Ovšem i ten brzy nestačil. Roku 1876 na návrh Františka Ladislava Riegra darovala městská rada pro novou muzejní stavbu velmi cenný a výhodný pozemek na horním konci Václavského náměstí, nad právě bořenou Novou Koňskou branou. Teprve roku 1883 byl vypsan konkurs na stavbu nové budovy muzea, které se již od roku 1854 nazývalo Muzeum Království českého. Tento název vydržel do roku 1919, kdy bylo opět přejmenováno na dnešní Národní muzeum. Pro přehlednost budu muzeum i nadále jmenovat tímto současným názvem. V konkursu vybrala porota, ve které zasedal mimo jiné Josef Hlávka, návrh Josefa Schulze. O dva roky později se začalo stavět a počátkem devadesátých let byla budova hotová. A právě do roku 1893 vstoupilo Národní muzeum s novou novorenesanční budovou na Václavském náměstí.

5.1.1 Kustodem Muzea Království Českého

Jak už bylo napsáno, rok 1893 se stal mezníkem v životě J. L. Píče. Tehdy byl jmenován kustodem osamostatněného prehistorického oddělení Muzea Království českého.

Hned po svém jmenování kustodem prehistorických sbírek stál Píč před neobvyklým úkolem. Měl prostory, ale neměl co do nich umístit. Chtěl zdejší vitríny a sály vyplnit exponáty, jenže nebylo čím. Nejenže chyběl archeologický materiál, ale pokud nějaký byl, nebyl uspořádán, tak aby odpovídal nárokům na moderní

a vědeckou expozici. Do doby Píčovy mělo Národní muzeum jen velmi málo pravěkých památek, většinou to byly jen náhodné nálezy, které snášeli nadšení vlastenci, archeologové amatéři do své národní pokladnice. Píč stál proto v nové, dnešní budově před velmi těžkým úkolem, jak vyplnit tři veliké sály pravěkými dějinami Čech. V jeho hlavě se zrodil nápad hodný velikánů. Píč si předsevzal, že zde vybuduje stálou, moderní expozici českého pravěku a raného středověku a zároveň se rozhodl, že archeologické nálezy pro muzeum sám vykope přímo v terénu.

Píčova muzejnická činnost stojí neprávem v pozadí jeho ostatních aktivit. Podceňování této stránky jeho práce vůbec neodpovídá významu. Píč přebral muzejní sbírky v tristním stavu. Teprve od poloviny sedmdesátých let se začaly nové nálezy řadit a ukládat správným způsobem, podle nálezových celků (co bylo pospolu nalezeno, muselo spolu i nadále zůstat, aby se neztratila souvislost). Dříve však bylo zvykem dávat na jednu polici třeba kamenné sekyrky, na druhou bronzové hroty kopí – bez ohledu na to, kde a jak byly nalezeny nebo jaké jsou jejich vzájemné časové vztahy.¹²⁸

Píč vybuďoval novou moderní expozici českého pravěku. Většinu nálezů sám vykopával v terénu, zakonzervoval, zaevidoval a uložil. Asi nejlépe zhodnotil Píčovu muzejnickou činnost o pár desítek let později prof. Jiří Neústupný. Při příležitosti stého výročí Píčova narození napsal ve zvláštním výtisku Časopisu Národního muzea, „*Věnoval velkou péči konservaci nálezů, aby byly řádně zabezpečeny pro budoucnost spolu s preparátorem Václavem Landou. Zavedl úplnou inventarizaci, založil lístkový katalog. Václav Schulz a Václav Landa rozepsali na lístky inventář, který byl doplněn údaji nálezovými i literárními. Podle katalogu byla možná okamžitá orientace po všech českých pravěkých nalezištích. Na tu dobu to bylo vynikající muzejní zařízení. Píč znal dobře pravěké sbírky evropských muzeí a s bohatým materiálem a vlastním systémem mohl přikročiti k velkolepé instalaci českého pravěku v Národním muzeu. Na tehdejší dobu to byla výstava skvělá a vzorná, předvádějící všechen materiál v pečlivé úpravě. Píčovou zásluhou náležela pravěká sbírka národního muzea k nejlepším v Evropě.*“¹²⁹

Bedřich Svoboda doplnil, že jeho instalace „*záhy budila obdiv celé Evropy.*“¹³⁰ V roce 1962 napsal Rudolf Turek: „*i v nové inventarizaci vedeme jeho čísla v evidenci.*“¹³¹

¹²⁸ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 290-291.

¹²⁹ Jiří NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píč*, Časopis Národního muzea, ročník CXVI, s. 5.

¹³⁰ B. SVOBODA, *Sto let*, s. 121

Nejlepším důkazem toho, že Píčova instalace pravěkých sbírek v NM splňovala ve své době i ty nejnáročnější požadavky, je, že přežila svého autora. Píčova instalace nemusela být dlouho měněna. Jeho nástupce Albín Stocký ji pouze roku 1925 doplnil o neolit. Jiří Neústupný o dvanáct let později část sbírek nově upravil. Ustoupit musela až nacistické okupaci a potřebám německé výstavy. Po válce roku 1946 byla provedena nová instalace, ale „*Píčov systém však v podstatě nemusil být měněn.*“¹³²

5.2 Píčova sbírkotvorná a terénní badatelská činnost

Ještě téhož roku, kdy se Píč stal kustodem prehistorických sbírek Národního muzea, započal rozsáhlý a plánovitý průzkum, rychle a intenzívně prováděný. Výzkumy prováděl v těch krajinách, které byly známé bohatstvím pravěkých nálezů, především ve středních Čechách. Práce pro NM odchýlila Píče od jeho životního cíle, sepsání Starožitností země České, ale ne nadlouho.

Píč se pustil do nebývale intenzivního výzkumu pravěkých Čech, „*nahlížel do archivů uložených v lůně matky země*“.¹³³ Opíral se při tom o svoji „družinu“, pracovní společenství zámožných amatérů, ryze archeologicky zaměřené na terénní práci v zájmu vybudování nových kvalitních sbírek,¹³⁴ přátele Jana Felcmana, Antonína Formánka, Jana Hellicha, Václava Požáreckého, Václava Schmidta, Jana Vaňka a další. Velkého podporovatele svých výzkumných i edičních snah našel v Archeologické komisi ČAVU, zvláště pak v osobě prvního prezidenta Akademie Josefa Hlávky. Bez jeho přičinění by jen stěží mohl Píč uskutečnit své dílo. Ovšem Píčovi pomáhalo i množství dalších, anonymních lidí. Do NM i na ČAVU chodilo velké množství listů z celých Čech, ve kterých především učitelé, faráři, lékaři či jiní vzdělanci oznamovali nálezy hrobů, střepů a jiných předmětů a žádali, zda by se někdo z archeologického sboru mohl přijet na tyto nálezy podívat. Často přicházely i balíky se střepey. Všichni tito neznámí nadšenci mají neocenitelné zásluhy.

---

¹³¹ Rudolf TUREK, *Píč století bez Josefa Ladislava Píče*, Časopis Národního muzea, ročník CXXXI, s. 52.

¹³² B. SVOBODA, *Sto let*, s. 121.

¹³³ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*, Praha 1905, s. 1.

¹³⁴ K. SKLENÁŘ, *Bibliografický slovník*, s. 20.

Píč o tomto období napsal: „*proryli jsme půl tohoto království.*“¹³⁵ Se svou družinou takřka „vydupal“ ze země nejstarší dějiny země České. Svými výzkumy získal množství dokladového materiálu, jehož zpracováním vytvořil soustavu českého pravěku a dal základ všemu současnému i pozdějšímu bádání. Vzpomínal na to takto, „*Půl vítězství dobyli jsme rýčem, druhou polovici zbraní ducha.*“¹³⁶

Píč se výzkumů aktivně účastnil. V jeho úsilí ho podporoval Hlávka, a to nejenom finančně, ale i intervencemi. Desítky výzkumů plnily nové regály v Národním muzeu, malé záchranné akce, velké celky s desítkami hrobů či sídlištních jam, až po naleziště s novým, dosud neznámým druhem památek, jímž vděčí celé kultury za rozpoznání a za jméno. Kromě Knovíze to byl výzkum v Bylanech u Českého Brodu, který představil bylanskou kulturu starší doby železné ve středních Čechách, její východočeskou obdobu ukázala pohřebiště v Plátěnicích nedaleko Pardubic. Jen do roku 1901, jak psal Hlávkově, „*V Plátěnicích jsme dokopali, celkem výtěžek přes 250 hrobů, dohromady přes 1000 nádob.*“¹³⁷ Díky tomuto nebývalému úsilí zná naše archeologie řadu významných lokalit. Vedle těch již jmenovaných to jsou například mohyly z doby bronzové u Velké Dobré na Kladensku, Tuklaty, Plaňany, Pičhora a Třebická u Dobřichova na Kolínsku se 130 a 100 hroby z doby římské, Libice, Želenice, Svijany v Pojizeří, Levý Hradec, mohyly v povodí Lužnice a řek, stékajících do Plzeňské kotliny, a mnoho dalších lokalit. Mezi nimi má zvláštní místo hradiště u Stradonic. Na základech těchto výzkumů vytvořil Píč své životní dílo, *Starožitnosti země České*.

Je obdivuhodné čeho Píč dosáhl. Začínal jako ryzí amatér, bez jakýchkoliv teoretických znalostí. Vzdal se dráhy historika a odvážil se vstoupit na pole neorané, pole archeologie, na které mnohé autority shlížely s despektem.¹³⁸ *Jako každá nová věda, tak i archeologie přijata byla s nedůvěrou a rozvážní historikové dosud ji považují za libůstku.*¹³⁹ Zatímco historiografie byla zavedená vědecká disciplína, archeologie jako vědecký obor byla teprve ve svých počátcích. V Památkách archeologických o tom podal svědectví, „*Archaeologie jest věda nová, která do nedána více méně jako libůstka pěstována byla a k nevalným výsledkům vedla, právě že předměty nalezené byly němé*

¹³⁵ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1380/1.

¹³⁶ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Kostrové hroby s kulturou marmskou čili latenskou a Bojové v Čechách*, Praha 1902, s. 1.

¹³⁷ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 15. září 1901.

¹³⁸ Antonín BENEŠ, *Josef Ladislav Píč. Stoleté pracovní výročí*, in. Jiří Frölich (ed.), Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, České Budějovice 1993, s. 279.

¹³⁹ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Kostrové hroby*, s. 1.

poskytující za to fantasií tím větší pole činnosti, tak že ne bez práva dosud platilo pořekadlo, že archeologie jest sice pomocnou vědou dějepisu, že však sama mnohem více pomoci od dějepisu potřebuje, než jemu poskytnouti může.“¹⁴⁰ Právě to mu bylo vytýkáno, že archeologii chápal jako pomocnou vědu historickou a ne samostatný obor, že ho nezajímaly starožitnosti samy, ale že mu doplňovaly mezery, o kterých psané prameny mlčí.¹⁴¹ Přes tyto výhrady dosáhl Píč v archeologii významných úspěchů. Dnes se ukazuje, že ačkoliv jeho přístupy třeba ztroskotaly, v zásadě byly pokrokovější, než ty které obhajovali jeho oponenti.

„Bývá pronášeno několik výtek proti způsobu výkopů Píče samého i jeho družiny, ale výtky ty nejsou spravedlivé. Zapomíná se při nich na tehdejší stav vědění, míru zkušeností a požadavků, jaké byly kladeny na výzkum koncem minulého století. Jistě mnoho zavinil chvat, jakým byly památky sháněny, něco snad způsobila dobrá vůle amatérů, ale i tyto výstřelky hleděl Píč vždy uvést na správnou míru. Jen pomalu se měnila chtivost krásných starožitností ve zvědavost po způsobu uložení a snahu o zachování nálezového celku. Tato velká změna však probíhala celou Evropou a každá přehlídka zahraničních i německých výzkumů té doby nám ukáže, že Píčovy výzkumy a publikace nejsou o nic horší, ba že se rychle zdokonalují a z velké části evropský průměr zdaleka předčí.“¹⁴²

5.3 Archeologický výzkum keltského oppida ve Stradonicích

Jedno z nejnáměšších keltských oppid na našem území se nachází ve Stradonicích nedaleko Berouna. Jeho neštěstím se stal jeden šťastný nález, který bohužel přišel v nevhodnou dobu, příliš brzy. Udál se v době, kdy ochrana památek nebyla na odpovídající úrovni. 2. srpna 1877 došlo na návrší zvaném Hradiště k náhodnému nálezu 200 zlatých mincí. Zpráva o tomto objevu se rychle roznesla a vzápjetí vypukla „zlatá horečka“. Návrší u Nižbora bylo během krátké doby rozkopáno až na holý skalní podklad. Obdobný zlatý poklad se zde sice už nenašel, ale množství stříbrných a bronzových spon, barevných skleněných korálků a náramků,

¹⁴⁰ J. L. PÍČ, *Bojové, Markomani a Češi dle svědectví historického a archeologického*, Památky archaeologické a místopisné XV 1892, sv. I, s. 266.

¹⁴¹ Lubor NIEDERLE, *Josef Ladislav Píč*, Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění, Praha, ročník XXIII, s. 115.

¹⁴² B. SVOBODA, *Sto let*, s. 121.

šperků zdobených emailem, zvířecích i lidských figurek, zbraní, železných nástrojů (nože, nůžky, kleště, kladiva), keramických nádob, či střepů amfor ze Středomoří byl i tak překvapující. Bohužel nevyzdvihli je archeologové, ale sběrači kuriozit, obchodníci, překupníci, zlatokopové a jiní dobrodruzi. Je téměř neuvěřitelné, že právě archeologové se Stradonicím dlouho vyhýbali. Roku 1881 nakreslil Ludvík Šnajdr plán hradiště,¹⁴³ ale první archeologický výzkum probíhal na této lokalitě až roku 1902, vedl ho právě Josef Ladislav Píč.

Píč spatřil Hradiště na vlastní oči poprvé v srpnu roku 1894. Svůj dojem sdělil v dopise Josefu Hlávce, „*jsa velice žádostiv spatřiti tváří v tvář Hradiště. Jest to velice rozsáhlý komplex na ostrožně, někdy snad (podle vypravování) ohrazený tuhou zdí. Většina byla prokopána. Potáceli jsme se dnes buď v prokopané zemi neb v sterilní, ráno nalezli jsme na poli, kde se vyskytlo množství dukátů pouze jedno ohniště. Na večer teprve přišli jsme na mohutné popeliště a v hloubi Im narazili na prvý bronz. Když nás déšť zahnal.*“¹⁴⁴

Roku 1899 prováděl po stradonickém návrší francouzského archeologa Josepha Decheletta. Ten právě zkoumal slavné oppidum Bibracte na vrchu Mont Beuvray. Množství shodných nálezů z obou lokalit ho zaujalo natolik, že se naučil česky, aby mohl z naší literatury čerpat látku pro svůj spis „*Le Hradischt de Stradonitz en Boheme*“. Ani Píčovi neunikla nápadná shoda v nalezených předmětech, „*nálezy keramikou a typickými předměty tak shodné nebo lépe tak totožné, že vnitřní spojitost obou, abych tak řekl, sesterských měst (Bibracte a Stradonice) na prvý pohled vysvitne.*“¹⁴⁵

O rok později navštívil Píč Bibracte. „*Byl jsem právě a rozvalinách starého Bibractae, odkud přišli řemeslníci k nám do Stradonic, ale protože Augustus nařídil, aby se obyvatelé z Bibractae odstěhovali do Autumu, vzali vše sebou a zdejší sbírka z Bibractae je mnohem chudší než naše Stradonická ačkoliv se zde kopalo soustavně 25 let.*“¹⁴⁶

Píče a Decheletta pojilo osobní přátelství. Spolupracovali, navzájem si vypomáhali a dokonce plánovali, že by podnikli společnou cestu do Anglie.¹⁴⁷

---

¹⁴³ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 570.

¹⁴⁴ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 10. srpna 1894.

¹⁴⁵ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*, Praha 1903, s. 100.

¹⁴⁶ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 23. července 1900.

¹⁴⁷ Josef SKUTIL, *J. L. Píč a J. Dechelette*, Národní obroda, ročník III, číslo 15 z 18. ledna 1947.

Píč stanul roku 1902 před náročným, téměř neřešitelným problémem. Měl provádět výzkum v místech, která byla zcela rozkopána a z archeologického hlediska naprosto zničená. Stěží rozpoznal zbytky valů a kamenné, bez malty stavěné fortifikace, „*kteřá arci nemá sobě rovné,*“¹⁴⁸ sídlištních jam. Největším jeho nálezem byla slévačská dílna. Objevil i pohřebiště, související právě s hradištěm. Žárové hroby bez jakýchkoliv milodarů byly tak chudé, že se zdálo téměř neuvěřitelné, že se na zdejším Hradišti našlo takové bohatství. „*Nalezl jsem i pohřebiště ku Hradišti, ale i tu bylo zklamání, v patnácti dosud otevřených hrobech se spálenými těly, nalezl jsem sotva několik střípků, z kterých mohu určitě příslušnost hrobů ku hradišti zjistit, tak nedbalých hrobečků jsem dosud neviděl.*“¹⁴⁹ Píč se pustil alespoň do rozboru nalezených předmětů. Rozbor to byl velmi pečlivý. V knize „*Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*“, které vyšlo vlastním nákladem roku 1903, napsal, „*Na vysoké pláni, při ústí Habrovského potoka do Berounky, kde dnes rolník v kamenité půdě mělkou vede brázdu, kypěl někdy bujný život. Z povrchu zemského zmizelo znamenité město, o jeho někdejším bohatství vydávají svědectví zlaté a stříbrné mince, občas na povrchu půdy nalézáné, jakož i drobné předměty ozdobné, při orání tak často se objevující.*“¹⁵⁰

Píč ve své knize podal doposud nejlepší popis všeho, co se na Hradišti našlo. Pro většinu nálezů našel obdobné či shodné předměty na oppidech ve Francii, ale i v podunajských provinciích Římské říše. 30. července 1896 psal Hlávkově z Paříže, „*Nalezl jsem i rozluštění Stradonic, tam i zde v Paříži máme tolik analogií, že jsem v St. Germain u Ley byl pětkrát.*“¹⁵¹ Počátek osídlení kladl do druhé poloviny prvního století před naším letopočtem a konec do druhé poloviny prvního století našeho letopočtu. „*Doba velikého osídlení na Hradišti může býti tedy dosti přesně vymezena, počíná krátce před tím, než vzalo za své hlavní město Aeduů, Bibracte, a Mont Beuvray, jehož typická kultura na Hradišti objeví v plné svéráznosti, a končí dřív, než počíná pohřebiště na Pičhoře u Dobřichova. Vyjádříme-li tedy dobu velikého osídlení a Hradišti naším letopočtem, můžeme vymeziť počátek r. 15-10 neb před r. 5 př. Kr., konec pak před r. 25-50 po Kr.*“¹⁵²

Důraz kladl na poměrně krátkou poslední vývojovou fázi hradiště a na malé procento nálezů. Mylně přičítal stradonické oppidum Germánům. Domníval se, že jej

---

¹⁴⁸ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 24. srpna 1902.

¹⁴⁹ TAMTÉŽ.

¹⁵⁰ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Hradiště*, Praha 1903, s. 1.

¹⁵¹ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 30. července 1896.

¹⁵² J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Hradiště*, s. 105.

vystavěli Markomané a že se jedná o jejich město Marobudum, přestože Joseph Dechelette správně rozpoznal, že se jedná o sídlo keltského kmene Bójů. Píče nepřesvědčilo ani to, že se většina nálezů shodovala s nálezy z keltských hradišť ve Francii. Píč tuto shodu uznával, ale odvolával se na rozdílný historický vývoj v Čechách a ve Francii. Píčovu knihu Dechelette přeložil roku 1906 do francouzštiny. Tento překlad zajistil Hradišti světovou proslulost.

Je zajímavé, že L. Niederle ve své recenzi vydané v Českém časopise historickém, jinak kritik Píčova díla, vyslovil s tímto mylným závěrem souhlas. „*Pokouší se tu prof. Píč o důkaz, že naše Stradonice jsou zároveň sídlo, kol něhož a v němž skoncentroval Marobud své Markomany, tedy historické Ptolemaiovo Marobudum. Již před lety, když prof. Píč tuto svou domněnku pronesl (tuším poprvé ve Výzkumu r. 1893) vyslovil jsem s ním souhlas, a nemám ani dnes příčiny, abych od tohoto souhlasu ustupoval, třeba s tou kategorickou určitostí jako on se na zmíněnou identifikaci nedívám. Jedno je jisto, že není dosud v Čechách jiného naleziště, jež by mohlo mítí větší nárok na ztotožnění s Marobudem... Mám proto za to, že ze všech pokusů, které u nás dosud Marobudum hledaly, je pokus p. Píčův nejúspěšnější.*“¹⁵³

Díky tomu, že se archeologové dostali na Stradonické hradiště až poté, co bylo rozkopáno, dostala se jen malá část nálezů přímo do sbírek Národního muzea. Většina nálezů se ocitla v soukromých sbírkách různých starožitníků či zájemců o historii. Od nich a nebo až po jejich smrti je Národní muzeum vykupovalo do svých sbírek. Největší sbírku předmětů ze Stradonic vlastnil Dr. Štěpán Berger. Po jeho smrti v únoru 1897 se podařilo zemskému výboru a Píčovi získat jeho sbírku pro Muzeum. Celá kolekce čítala přes 28 000 předmětů.¹⁵⁴ Poté, co jí převzal, napsal Hlávkovi: „*V příčině sbírky Bergerovi dovoluji se sdělit, že sbírka vyložena ve třech sálech, sepsána a oceněna, při dosti velikém nebo vysokém oceňování napočítli 14000 zl.*“¹⁵⁵

Původně byla sice sbírka oceněna na 14 000 zlatých, ale cena, za kterou byla skutečně koupena se nakonec vyšplhala na několiknásobek. Svědectví o tom zanechal Píč v dopise Hlávkovi: „*...že sbírky Bergerovy prehistorické zakoupeny byly za 66 500 zl. a svěřeny nám budou jako majetek země. Provedení kupní smlouvy byla nechutná historie, v které dr. Plaček hrál divnou úlohu, než o tom lépe ústně.*“¹⁵⁶ Ve stejném listě, jen o několik řádek níže, stručně naznačil, jak se s touto sbírkou potýkal, při jejím

¹⁵³ L. NIEDERLE, *Literatura*, Český časopis, ročník XI, s. 200.

¹⁵⁴ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 236.

¹⁵⁵ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 29. července 1897.

¹⁵⁶ TAMTÉŽ.

zpracovávání. „Tyto dny položil jsem do sbírek část pěknější ze Stradonic (Bergerových) a přitom přerovnal půl sbírky, již dávno jsem takovou dřinu neprodělal.“¹⁵⁷

5.4 Výzkumy Josefa Ladislava Píče v jižních Čechách

Protože Josef Ladislav Píč realizoval i několik významných terénních výzkumů v jižních Čechách, nemohu pojednání o nich začít jinak, než citací z druhého dílu *Starožitností, Pokolení skrčených koster*: „V tmavých hvozdech jihozápadních Čech spí poslední spánek pokolení bezejmenné, které před více než dvěma tisíci lety vládlo těmto krajům a pak zmizelo beze stopy.

V tajuplném šeru lesním upoutávají pozornost poutníka homolovité hrobky, pokryté mechem často skupinami 20, 50, 100 i více mohyl, tu rozměrů velikých, tu sotva k rozeznání, hlásajíce, že sešly se tu k poslednímu odpočinku lidé jedné krve, jedné víry, že podle sebe spočinuli jak podle sebe žili, mocný a slabý, bohatý a chudý. Dokypěl život, utuchly vášně, klid vévodí vůkol. Posvátná ta místa, kde láska pozůstalých budovala poslední stánky milým zesnulým s pietou velikou, budovala je ve víře v život posmrtný a radostné shledání v něm, naplní vzrušením mysl naši, celá tisíciletí přeletěla přes otčinu naši, zapadla paměť minulosti, ale němé ty pomníky dávných dob mluví k nám vřeleji, než mnohé písemné líčení krvavých bojů, neboť vane z nich láska i víra nad nimi vznáší se mír.“¹⁵⁸

Píč prozkoumal na území jižních Čech množství lokalit, jejichž seznam zpracoval Jiří Frölich a publikoval je ve Výběru z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.¹⁵⁹

Svůj první výzkum v jižních Čechách prováděl Píč již roku 1888, a to na levém břehu Malše v Plavu nedaleko Českých Budějovic, kde prozkoumal pět mohyl¹⁶⁰ z celkového

¹⁵⁷ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 3. srpna 1898.

¹⁵⁸ J. L. PÍČ, *Starožitností, Pokolení kamenných mohyl*, s. 1.

¹⁵⁹ Jiří FRÖLICH, *Přehled archeologických výzkumů J. L. Píče v jižních Čechách*, in: Jiří Frölich (ed.), *Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích*, České Budějovice 1993.

¹⁶⁰ TAMTÉŽ s. 282.

množství pětaticeti. Pohřebiště bylo užíváno ve dvou obdobích pravěku, ve střední době bronzové a ve starší době kamenné.¹⁶¹

Do jižních Čech se Píč pracovně znovu vrátil až v roce 1894, za to hned několikrát. Zkoumal dvě mohyly v Pasekách, či devět mohyl na vrchu Burkovák u Nemětic nedaleko Přísku. V jedné z mohyl u Nemětic byl učiněn, avšak nikoliv Píčem, ojedinělý nález, který dosud nemá u nás obdoby. Jedná se o řetěz, na kterém bylo zavěšeno kolo s ptáčky. Články řetězu tvořily trojice kroužků ukončené kroužky malými. Kolo mělo čtyři paprsky, na kterých byly připevněné kachničky, pijící z misky umístěné uprostřed. Na obvodu byly další čtyři kachničky a ozdobné závěsky. Kolo s paprsky nepochybně představuje symbol slunce a sloužilo při obřadech slunečního kultu. Je to nejspíše import z východoalpského území anebo výrobek ovlivněný touto oblastí.¹⁶² Píč se zasloužil o to, aby se tento unikátní nález dostal do sbírek Národního muzea.

Téhož roku začal s výzkumem ve Hvoždanech, v lese Hemery, na Hoškové a na Blátě nedaleko Bechyně. Protože tyto lokality byly velice zajímavé, vrátil se sem ještě následujícího roku a pak znovu v letech 1897, 1898, 1903 a 1905. Prozkoumal zde celkem 28 ze zhruba šedesáti mohyl. V dopise Josefu Hlávkově napsal, „*Prokopal jsem v jedné skupině mohyl, jichž 44 celkem 15, ukázalo se, že jsem se přehádal, neboť místo skupin starší nalezl jsem nejmladší z poslední doby pohanské (V-IX po Kr.) mohyly z hlíny, pohřeb trochu popele dohromady asi 4 střípky a železný šíp, sotva že jsem mohl rozluštit dobu... Příští týden budu kopat ve skupině, kde je přes sto mohyl, jedna tak veliká, že jsem podobné neviděl dosud.*“¹⁶³ Před Píčem zde kopali jeho přítel Jan Kryštůfek a roku 1891 během pobytu v bechyňských lázních Václav Požárecký.

Mohyly měly částečně kamennou a částečně hliněnou konstrukci. Dosahovaly průměru 5 – 15 metrů a výšky 0,5 až 2 metry. V mohylách nalezl bronzové předměty jako jehlice, náramky, prsteny a hroty šípů, ale i skleněné korále či jantarové perly. V některých starších mohylách byly objeveny pohřby z doby halštatské či laténské.¹⁶⁴ V letech 1894-95 a 1903 prokopal v Raděticích celkem osm mohyl.¹⁶⁵

Roku 1897 se Píč objevil opět na Táborsku, tentokrát nedaleko Řepče v lese Atlas. Provedl zde rozsáhlý výzkum, při kterém prozkoumal 24 z téměř padesáti

---

¹⁶¹ J. FRÖLICH, *Archeologické toulky po jižních Čechách*, Vimperk 1990, s. 35.

¹⁶² TAMTÉŽ.

¹⁶³ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 17. července 1895.

¹⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 42.

¹⁶⁵ J. FRÖLICH, *Přehled*, s. 282.

mohyl. Pohřebiště bylo využíváno v několika obdobích od střední doby bronzové, ze kterého pochází nejvíce nálezů, přes období halštatské až po laténské.¹⁶⁶

V témže roce prozkoumal čtyři mohyly z doby bronzové u Drhovic na Táborsku, v polesí zvaném Hájek.¹⁶⁷

Pozoruhodné jsou mohyly u Sepekova. Toto pohřebiště je jedno z největších v jižních Čechách. Z necelé osmdesátky mohyl jich Píč prozkoumal v letech 1898 – 99 jen zlomek, přesně sedm. Mimo jiné je toto pohřebiště zajímavé četnými nálezy šperků z vysoce kvalitního zlata.¹⁶⁸

Roku 1899 zkoumal Píč čtyři mohyly u Zběšic v lokalitách Na skalce a Na drahách a v Bernarticích, roku 1904 deset mohyl v Malšicích a po jedné mohyle v Černýšovicích a Dobřejovicích. Rok nato kopal tři mohyly v Opařanech a jednu v Raděticích. Následujícího roku probádal tři mohyly v Dražičkách a jednu v Bechyňské Smolči.¹⁶⁹ Roku 1907 Píč v doprovodu Augusta Sedláčka navštívil hradiště u Vrcovic na Písecku. Hradiště prozkoumali a mylně ho označili jako slovanské. Ve skutečnosti bylo mnohem starší, pocházelo z přelomu starší a střední doby bronzové.¹⁷⁰

Naposled se Píč objevil v jižních Čechách jako archeolog roku 1910, a to v Dobronicích u Bechyně, kde na lokalitě v Dlouhém vrchu prozkoumal dvě mohyly.¹⁷¹ Navštívil i mnoho dalších archeologických lokalit v jižních Čechách, ačkoliv tam neprováděl výzkum.

5.5 Publikační zhodnocení terénních výzkumů

Ve chvíli, kdy se Píčovi podařilo dokončit expozici českého pravěku v Národním muzeu, rozhodl se, že se vrátí k práci na Starožitnostech, respektive začne tuto práci, na kterou myslel a kterou chtěl vykonat již dříve. Teď, po letech intenzivní archeologické terénní práce, byl mnohem lépe připraven. Rukama mu prošlo mnoho pravěkých nálezů, znal četná naleziště. Již měl dostatek materiálu, aby se mohl pustit

---

¹⁶⁶ J. FRÖLICH, *Archeologické toulky*, s. 44.

¹⁶⁷ TÝŽ, *Přehled*, s. 282.

¹⁶⁸ TÝŽ, *Archeologické toulky*, s. 38.

¹⁶⁹ TÝŽ, *Přehled*, s. 282.

¹⁷⁰ TÝŽ, *Archeologické toulky*, s. 32.

¹⁷¹ TÝŽ, *Přehled*, s. 282.

do práce na Starožitnostech. Jako historik přistoupil k interpretaci pravěkých nálezů. „V hrobech šalby není, neboť, uloženi jsou k poslednímu odpočinku tak, jak žili a kde žili, mylka může býti v nedostatečnosti našeho poznání, a tu jest úkolem vědy, odstraniti záhady a na jisto postaviti pravdu. V tom smyslu bylo by neodpuštělným hříchem, kdyby historikové nechali si ujíti přímé svědectví těch, o nichž v dějinách se jedná.“¹⁷²

Píč se nespokojil s tím, že by se Starožitnosti omezily jen na území Čech. Aby mohl dát české nálezy do evropského kontextu, sjezdil téměř celý kontinent. Navštěvoval muzea v Německu, Polsku, Maďarsku, Švýcarsku a Francii, srovnával nálezové materiály, keramiku, pohřební zvyklosti a vlastně vše, co by mu mohlo prozradit více o tom, odkud k nám přicházela jednotlivá etnika. V letech 1900 – 1902 podnikl tři velké cesty do západní Evropy. Jeho první cesta trvala přes měsíc a půl. Navštívil mimo jiné Wurzburg, Mohuč, Autun, v jehož blízkosti se nachází keltské oppidum Bibracte, Besancon, Nevers. Z Moulins psal Hlávkoví: „V hlavním městě Bojů... hledal jsem marně stopy našich krajanů, v Neveru našel jsem tři hroby, které souhlasí, a škoda, že zde jsou v archeologii žabaři.“¹⁷³ Dále pokračoval do Annency, Roanne, Nimes, Avignon. Z Toulouse si 4. srpna stýská: „Dvacet muzeí měl bych v sobě.“¹⁷⁴ Odtud pokračoval do Clermont, Bourges, Orleans, Poitiers, Niort, Nantes, Vannes, Carnacu, Rennes, Le Mans, Paříže, Remeše, Chalons-sur-Marne. Poslední dopis je datován 28. srpna z Troyes.

Roku 1901 byl Píč na cestě něco málo přes měsíc. První pohled poslal 11. června z Kolína nad Rýnem, další přišly z Cách, Boulogne-sur-Mer, Rouenu, Paříže, Dieppe, Mont St. Michel, Bretaně, Vannes. 12. července připsal na pohlednici z Carnacu poznámku, kde si sice v žertu, ale přeci jen stěžuje, na obtíže spojené s jeho prací archeologa: „V této posvátné zemi archeologické sešlo se nás dnes náhodou šest archeologů a šli jsme v posvátné náladě, ale vzal d'as tu archeologii, jak je spletená, podruhé se na něco podobného nedám, za to ten loňský ročník je opravdu výborný.“¹⁷⁵ Z Carnacu pokračovala Píčova cesta do Angers, Paříže, Strassburgu, Hagenonu, Mohuče, Wormsu a nakonec do Berlína, odkud přišla poslední pohlednice z 18. července.

Cesta z roku 1902 byla nejkratší. Začala na začátku července a skončila koncem téhož měsíce. Vedla přes Meiningen, Schweinfurt, Mohuč, Bonn, Paříž, Autun, Biel

---

¹⁷² J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Kostrové hroby*, s. 1.

¹⁷³ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, korespondence přijatá, list ze dne 25. července 1900.

¹⁷⁴ TAMTÉŽ, list ze dne 4. srpna 1900.

¹⁷⁵ TAMTÉŽ, list ze dne 12. července 1901.

a Bern odkud si 25. července povzdychl: „*Ted' už mě hlava brní od toho koukání do skříní – potřebuju den oddech.*“¹⁷⁶ Dál pokračoval na Interlaken, Luzern, Donaueschingen, Mnichov a přes Regensburg zpět do Prahy.

V následujících letech podnikl Píč již jen několikadenní cesty do Uher či do Lužice. Díky těmto studijním cestám získal přehled o evropské archeologii jako snad žádný jiný muž své doby. Uznávali to i jeho oponenti.¹⁷⁷

Jednalo se o práci monumentální a Píč o tom napsal, „... *jestli jsem se proryl tím naším královstvím a prostudoval musea téměř celé Evropy, učinil jsem tak zajisté jen proto, abych jako historik k svědectví historickému vyvolal ty, kdož vlast naši někdy obývali, abych mluvícími učinil, ty kdož zdánlivě umkli navždy. Netušil jsem, že to bude práce obrovská, ale co energie a obětovost lidská a nadšení vykonati může, učinil jsem svědomitě, a pevnou rukou uvádím na jeviště dějin nové a přímé svědky, abych řečí srozumitelnou tlumočil němou jejich mluvu.*“¹⁷⁸

5.5.1 Starožitnosti země České

Při práci na Starožitnostech se projevily jeho důležité a podstatné povahové rysy, důslednost a pečlivost, ale zároveň zbrklost a unáhlenost. První dvě vlastnosti využil při samotném psaní, kdy neobyčejně pečlivě popsal všechny známé lokality a nálezy a důsledně o nich pojednal. Druhé dvě vlastnosti bohužel osvědčil při kritice, které byly jeho práce podrobeny. Místo aby se nad věcnou kritikou zamyslel, rozhořčeně odpovídal protiútoky.

Postupně vydal tři díly pod jednotným názvem *Starožitností země České*. Ke své práci přistupoval více jako historik než jako archeolog, a nijak se tím netajil, „*Pokud se mne týče, byl jsem prvním historikem, který si osvojil celý obor vědění praehistorického, abych se pokusil použití materiálu praehistorického jako pramene k nejstarším dějinám, neboť jako v dějinách starověku výsledky archaeologického bádání způsobily pravý převrat v nazírání na minulost.*“¹⁷⁹

---

¹⁷⁶ LA PNP Praha, fond Josef Hlávka, list ze dne 25. července 1902.

¹⁷⁷ L. NIEDERLE, *Literatura*, Český časopis, ročník XVIII, s. 126.

¹⁷⁸ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Kostrové hroby*, s. 1.

¹⁷⁹ TÝŽ, *Starožitnosti, Čechy*, s. 1.

Nedbal schematického dělení pravěkých epoch, ale snažil se pravěk vyložit jako dějiny historicko-etnologických celků. Příliš brzy zatížil své práce národnostními otázkami. Je ovšem pravda, že tak nečinil sám, ale i ostatní prehistorici.¹⁸⁰

Píč na základě archeologických vykopávek vytyčil tři hlavní etnika, která podle něho obývala území Čech. Jako příslušnost k určitému etniku považoval za nejdůležitější kritérium jejich pohřební zvyklosti. Rozeznal tedy tzv. *pokolení skrčených koster*, *pokolení kamenných mohyl* a *pokolení žárových hrobů*.

Ať už byla teoretická část Starožitností jakkoli problematická, nelze jim ubrat, že je to dílo, které ve své době nemělo obdoby. Píč v něm podal výčet všech archeologických lokalit v Čechách a soupis nejvýznamnějších nálezů. Dodnes je právě tato jejich část neopomenutelnou pomůckou při studiu českého pravěku.

První díl, který nazval *Čechy předhistorické*, měl dva svazky. První svazek vyšel roku 1899 a byla to nejslabší část Starožitností. Právě v opozici k tomuto svazku se zformovala skupina vědců, nesouhlasících s Píčovými názory, tzv. univerzitní škola. Svazek měl dvě části, *Stopy člověka diluviálního* a velmi kritizované *Pokolení skrčených koster v Čechách*. Jelikož se Píč domníval, že v neolitu nebyly Čechy souvisle osídleny, první část knihy je velice stručná a hlavní důraz je kladen na druhou část.

Skvělým archeologickým rozbohem sice správně rozeznal jednotlivé pravěké kultury, ovšem nepovažoval je za samostatné jednotky. Nutno si uvědomit, že se jednalo o jeho první velkou teoretickou práci, do té doby neměl patřičné zkušenosti a ani dostatek archeologického materiálu.

V úvodu své práce Píč napsal: „*Přehlížejíce nejstarší stopy pokolení skrčených koster v Čechách v hrobech a sídlech, shledáváme, že pokolení to vystupuje s určitými příznaky dovednosti, vzdělanosti, obřadu náboženského i typu tělesného, kteréžto příznaky srovnat se dají s podobným obdobím u vývoji téhož pokolení v jiných krajinách Evropy, i plyne odtud první důležitý výsledek, že pokolení skrčených koster nevzniklo u nás, nýbrž přišlo do země v určitém stavu vývoje svého, plyne odtud i druhý důležitý výsledek, že podle tohoto stavu vývoje vyzkoumati můžeme, z kterého ústředí a v které době pokolení do vlasti naší přišlo.*“¹⁸¹

---

¹⁸⁰ J. NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píč, slovanský dějepisec, budovatel pravěkých sbírek Národního muzea a objevitel pravěkých dějin Čech*, zvláštní otisk z časopisu Národního muzea, oddíl duchovědný, ročník CXVII, s. 9.

¹⁸¹ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Pokolení skrčených koster*, s. 1.

Počátky pokolení skrčených koster kladl Píč do doby, kdy lidé stavěli megalitické památky. „Pro pokolení skrčených koster po době diluviální v první řadě významny jsou pomníky z obrovských balvanů sestavené (tak zvané památky megalithické), a sice v podobě hrodek z obrovských balvanů na úrovni postavených a zemí původně přikrytých (dolmeny), kteréž dle výkladu francouzských učenců na pohřby v jeskyních upomínají.“¹⁸²

Píč vysvětlil, proč je pro datování nálezů a zařazení etnických celků důležitá keramika: „Než i z této soudobnosti předmětů hrobových dá se zvláště vyřaditi keramika jako nejvíce význačná, neboť nádoby pro svou křehkost nikdy netrvaly dlouho a nemohly tak snadno býti přivázeny, jako jiné předměty ozdobné. Vezmeme-li v úvahu, že technika práce při hotovení nádob i způsob jich výzdoby mohly se udržeti i po staletí, nebude to na úkor důležitosti této keramiky, jako předmětu domácí výroby a domácího vkusu, neboť i domácí technika ozdobných a užitečných předmětů udržela se po celé věky, kdežto technika a vzory dovezených předmětů vykazují větší různost již i tím, že z různého ústředí přicházejí a svým časovým postavením i soudobý nález hrobový blíže určují a časové jeho postavení objasňují.“¹⁸³

Bohužel i tady se Píč dopustil chyby, když porovnával keramiku z jednotlivých nalezišť, rozdílly reprodukoval dle užití keramiky a ne jako keramiku rozdílných etnik, rozdílných kultur. Přísně se držel pohřebního ritu a ostatním nesrovnalostem, byť si jich všimnul, nepřikládal významu. Pro označení jednotlivých typů keramiky použil názvy, které se víceméně udržely a používají se dodnes. Jako keramiku hrobovou označil „poháry se šňůrovou ozdobou“ a „poháry zvoncovité.“ Dle současného stavu poznání řadíme obě tyto kultury do doby 3. tisíc let před naším letopočtem. Jako keramiku sídlištní označil „keramiku vypíchanou“ a „keramiku volutovou“, o nichž víme, že pochází z neolitu.

Tak mu vyvstalo pokolení skrčených koster, zasahující od neolitu přes kultury únětickou a knovízskou až ke kultuře bylanské.¹⁸⁴ To znamená, že jedno pokolení zasadil do období od neolitu, přes eneolit, dobu bronzovou až do starší doby železné. O jejich národnostní příslušnosti soudil: „Toť krátký osud a značný význam národa, o němž historie nezanechala nejmenší zprávy. O národní jeho příslušnosti však s velikou pravděpodobností, ba skorem bezpečností můžeme pověděti, že jest jen ratolestí onoho

---

¹⁸² J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Pokolení skrčených koster*, s. 5.

¹⁸³ TAMTÉŽ, s. 38.

¹⁸⁴ B. SVOBODA, *Sto let*, s. 122.

dosti četného národa, který po době ledové v jednotlivých skupinách osídlil obývání schopné krajiny střední a severní Evropy a později novým přistěhovalcům, historicky již známým, na všech stranách podlehl podobným, asi způsobem, jako podleli rudoši američtí přistěhovalcům evropským, jest to praobyvatel střední a severní Evropy – homo protoevropaeus.“¹⁸⁵

O rok později, roku 1900, vydal Píč druhý svazek prvního dílu *Pokolení kamenných mohyl v Čechách*. Tento díl výrazně předčil díl předcházející. Píč v něm popisoval skupinu tzv. kamenných mohyl západních a jižních Čech, která se svým pohřebním ritem lišila od ostatních skupin v Čechách, ale na druhou stranu našla svou analogii v Bavorsku. „...v jihozápadní čtvrti vlasti naší po mnohá století bydlelo pokolení úplně svérázné, s úplně vyvinutým obřadem náboženským a s úplně vyvinutou kulturou, zcela rozdílné od pokolení skrčených koster v severních Čechách usedlého.“¹⁸⁶ Správně rozpoznal tři fáze jihočeských mohyl od starší doby bronzové přes mladší dobu bronzovou až po starší dobu železnou a všechny tři fáze spojil v jeden celek. O víc jak padesát let později hodnotil jeho dílo Jiří Neústupný při příležitosti stého výročí Píčova narození a ani on ve své době nedokázal odpovědět, zdali je toto spojení správné, či nikoliv.¹⁸⁷ Na základě shodných znaků s etniky v Evropě považoval Píč pokolení kamenných mohyl za germánské obyvatelstvo.¹⁸⁸ Niederlova recenze na tento svazek, která opět vyšla v ČČH, je oproti prvnímu svazku vcelku příznivá, přestože ne ve všech otázkách nalezl s Píčem shodu. Niederle na rozdíl od Píče pokládal jihočeské kamenné mohyly za keltské.¹⁸⁹ V tomto ohledu Píč později opravil svojí původní domněnku ve shodě s Niederlem.¹⁹⁰

Polemiku vyvolal i první svazek druhého dílu *Kostrové hroby s kulturou marnskou čili laténskou a Bójové v Čechách*, který vyšel roku 1902. Niederle měl několik výhrad. Zejména nesouhlasil s tím, že Píč přiřkl skupinu kostrových hrobů Bojům, čímž je dáno, že nesouhlasil s datací keltské doby a kultury,¹⁹¹ ale později se ukázalo, že v tomto ohledu byl blíže pravdě Píč.

O rok později vyšel druhý svazek. Přestože *Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum* byl nejproblematictější svazek druhého dílu, vzbudilo nejen u nás, ale i

---

¹⁸⁵ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Pokolení skrčených koster*, s. 187.

¹⁸⁶ TÝŽ, *Starožitnosti, Pokolení kamenných mohyl*, Praha 1900, s. 65.

¹⁸⁷ J. NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píč*, s. 8.

¹⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 131.

¹⁸⁹ L. NIEDERLE, *Zprávy, Český časopis*, ročník VII, 1901, s. 204.

¹⁹⁰ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Žárové hroby*, s. 184.

¹⁹¹ L. NIEDERLE, *Zprávy, Český časopis*, ročník VIII, s. 204.

v zahraničí, živou odezvu. a bylo přeloženo do francouzštiny. V tomto svazku podal Píč dosud nejrozsáhlejší popis a rozbor nálezů objevených na hradišti. Píč i Dechelette správně rozpoznali analogii Stradonic s obdobnými keltskými hradišti ve Francii, přesto se neshodli v jejich interpretaci. Píč připsal hradiště Markomanům. V tomto mylném závěru s ním souhlasil i Lubor Niederle, který se, ač jinak velmi kritický, o tomto svazku vyslovil velmi pochvalně. Ve své recenzi napsal: „*Tento poslední z dosud vydaných dílů Starožitností země České přináší nejvíce pozitivních výsledků u porovnání s předešlými... Methodicky stojí tato kniha bez odporu výše než předcházející svazky Starožitností. Není v ní zejména násilného vtěšňování archaeologických výsledků do forem historických.*“¹⁹²

O něco problematičtější je další svazek *Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*. Píč nesprávně připsal stradonické hradiště Germánům, ačkoliv měl dostatek srovnávacího materiálu k tomu, aby poznal, že se jedná o keltské oppidum.

Třetí svazek druhého dílu vyšel roku 1905 a nazývá se *Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*. Tento svazek byl pro změnu přeložen do němčiny. Píč podle hmotných pramenů správně rozpoznal několik kulturních celků, které měly společný pohřební ritus. Vedle kultury lužické a slezsko-plátenické to byly i kultury doby římské. V jejich interpretaci se ovšem zmýlil, sloučil je v jednu mohutnou etnickou jednotku a to slovanskou. „*To však je naprosto jistým že pokolení žárových hrobů bylo posledním, jež do Čech odjinud vniklo postupně se vyvinujíc až do doby knížecí, historicky české, čili jak řečeno příchodem lidu žárových hrobů lužického typu přišli první Slované do Čech.*“¹⁹³ Dnes již samozřejmě víme, že tomu tak není, ale tenkrát se kupodivu na tomto mínění shodli jak Píč, tak Niederle.

Třetí díl *Starožitností Čechy za doby knížecí* měl mít dva svazky. Píč stačil dokončit jen první díl, který vyšel roku 1909. Tento závěrečný díl měl být přechodem mezi pravěkem a dobou historickou. V předmluvě napsal: „*Konečně po více než dvaceti letech docházím tam, kde jsem původně chtěl začít, k líčení vzdělanosti slovanské za doby knížecí.*“¹⁹⁴ Této dvacetileté odbočce od jeho původní idee vděčíme za vynikající odborné dílo a poznání našich pravěkých dějin.

Poslední svazek celých *Starožitností* již Píč nestihl sepsat. Pokud by tak učinil, jednalo by se opět o záležitost velmi kontroverzní. Píč se chtěl při práci na tomto svazku

---

¹⁹² L. NIEDERLE, *Zprávy*, Český časopis, ročník VIII, s. 203.

¹⁹³ J. L. PÍČ, *Starožitností, Žárové hroby*, s. 271.

¹⁹⁴ TÝŽ, *Starožitností, Čechy*, s. 1.

opřít o Rukopis královédvorský a zelenohorský. Již v předchozích dvou svazcích, ve kterých se dotkl historické doby, se až na jednu drobnou zmínku na Rukopisy neodvolával. V Žárových hrobech zmínil báseň Čestmír, když se snažil prokázat písemnými prameny, že Slované své mrtvé spalovali.¹⁹⁵

Protože byl ve svém konání poctivý, pokusil se získat nezvratný důkaz o tom, že Rukopisy jsou skutečnými historickými díly a ne žádnými novodobými falsy. Bohužel v Píčově případě bylo přání otcem myšlenky a patrně by se nenechal přesvědčit o opaku ani těmi nejpřesvědčivějšími a nejpádnějšími důkazy. Protože neuhýbal před žádnými spory a šel do všeho na plno, stalo se, že narazil, což mělo pro něho fatální následky.

5.5.2 Hodnocení Píčovských Starožitností

Přes všechny výtky jsou Starožitnosti vynikajícím dílem, které snese nejpřísnější měřítko. V mnoha ohledech překonal Píč soudobou archeologickou literaturu v celé Evropě a to hned v několika ohledech. Zejména proto, že ve Starožitnostech zpracoval veškerý tehdy známý archeologický materiál a podrobil ho důkladné kritice. Důležité nálezy vyobrazil a zvláště rozebral a uveřejnil. Každý svazek měl seznamy nalezišť s udáním literatury a uložení nálezů. Jako první začal používat k lepší prostorové orientaci mapy jednotlivých nalezišť podle kulturních celků. Není divu, že někteří pozdější badatelé srovnávali Píčovské Starožitnosti s významem díla Františka Palackého.¹⁹⁶

Lubor Niederle přes veškeré výtky hodnotil Starožitnosti jako celek velmi kladně, „*Jeho Starožitnosti země České, pokud nám představují soubor musejního materiálu v knize pohodlně umístěný, pečlivě roztríděný a zobrazený výstižně charakterizovaný a opatřený rozsáhlým srovnávacím aparátem, jsou a zůstanou zajisté na dlouho knihou, kterou každý český archeolog bude mít neustále v ruce. Neboť možnost vydání něčeho podobného, zlepšeného, nebude na dlouho dána. Jsou proto vsutku v tomto smyslu dílem monumentálním.*“¹⁹⁷ Pravděpodobně ani sám netušil, jak pravdivou větu právě vyřkl.

¹⁹⁵ J. L. PÍČ, *Starožitnosti, Žárové hroby*, s. 193.

¹⁹⁶ J. NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píč*, s. 11.

¹⁹⁷ L. NIEDERLE, *Zprávy, Český časopis*, ročník XVIII, s. 126.

O kvalitách tohoto díla svědčí mimo jiné i to, že jednotlivé svazky byly přeloženy do francouzštiny a němčiny a výtah ze všech svazků do ruštiny. „V zahraničí bylo dílo J. L. Píče přijato velmi nadšeně jako jedinečná bible střeoevropských pravěkých dějin. Dodnes jsou tam všude „Starožitnosti“ používány a citovány. Množství referátů v cizích časopisech svědčí o zájmu, který vyvolalo zveřejnění soustavné Píčovy práce.“¹⁹⁸

---

¹⁹⁸ J. NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píč*, s. 10.

6. ODBORNÉ SPORY JOSEFA LADISLAVA PÍČE

6.1 Spor s Luborem Niederlem o chronologii českých pravěkých dějin

V roce 1899 vydal Josef Ladislav Píč první díl svých monumentálních *Starožitností země České*. Snažil se najít v pravěku kořeny současného slovanského obyvatelstva. Vyšel z tohoto apriori mylného předpokladu a pokusil se podat nejstarší dějiny Čech jako dějiny etnických celků. Představa o neměnnosti lidové kultury jej dovedla k tomu, že se snažil na základě přeceněné síly tradice pohřebních zvyklostí vydělit určité skupiny, které se vyvíjely v pravěkých Čechách nezávisle a zčásti souběžně na svých územích.

6.1.1 Muzejní a univerzitní škola

V důsledku Píčem nastíněného hodnocení a interpretací se vytvořila skupina názorově příbuzných archeologů, která se nazývala podle Píčova působiště „muzejní škola.“ Označení škola je ale nepřesné, protože v této skupině byl jediným teoretikem právě Píč. Jeho spolupracovníci sdíleli jeho názory, ale jako ryzí amatéři neměli na myšlenkový vývoj vědy žádný vliv. Ojedinělým případem byl Jan Hellich, který však, když dospěl na vědeckou úroveň, kupodivu se přiklonil spíše k názorům Píčových protivníků (na jeho osobním vztahu k Píčovi to však nic nezměnilo).¹⁹⁹

Píč se neztotožnil s již tehdy uznávanou periodizací pravěku na dobu kamennou, bronzovou a železnou. Nebral v úvahu rozdíly v užívání kamene, bronzu či železa, ale věřil na působení tradice, rozdílné tempo vývoje v různých oblastech a jiné faktory, mluvicí proti schematizaci. Rozdíly v keramice, o nichž dnes víme, že jsou tisícileté, vykládal jako rozdíly mezi keramikou ozdobnou a užitkovou, sídlištní a pohřební.²⁰⁰

S Píčovými názory na pravěký vývoj Čech nesouhlasili všichni. Po vydání prvního dílu *Starožitností*, *Pokolení skrčených koster*, se zformovala opoziční skupina v čele s Luborem Niederlem. Vedle něho byli hlavními protagonisty této skupiny, která dostala později jméno „univerzitní škola“, Karel Buchtela a Jindřich Matiegka. Zvláště mezi Píčem a Niederlem vznikl antagonický vztah, který přerostl z čistě vědecké roviny

---

¹⁹⁹ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 318.

²⁰⁰ TAMTÉŽ, s. 323.

a dostal se do polohy osobní. Prudce a často nevybíravě spolu diskutovali, ke cti obou univerzitních učitelů, na stránkách odborného tisku a ne v denních periodikách. Píč otiskoval své zprávy v PA, Niederle zpočátku ve Věstníku slovanských starožitností a později v ČČH. Jejich spor se tedy nedostal mezi širší veřejnost, ale zůstal v rámci odborných kruhů. Postupně sice emoce ochladly, částečně asi i proto, že se ve svých názorech sblížovali, byť se zcela nikdy neshodli, přesto museli oba v tomto sporu vynaložit mnoho duševních sil.

Všichni tři, Niederle, Buchtela a Matiegka, byli téměř o generaci mladší než Píč. Abychom pochopili nejen rozdílnost v odborném přístupu v dané době již „vyzrálých badatelů,“ ale i rozdílnost v jejich životních východiscích, uvedme alespoň nejzákladnější fakta o trojici Píčových oponentů.

Lubor Niederle se narodil roku 1864 v Klatovech. 1888 vystudoval klasickou filologii a klasickou archeologii, ale výzkumům v terénu se téměř nevěnoval. Roku 1891 se stal docentem antropologie, prehistorické archeologie a etnologie.²⁰¹ Těžiště jeho činnosti bylo ve slovanských starožitnostech.

Karel Buchtela se narodil ve stejném roce jako Niederle. Z existenčních důvodů absolvoval studium klasické archeologie a dějin umění bez titulu. Pracoval proto na zemském finančním ředitelství, ale o archeologii se zajímal i nadále.²⁰²

Jindřich Matiegka byl z nich nejstarší. Narodil se roku 1862. Roku 1887 vystudoval lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Během lékařské praxe jej zaujala historická antropologie, a tak se z ní roku 1897 habilitoval.²⁰³ Ze všech představitelů univerzitní školy měl nejbližší k Muzeu. Mohl chodit na schůze archeologického sboru a přispívat do Památek archeologických.

6.1.2 Spor mezi muzejní a univerzitní školou

Roku 1889 se plně rozhořel spor mezi muzejní a univerzitní školou po vydání prvního dílu *Starožitností země České, Pokolení skrčených koster*. Jako první vystoupil s polemikou Karel Buchtela. Ještě toho roku vyšel jeho kritický článek *Vorgeschichte Böhmens* v Niederleho *Věstníku slovanských starožitností*. Co je důležité, nejednalo se

---

²⁰¹ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 405-406.

²⁰² TAMTÉŽ, s. 99.

²⁰³ TAMTÉŽ, s. 368-369.

jen o pouhou kritiku, ale Buchtela zde představil archeologický systém univerzitní školy. Spolu s Niederlem na něm pracovali již déle, ale teprve Píčov první díl Starožitností Buchtelu přiměl, aby jej vydal. Mimo jiné zdůraznil, že pokolení skrčených koster je souborem rozdílných kultur z různých období, zároveň se na rozdíl od Píče nedomníval, že by Čechy zůstaly v období neolitu neosídleny.

Není bez zajímavosti, že Píčov hněv se neobrátil proti Buchtelovi. Toho jen důsledně ignoroval a žádnou z jeho prací necitoval ani nezmiňoval ve svých Starožitnostech. A to i přesto, že jeho práce měla mnohem blíže k pracím Píčovým, než práce Niederlovy, který se více než archeologii věnoval slovanským starožitnostem. Přesto mezi Píčem a Niederlem vypuklo prudké nepřátelství. Příčiny sporu mezi nimi mají hlubší kořeny.

Roku 1891 obhajoval Lubor Niederle svoji habilitační práci *Příspěvky k anthropologii zemí českých*. Recenzi psal právě Píč a tvrdě jí zkritizoval. Třebaže měl ve většině výtek pravdu, kritika působila jako odvěta za rozdílné názory během sporu o pravost Rukopisů v roce 1886. Niederle patřil ke skupině kolem Athenaea. Ke kritice své habilitační práce i k následným sporům později napsal: „*Byl jsem v té době ještě příliš energický, abych kritiku nechal bez odpovědi, to tím spíše, že bylo nebezpečí zamítnutí mé habilitace na universitě, kdybych neodpověděl. Byl jsem tedy k tomuto boji donucen. Odpověděl jsem ne příliš mírně. Od té doby vznikl a táhl se ten nepříznivý a v stálých útocích i odvetách se vyvíjející poměr mezi mnou a Píčem, jehož dnes lituji, ale jemuž nebylo tehdy vyhnoutí.*“²⁰⁴

K jejich rozepřím možná přispěla ještě jiná okolnost než jen odlišný názor na periodizaci pravěkých dějin, a to je rozdílný přístup k archeologii. Píč nebyl školený archeolog, Niederle ano. Na druhou stranu to byl kabinetní vědec, který téměř nekopal v terénu. Píč za to byl rozený praktik, který získal veškeré své znalosti a zkušenosti přímo na výzkumech. Niederle měl převahu po teoretické stránce, Píč po praktické. Tato okolnost byla možná ještě důležitější než samotné názorové neshody. Píč jakoby v tomto ohledu, t.j. v nedostatku teoretických znalostí, cítil svoji slabinu, nedostatek a při veškerých narážkách na tuto okolnost, reagoval velice vznětlivě a podrážděně. V letáku z roku 1897 Lubor Niederle mimo jiné napsal, že Píč je v archeologii diletantem a že důležitou věcí je studium muzeí.²⁰⁵

---

²⁰⁴ K. SKLENÁŘ, *Biografický slovník*, s. 325-326.

²⁰⁵ L. NIEDERLE, *Na obranu*, Praha 1897.

Píč odpověděl na stránkách Památek archeologických. Na první výtku reagoval sarkasticky, „*My empiričtí diletanti, nejsouce uspokojeni tím, co v knihách je dosud psáno – quod est in scriptis, est in mundo – snažíme se dokopati se pravdy vlastní rukou, poznati to, co dosud není psáno, kdežto vědec Dr. Niederle s příliš vyvinutým sebevědomím hází do světa these, které za chvíli odvolává.*“²⁰⁶ Proti druhé výtce odvětil, že muzeí má prostudováno mnohem více než Niederle a „*je těžší nějaké muzeum stvořiti než hotové museum si prohlédnouti, něco jiného je pracovati s materiálem o kterém jsem se vlastníma rukama a očima přesvědčil, než pracovati s materiálem muzeí jen z části prověřeným.*“²⁰⁷

Po této předešlé přišel rok 1899. Nejdříve Píč vydal první díl svých *Starožitností* a po té následovala Buchtelova odpověď, což mělo za následek vznik neformálních uskupení muzejní a univerzitní školy.

Píč vydával postupně další díly *Starožitností zemí Českých*, Niederle je pravidelně recenzoval, sám psal *Slovanské Starožitnosti*, které pro změnu kritizoval Píč. Nejčastěji se jejich názory střetávaly v otázkách přístupu k bádání. Niederle vytýkal Píčovi jeho historické metody v archeologii, Píč Niederlemu zase archeologické v historii. Dalším sporným bodem byla datace jednotlivých archeologických kultur a lokalizace původního slovanského osídlení. Ve svých kritikách nezapomínali vedle věcných argumentů připojit i osobní invectivy. Niederle byl skeptický k výsledkům Píčovy práce, „*Jak nemám být skeptickým, vida, že p. Dr. Píč na omezené, blízké půdě české došel po 30leté, vskutku pilné a záslužné práci k doplnění českých dějin pomocí archeologie výsledků, o nichž jsem přesvědčen, že jsou v základech zcela nesprávné.*“²⁰⁸ Ve stejném článku mu ještě vyčetl, „*že se slovanskými starožitnostmi hlouběji neobíral, že zejména velkého jejich historického materiálu vůbec nezná. Nemám mu to za zlé. Ale pak by udělal lépe, kdyby vedle jiných, kteří nijak nechtějí pracovat jemu na úkor, klidně a snášenlivě pracoval ve své české archaeologii dál.*“²⁰⁹

Citlivý Píč přijímal každou kritiku jako útok na svoji osobu, nikoliv jako snahu k odbornému dialogu ve prospěch samotné vědy. Jeho reakce byla velice podrážděná. Ukázala jeho slabé místo, špatné vztahy k univerzitě a jejím představitelům. Zde na akademické půdě neměl tak pevné postavení jako v muzeu. Na univerzitě přednášel jen historii, ale byl ve stínu Gollovy pozitivistické školy. „*Jelikož ale výrok svrchu uvedený*

---

²⁰⁶ J. L. PÍČ, *Literatura*, Památky archaeologické a místopisné, ročník XVII, s. 667.

²⁰⁷ TAMTÉŽ, s. 668-669.

²⁰⁸ L. NIEDERLE, *Zprávy*, Český časopis, ročník VIII, s. 256.

²⁰⁹ TAMTÉŽ.

uveřejněn byl v *Čes. Čas. historickém*, jehož redaktory jsou univerzitní profesori pp. Dr. Goll a Dr. Pekař, a zmíněný výrok univerzitní profesora Dr. Niederla nemohl být uveřejněn bez přímého souhlasu pp. Redaktorů a zejména p. Dra. Golla, který dnes má na fakultě rozhodné slovo v oboru historickém, stává se uvedený výrok Dra. Niederla jaksi okázalým odsouzením mých vědeckých vědomostí se strany rozhodných činitelů fakulty.²¹⁰ Jak se ukázalo, Píčov vztah k profesoru Gollovi nebyl stále od roku 1886 vyřešen. Následně Píč nařkl Niederleho z vykrádání a opisování jiných autorů, „že také bere výsledky z knih a necituje.“²¹¹ Niederle se proti tomu ostře ohradil. „Musil jsem vždy ve svých polemikách s p. Píčem obracet se především ne tak proti věcným námitkám, jako proti rázu nebo tendenci jeho kritik, každá mne utvrzovala v přesvědčení, že p. Píčovi vedle zájmu o věc vede péro jakási skrytá zlovůle proti mně... Že bych však opisoval z knih a jich necitoval, je holá nepravda, vypočtená jen na laické čtenáře Památek, nepravda, které p. Píč sám ve své kritice vůbec nedoložil, nepravda, kterou asi každý znalec ohromné literatury, s níž jsem Starožitnosti své pracoval, odsoudí.“²¹² Spirála útoků a obran se neustále roztáčela. Oba ubezpečovali své čtenáře, že na osobních útocích nemají zájem, ale že se musí bránit výpadům druhé strany. „Stalo se již několikrát, že jsem nereagoval na podobné výlevy p. Dra. Niederleho (a byly mnohdy hodně surové), a nebyl bych reagoval ani nyní,...“²¹³ napsal Píč.

Niederle byl také přesvědčen, že s osobními útoky nezačal on. Stejně jako Píč se nedokázal oprostít od pocitů ublíženosti a reagoval zbrkle a podrážděně na Píčovy odpovědi. „Ujišťuji jej, že nemiluji osobních bojů zahoštěných v našich literárních kruzích, a že nemám úmyslu mezi námi je vyvolávat. Ujišťuji jej opět, že jsem uznával vždy jeho vědomosti a práci, kterou vykonal na poli české archeologie a bohdá ještě vykoná, a jsem-li nucen ve svých pracích přihlížeti k jeho výsledkům a některé z nich zamítati, činím tak bez úmyslu urážeti jej, konám prostě svou vědeckou povinnost, nezakrýváje při tom stránek dobrých, - ale ovšem na kritiky takového rázu, jako jsou poslední kritiky, nevěcné a zlovolné, mlčeti nemohu a nebudu. Prosím p. dra. Píče, aby mi ukázal jediné slovo v mých Slovanských Starožitnostech na něho se vztahující,

---

²¹⁰ J. L. PÍČ, *Literatura*, Památky, ročník XX, s. 73.

²¹¹ TAMTÉŽ, s. 74.

²¹² L. NIEDERLE, *Prohlášení*, Český časopis, ročník VIII, s. 381-382.

²¹³ J. L. PÍČ, *Literatura*, Památky, ročník XX, s. 73.

kteř by ho oprávnřlo, nebo aspoň kteř by omluviti mohlo způsob, jakým o nich napsal svoje posudky.“²¹⁴

Oba si počřnali tvrdě, své názory obhajovali nekompromisně. Nikdo z nich nechtěl ustoupit a uznat chybu. Občas při obhajobě svých názorů pouřžili osobních argumentů namřsto věcných. Přece jen o něco konstruktivnějšř byl Niederle, kteřý neváhal vyzdvihnout i pozitivní rysy Píčovy práce. Ovšem jen tehdy, pokud se to nekřřžřlo s výsledky jeho práce.

Závažnějšř ale bylo, že Píč ne vždy pouřřoval jen poctivé prostředky. Na podporu svých námitek pracoval s textem, kteřý kritizoval tak, aby se mu to hodřlo, nepřesně citoval a zamlčoval, respektive nezmiňoval se o tvrzenřch, kteřá vyvracela jeho argumenty. Podobné praktiky pouřřoval jřř v roce rukopisných bojů roku 1886 ale i pozdřji, krátce před svojř smrtř, při nové obhajobě rukopisů. Píčův nástupce v Muzeu Albřn Stocký napsal ve svých vzpomřnkách, „*Byl panovačnř a neústupnř, své názory hájřl urputně a bojoval za ně ne vždy způsobu vybranřmi.*“²¹⁵ Nutno podotknout, že nebyl zdaleka sám a ani ne nejhorřřim.

Ale zpět ke sporu s Luborem Niederlem. Píč postupně vydával dalřř díly svých Starožitnostř. Čřm více se blřřily historické době, třm se zvyšovala jejich kvalita, ubývalo faktických chyb a i jeho protivnřci pozbývali argumenty proti jeho názorům. Snad i vlivem sbliřzování svých názorů, omezili osobnř útoky na minimum. Mnohé vřtky univerzitnř školy se pozdřji ukázaly jako neoprávněné, Píč byl v řadě sporných otázek blřře pravdě.

Roku 1908 sepsal Píč *Přehled české archeologie*. Byl to vřtah z předešlých svazků *Starožitnostř*. Ukázal, že něco z kritiky univerzitnř školy na něj přece jen zapůsobilo. Pořřad se sice stavěl odmřtavě k mladřř době kamenné v českém pravěku, ale jinak se nestavěl paušálně odmřtavě ke všem názorům opozice, místy připouřřtěl i drobné úpravy svých názorů.²¹⁶

Jako odpověď na toto dílo vydali Niederle a Buchtela roku 1910 *Rukověť české archeologie*. Je to kolektivnř dílo univerzitnř školy. Niederle sepsal nejstarřř část, Buchtela novějšř a Matiegka přřpojřl pojednání o pravěké antropologii Čech.

Rukověť je pracř skutečně vynikajřřicř. Najdeme tu sice, kromě mladřř doby kamenné, mnoho společných myřlenek s *Přehledem*, ale v celkovém pojetř a zpracování

²¹⁴ L. NIEDERLE, *Zprávy*, Český časopis, ročník VIII, s. 384.

²¹⁵ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 325.

²¹⁶ TAMTĚŽ, s. 327.

se nezapře Niederlův rozhled ani Buchtelova střízlivá znalost materiálu. Systém českého pravěku, zde obsažený, je už v podstatě shodný s tím, který je uznáván dodnes, také naše dnešní archeologická terminologie - např. názvy dob a kultur - má povětšinou svůj základ v *Rukověti*.²¹⁷

V této době se již projevovala únava ze zdlouhavých a částečně i zbytečných sporů. Píčově recenzí *Rukověti* byla rozvážná a nevyklučovala možnost klidné výměny názorů. Po Píčově smrti to Niederle ocenil následujícími slovy, „jeho referát, věnovaný mé a Buchtelově *Rukověti*, zní jinak než dříve, mluví o shodě v hlavních věcech, tak že jsme počali věřiti v možnost práce do jisté míry společné.“²¹⁸ Píčově dokonce navrhl, že by se odpůrci mohli sejít na prvním českém archeologickém sjezdu, jenž se měl konat v květnu 1912. K tomu již ale nedošlo.

V roce 1947 Jiří Neústupný správně konstatoval, že „*Spory obou stran přispěly k pokroku české prehistorie, třebas vzájemná spolupráce by jí prospěla ještě více.*“²¹⁹

6.2 Historie rukopisného sporu

6.2.1 Rukopis Královédvorský a Zelenohorský

Takzvané Rukopisy Královédvorský a Rukopis Zelenohorský byly objeveny na začátku 19. století. Jako první byl nalezen Rukopis Královédvorský. 16. září 1817 ho objevil Václav Hanka ve věži děkanského kostela sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové. Ve stejném roce byl objeven i Rukopis Zelenohorský na zámku Zelená Hora nedaleko Nepomuku zámeckým úředníkem Josefem Kovářem. Ten jej v listopadu 1818 anonymně zaslal nejvyššímu purkrabímu království Českého, hraběti Františku Antonínu Kolowratovi pro nově zřízené Muzeum Království Českého. Místo nálezů nebylo dlouho známo, proto byl nazýván Libušin soud, podle jedné z básní, kterou rukopis obsahoval. Teprve roku 1859 Václav Vladivoj Tomek zjistil místo nálezů a poté byl rukopis označován jako Rukopis Zelenohorský.

---

²¹⁷ K. SKLENÁŘ, *Učenci*, s. 327.

²¹⁸ L. NIEDERLE, *Zprávy*, Český časopis, ročník XVIII, s. 127.

²¹⁹ J. NEÚSTUPNÝ, *Josef Ladislav Píčov*, s. 10.

RK obsahuje 14 písní, z toho 6 epických (Oldřich, Beneš Heřmanův, Jaroslav, Čestmír a Vlaslav, Ludiše a Lubor, Zábaj), 2 lyrickoepické (Zbyhoň, Jelen) a 6 lyrických (Kytice, Jahody, Róže, Žezhulice, Opuštěná, Skřivánek). Obsahem RZ je fragment básně Sněmy a báseň Libušin soud, s námětem sporu bratří Chrudoše a Šťáhlava o dědictví a jejich rozsouzení kněžnou Libuší.

6.2.2 První pochybnosti o pravosti Rukopisů

Na rozdíl od RK, o jehož pravosti dlouho nikdo nepochyboval, proti RZ vznesl námitky hned po jeho nález Josefa Dobrovského. Roku 1840 vydali František Palacký a Pavel Josef Šafařík vědecký spis *Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache*, v němž vyvraceli námitky Dobrovského a zároveň uveřejnili výsledky chemického a mikroskopického rozboru Augusta Cordy. Ten svědčil pro velké stáří RZ. Záštitou pravosti RKZ těmito dvěma velikány české vědy odstranila na dlouhou dobu veškeré pochybnosti. Šafařík na sklonku svého života²²⁰ získal jisté pochybnosti o pravosti Rukopisů, Palacký zůstal pevně při své víře a opřel o ni i své *Dějiny*. Téměř do počátku 60. let 19. století nabyvala víra v pravost Rukopisů neotřesitelného postavení. Pochybnosti o pravosti byly dovoleny jen nepřátelům, Němcům.²²¹

Roku 1849 vydal Václav Vladivoj Tomek studii *Příběh o dobytí Prahy od knížete Oldřicha na Boleslawowi Chrabrém r. 1004*, v níž zpochybnil dataci Rukopisu. Porovnal Kosmovu a Dalimilovu kroniku, kroniku biskupa Thietmara Meziborského a báseň Oldřich z RK. Na základě porovnání a svých znalostí staré Prahy došel k názoru, že se jedná o mladší, umělecky zpracovaný zápis živé tradice. Pravost Rukopisu jako takového nezpochybnil.²²²

Víru v pravost Rukopisů paradoxně posílil i první větší útok na RK. Roku 1858 byl v časopise *Tagesbote aus Böhmen* uveřejněn anonymní článek *Literarische Lügen und paleographische Vahrheiten*, v němž byl RK prohlášen za falzum a jeho nálezce Václav Hanka za autora. Hanka zažaloval redaktora *Tagesbote aus Böhmen* Davida

---

²²⁰ Pavel Josef Šafařík zemřel roku 1861. Přestože žil převážnou část svého života v Praze a psal česky, sám se cítil Slovákem. Narodil se ve vsi Kobeliarovo na východním Slovensku.

²²¹ Jana SVOBODOVÁ, *Čas bojů o Rukopisy, další svazek spisů TGM*, in: *Čas pádu Rukopisů*, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 37.

²²² Bohumil JIROUŠEK, *Jaroslav Goll, Rukopisy a osmdesátá léta*, in: *Čas pádu Rukopisů*, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 56-57.

Kuha pro urážku na cti. Soud, který prošetřil okolnosti nálezů jak RK tak RZ, prohlásil Kuha vinným. Československá společnost rukopisná²²³ soudí, že za tímto útokem stála rakouská policie.²²⁴

V sedmdesátých letech 19. století se objevily první české vědecké kritiky. V roce 1879 vydal Antonín Vašek²²⁵ spis *Filologický důkaz, že rukopis Královodvorský a Zelenohorský, též zlomek Evangelia sv. Jana jsou podvržená díla Václava Hanky*. O rok později vystoupil proti RZ Alois Vojtěch Šembera²²⁶ spisem *Libušin soud, domnělá nejstarší památka řeči české, jest podvržen*. Následujícího roku zpochybnil i RK ve spisu *Kdo sepsal Královodvorský rukopis roku 1817?* I Šembera označil za autora Rukopisů Hanku.

Na obranu pravosti Rukopisů vystoupil proti Vaškovi a Šemberovi brněnský archivář Vincenc Brandl a znalec folkloru F. Bartoš. Z pražského prostředí vzešly obranné statě od Josefa Jirečka, Ignáce Maška a Jana Gebauera.

6.2.3 Rukopisné boje roku 1886

Rok 1886 proběhl ve znamení ostré diskuse o pravosti Rukopisů. Možná, že více než diskuse, by bylo na místě slovo boj. Začal na stránkách časopisu *Athenaeum*, který vycházel od roku 1882 po osamostatnění pražské české univerzity. *Athenaeum* mělo podporovat českou vědu. Vydavatelem a nakladatelem byl J. Otta. Ovšem roku 1886, kdy se na stránkách *Athenaeu* začaly objevovat články vyvracející pravost Rukopisů, Otta se vydávání časopisu vzdal a režii na sebe převzal redaktor *Athenaeu* profesor Masaryk.

Masaryk vyzval Gebauera, aby v *Athenaeu* otiskl článek proti Rukopisům. Jan Gebauer skutečně v *Athenaeu* 15. února 1886 uveřejnil příspěvek *Potřeba dalších zkoušek Rukopisu královédvorského a zelenohorského*, který vyvolal bouřlivou reakci. V něm upozornil na četné chyby a odchylky od staré češtiny. Zejména mu vadily

---

²²³ Česká, respektive Československá společnost rukopisná vznikla roku 1931 z podnětu bývalého rektora University Karlovy Františka Mareše. Cílem nově založeného přísně nepolitického občanského sdružení se stalo "šíření a popularizování vědeckého bádání o starodávných rukopisech kulturních vůbec, zvláště pak o rukopisech slovanských, zejména českých". Dodnes Společnost bojuje za pravost Rukopisů. Jejími členy byla řada vynikajících osobností české vědy, např. profesor Karel Absolón.

²²⁴ <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

²²⁵ Středoškolský profesor a filolog Antonín Vašek, otec básníka Petra Bezruče, žil v letech 1829 – 1880.

²²⁶ Alois Vojtěch Šembera byl profesorem české řeči a literatury na univerzitě ve Vídni. Žil v letech 1807 – 1882.

ty chyby, které se shodovaly se staročeskou gramatikou Václava Hanky, jehož věrohodnost coby nálezce Rukopisů zpochybnil. Gebauer požadoval provedení chemických zkoušek. Masaryk nejenže poskytl svůj časopis pro kritické názory, ale sám se ve sporu aktivně angažoval. V témže čísle Athenaea pobídl Masaryk Gebauera k veřejnému vystoupení proti Rukopisům článkem *List redaktora Atheneae* a vyslovil názor o možnosti spolupráce různých vědních oborů v dalším zkoumání Rukopisů, stanovil oblasti, v nichž měly být Rukopisy zkoumány – okolnosti nálezu, gramatický rozbor, sociologické prozkoumání, estetický rozbor, paleografické ohledání, případně kdo a kde v 19. století básně vytvořil.²²⁷ Masaryk se podívil, nakolik je možné strpět omezování vědy poukazem na zájmy národa.²²⁸

Proti oběma se vzedmula silná vlna nesouhlasu. Nešlo jen o čistě vědeckou polemiku, ale také o národnostní a politický spor. Obránci rukopisů se sjednotili v časopise *Osvěta*, vydávaném Václavem Vlčkem. Nejaktivnější byli Josef Kalousek, František Xaver Prusík, Josef Jireček, František Zákrejs, Martin Hattala a Julius Grégr. Kalousek s Prusíkem a Jirečkem vedli vědeckou polemiku zejména s Gebauerem, i když si občas neodpustili nějakou osobní invektivu. Zákrejs, Hattala a Grégr vnášeli do sporu osobní roviny, Masaryka označili za přezíravého kritika, snášeli celou řadu důkazů o vědecké pokleslosti přispěvatelů *Atheneae* a v jeho argumentaci se ztrácí samotný předmět sporu – rukopisy. Zato nepřinesli žádný vědecký argument, natož důkaz o pravosti, zato emoce posunuly spor do roviny útoku na základní hodnoty národa.

Roku 1886 se do sporu o pravost RKZ zapojil i historik Jaroslav Goll. Navázal na Tomkovu analýzu pramene, s tím rozdílem, že Tomek vycházel z premisy, že Rukopisy jsou pravé, zatímco Goll vyšel z předpokladu opačného. Kniha *Historický rozbor básní rukopisu královédvorského: Oldřicha, Beneše Heřmanova a Jaroslav* vyšla v létě 1886.

V předmluvě ke svému spisu napsal: „*Ohlašuji napřed, že nesestoupím do té nekalé areny, odkud hlučí vřava, za kterou se stydětí musíme před sebou i před světem. Aby tak bráněna nebyla pravost rukopisů, o to by se měli ti postarati, kdo pravost zastávají, aby jich vlastní hlad, až ho v tom nejnovějším sporu k obšírnějšímu a vydatnějšímu než dosud obraně pozvednou obranci povolání a slušní, přehlušen nebyl, a také proto, aby u nás neobdržela vrch literární ochlokracie. Octne-li se jméno moje mezi tím aneb i potom na proskripční listině, mne to neleká. Stojí tam na prvním místě*

---

²²⁷ B. JIROUŠEK, *Jaroslav Goll*, s. 55.

²²⁸ J. SVOBODOVÁ, *Čas bojů*, s. 96.

*jména dobrá, k nimž připojiti svoje sám bych se neodvážil nikdy, jména Dobrovského a Kopitara. Exoriare aliquie nostris ex ossibus ultor!*²²⁹

Na Gollovu knihu musel Tomek zareagovat, neboť Goll se na něj obracel jako na autoritu, z níž vyšel. Tomek se bránil chabě, jakoby v pravost Rukopisů nevěřil, ale nechtěl se k tomu přiznat vzhledem k silně vlastenecké společnosti.

V červenci téhož roku začal Píč, dosud „pouze“ historik, vydávat v Národních listech sérii článků na obranu Rukopisů. Stejně jako ostatní obránci Rukopisů, i Píč chápal tuto problematiku jako konflikt národnostní. Píč se v úvodu svého prvního příspěvku z 3. července „pasoval“ do role ochránce „ubližovaných Čechů, kterým nepřející a nepřátelští Němci nechtějí dopřát trochu té radosti a upírají jim jejich starobylost:“ *„Avšak moderní vědecká skepsis německá, která špatně zakrývá nedostatek pozitivního vědění, nakazila i u nás mnohé kruhy vědecké i nevědecké, a jí vydán na pospasy v poslední době i naše oba rukopisy. Věc ostatně není nová, opakuje se již pokolikáté, s tím pouze rozdílem, že útoky dosud činili národní naši odpůrci, neb lidé kteří nežili a necítil s námi, a ti všichni uváděli důvody, které alespoň novostí svou zdály se míti váhy, dnes tomu však zcela jinak. Máme prý především pozitivně dokázati, že naši předkové zpívali písně světské. Proč by ne? Vždyť k tomu netřeba zvláštní učenosti, trochu té sečtelosti stačí na to.“*²³⁰ K tomu aby prokázal starobylost RK, mu stačily dvě ukázky ze Zbraslavské kroniky, konkrétně ty části, které popisovaly korunovaci nejprve Václava II. a pak Jindřicha Korutanského.

V článku, který vyšel v Národních listech 6. července, se Píč snažil dokázat totéž zcela jiným způsobem. Na úvod napsal: *„Ve příčině našich rukopisných zpěvů rozhoduje arci především sám rukopis a tu jest o RK. po ruce již úsudků tolik a vykonány již zkoušky takové, že můžeme klidně říci, nechť přijde kdokoli a zkouší jakkoliv, RK. obstojí při každé zkoušce. Je-li však RK. již dnes i v ohledu paleografickém i v ohledu chemickém nade vši pochybnost povznešen, a stojí-li, že staří naši předkové zpívali, pak není pochybnosti, že písně rukopisu toho jsou zachované zbytky naší staré poesie, avšak jsou-li tyto zbytky pravé, musí i jinak obstáti, a především musí soubor představ v nich obsažený odpovídati době staré.“*²³¹ A to bylo právě obsahem dokazování tohoto článku. Píč se pozastavil nad tím, jak se do Rukopisu Královédvorského mohly dostat motivy, které nebyly o starých Slovanech známy

²²⁹ B. JIROUŠEK, *Jaroslav Goll*, s. 59.

²³⁰ Národní listy, ročník XXV, číslo ze dne 3. července 1886.

²³¹ TAMTÉŽ, číslo ze 9. července 1886.

v době nálezů Rukopisů. Tvrdil, že je nanejvýš nepravděpodobné, aby moderní básník mohl psát mimo jiné o mnohoženství u starých Slovanů, když tuto skutečnost prokázala a též i prvně vyslovila až vědecká díla Makuševského r. 1861 a něco později ji potvrdil Kotlarevský: „*Představa tato o mnohoženství u pohanských Slovanů jest tedy teprve výsledkem nového bádání historického, tedy pro náš věk představou novou a v době, kde platilo dogma o holubičí nátuře slovanské, nebyl by se nikdo odvážil něco tak hanebně tureckého našim předkům přičítati.*“²³²

Píč svedl spor i do osobní roviny. V článku z 9. července vystoupil proti Gollově knize *Historický rozbor básní rukopisu královédvorského: Oldřicha, Beneše Heřmanova a Jaroslav*. Napsal: „*jest to práce (96 stran) psaná methodou dialektickou, zejména v Němcích ve sporných spisech hojně užívanou. Pan prof. dr. Goll píše o jednotlivých našich kronikách, vykládaje vývoj pověstí a přichází např. v otázce vyhnání Polanů k tomu úsudku, že báseň tato jest původu nového, básněna jsouc podle vypravování Hájkova, což arci není také již tvrzením novým, myslím však, že by někdo mohl vejíti v sázku (je-li libo, já sám), že na základě týchž premis, s týmž materiálem, touže dialektikou a jinou pouze dedukcí, dokáže pravý opak – a má tedy p. prof. dr. Goll zajisté úplnou pravdu, že by se takovýmto způsobem mohla psáti do soudného dne pro a proti rukopisu, aniž by spor byl rozhodnut.*“²³³ Goll na to ironicky prohlásil, že by se vsadil jen tehdy, kdyby věděl o co. Píčoví se tím podařilo znepřátelit si Jaroslava Golla na celý život, v roce 1896 se bude – spolu s Antonínem Rezkem – snažit, aby se za žádných okolností J. L. Píč nestal profesorem pražské univerzity.²³⁴

Obránce popouzel zejména Masaryk a jeho suverenita, se kterou vynášel své soudy. Kalousek připodobnil Masaryka k Robespierrovi, upozornil na jeho tragický konec, který očekával i u Masaryka. Obránci nepřinesli žádný důkaz svědčící o pravosti, zůstávali na pozicích pasivní a ublíženecké obrany. Jediný Jireček dokázal udržet spor v odborné rovině a nenechal se unést osobními antipatiemi.

Chemické zkoušky byly nakonec provedeny. Z pověření komise NM je uskutečnili Antonín Bělohoubek a Vojtěch Šafařík.²³⁵ Oba nezávisle na sobě dospěli k přesvědčení, že Rukopis Královédvorský je velmi starý. Gebauer kritizoval práci chemiků a zveřejnil výsledky chemických zkoušek ještě před jejich dokončením. Bělohoubek oprávněně namítal v článku *O chemické a mikroskopické zkoušce rukopisu Královédvorského*

²³² Národní listy, ročník XXV, číslo ze 6. července 1886.

²³³ TAMTÉŽ, číslo ze 9. července 1886.

²³⁴ B. JIROUŠEK, *Jaroslav Goll*, s. 61.

²³⁵ Universitní profesor, chemik a astronom Vojtěch Šafařík byl synem Pavla Jozefa Šafaříka.

v časopise Osvěta, že Gebauer není odborně způsobilý k takovéto kritice: „V případě takovém nemůže býti dotčená kritika nikdy prosta omylův a nemůže mít nikdy onoho významu a oné váhy, jako kdyby pocházela z péra odborníka na slovo vzatého, který napsal nejen to, co slyšel, aneb četl, nýbrž posudek, k němuž dospěl přemítáním a zkušeností vlastní a po případě i pokusy samostatně podniknutými.“²³⁶

Gebauer zpochybnil chemickou zkoušku i proto, že Bělohoubek našel v iniciále N ve slově Neklan berlínskou modř, barvu, která je známá až od roku 1704. Neuvážil, že se tato barva mohla dostat do Rukopisu Královédvorského při pozdější restauraci.

Na samém konci roku 1886 a začátku roku 1887 vyšla další série Pičových článků v Národních listech. V článku z 30. prosince reagoval nejen na chemické zkoušky, ale hlavně na reakce, kterou tyto zkoušky vyvolaly: „Po dlouhém a bedlivém zkoumání konečně vnesen soud nad Rukopisem Královédvorským, kterým drahocenný pergamen tento řadí se mezi památky staré, nad malichernou skepsi povznesené, arci, umíněná svěhlavost bude i tomuto soudu upírati váhy, vždyť již prohlásila, že: dokáže-li se pravost rukopisu samého, bude to jen důkazem, že rukopis je velmi dovedně padělán, - než takových zásada uchovej nás bůh, neboť jimi proklamuje se vědecký nihilismus v celé své nahotě.“²³⁷

Poslední den v roce Pič kritizoval profesora Masaryka a jeho článek *Náčrt sociologického rozboru RZho a Rkho*: „...pozastavuje se p. prof. Masaryk nad tím, že pro hospodáře v básni vyskytá se několik výrazů „ot“, „vojevodi“, „hlava“ a „vladyka“, avšak nikterak mu nevádí uvést pro srbsko-chorvatský rod názvy hospodáře „gospodar, domačin, starješina“ ku kterým názvům přadati stluší i ten nejvíc užívaný i u Chorvatů i u Srbů, i u Slováků, i u Rusínů, totiž „gazda“. Vyčítal Masarykovi i další jeho domněnky a názory.²³⁸ Po novém roce se již Pič soustředil na kritiku básně Libušin soud.

---

²³⁶ Jitka RAUCHOVÁ, *Revue Osvěta a rukopisné boje osmdesátých let*, in: Čas pádu Rukopisů, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 112.

²³⁷ Národní listy, ročník XXV, číslo ze dne 30. prosince 1886.

²³⁸ TAMTÉŽ, číslo ze dne 31. prosince 1886.

6.2.4 Závěr bojů o Rukopisy

Tento rok byl pro všechny účastníky sporu o pravost Rukopisů velmi psychicky namáhavý a snad i proto spor postupně utichl. Obě zúčastněné strany žily v domnění, že obhájily svůj názor. O tom, že Rukopisy byly oficiálně považovány za falza nakonec rozhodlo až rakouské Ministerstvo kultu a vyučování. Ministr Paul von Frankenthurm Gautsch nejprve rozhodl, aby byly Rukopisy přeřazeny ze středověké literatury do literatury národního obrození a roku 1893 vydal výnos o odstranění Rukopisů ze školní výuky.

Roku 1899 zveřejnil Ladislav Dolenský v Listech filologických, že v Rukopisech objevil kryptogram Hanka fecit.²³⁹ Že se jedná o Dolenského výmysl, vyšlo najevo až roku 1911, když se chtěl o této skutečnosti přesvědčit na vlastní oči slovinský slavista Davorin Maria Žunkovič. Téhož roku se pokusil o rehabilitaci Rukopisů Josef Ladislav Píč. Předložil RK k prozkoumání francouzským a italským paleografům, kteří jej vesměs označili jako dílo 14. století. Ovšem ani tento zoufalý pokus nezabránil tomu, aby Rukopisy byly jednou provždy považovány za novověká falza.

Obránci Rukopisů se přesto nevzdali. V období první republiky se objevilo několik dalších pokusů o jejich rehabilitaci. Roku 1927 vystoupil na obranu Rukopisů dokonce rektor Univerzity Karlovy vědec a filozof František Mareš.²⁴⁰ Z jeho popudu vznikla dokonce roku 1932 Československá společnost rukopisná, která existuje dodnes, ačkoliv byla v období komunismu zakázána, a která se nikdy nesmířila s oficiálním stanoviskem. Roku 1967 byl Rukopis Královédvorský pečlivě zkoumán nejmodernějšími metodami v Kriminalistickém ústavu. Souběžně zkoumal Rukopisy i spisovatel Miroslav Ivanov, který nevěřil v jejich pravost. Kriminalistický ústav se od iniciativy Ivanova distancoval. Protokoly z vyšetřování Kriminalistického ústavu nebyly dosud v plném znění zveřejněny.

Současná věda považuje oficiálně Rukopisy za novodobé falzum. Přesto ne všichni toto stanovisko přijímají a uznávají. Vedle již zmíněné Československé společnosti rukopisné to jsou například jazykovědec Julius Enders²⁴¹ a profesor univerzity v Tacomě v USA Zdenko Frankenger Daneš.²⁴²

---

²³⁹ <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

²⁴⁰ TAMTÉŽ.

²⁴¹ Zemřel v roce 2005.

²⁴² <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

6.3 Cesta Josefa Ladislava Píče do Paříže a Milána za paleograficko-chemickou zkouškou rukopisu Královédvorského

6.3.1 Motivace k provedení paleografické zkoušky

Při práci na posledním svazku *Starožitností* se Píč dostal až do doby historické. To znamená, že již nemusel ke své práci využívat výlučně archeologické prameny, ale mohl se opřít i o prameny písemné. Jedním z nich se měly stát i Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský. Aby jich mohl využít, potřeboval nezvratný důkaz jejich pravosti. Svému důvěrnému příteli profesorovi Janu Kryštůfkovi se svěřil: „V příštím svazku *Starožitností země české* chci citovati Rukopis královédvorský, proto pokládal jsem za povinnost, abych si získal neklamný důkaz o jeho pravosti.“²⁴³ V článku v *Národní politice* napsal: „... jako Kotlarjevský roku 1868 v znamenitém spise svém o pohřebních obyčejích slovanských poprvé docela vážně zase citoval Hájka přes známou hyperkritiku Palackého; tak mínil jsem i já v budoucím svazku *Starožitností země české* docela vážně citovati Rukopis královédvorský a vykládati různé jeho podání v oboru kulturněhistorickém.“²⁴⁴

Stejně jako v minulosti byl i nyní přesvědčen o jejich pravosti. Ovšem aby získal jistotu, nikoli kvůli sobě, ale kvůli pochybovačům, rozhodl se, že nechá Rukopisy prověřit, jak sám říkal, nezávislými, v této problematice nezainteresovanými, tedy objektivními zahraničními paleografy. Přání bylo otcem myšlenky. Píč si vypůjčil od jednatele muzea prof. Mourka dva listy Rukopisu královédvorského, dále latinský rukopis *Sermones ecelesiastici* a fotografie jak Rukopisu, tak i *sermones de Sanetis* a legendu o sv. Jiří, jež jsou RK nejbližší. Okolnosti a způsob vydání těchto rukopisů ostře kritizovali Píčovi oponenti, ale příliš se nelíbil ani pracovníkům muzea.²⁴⁵ S těmito rukopisy se Píč rozjel do Francie a Itálie. O Němcích byl Píč přesvědčen, že jsou proti Čechům a proti Rukopisům zaujatí: „Vzhledem k dnešní předpojatosti německé odebral jsem se tudíž do Paříže, abych Rukopis předložil především francouzským paleografům.“²⁴⁶ Během této cesty si vedl deníkové záznamy. V Paříži je

²⁴³ Jan KRYŠTŮFEK, Jan WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, Praha 1914, s. 24.

²⁴⁴ *Národní politika*, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

²⁴⁵ Redaktor časopisu *Čas dr. Jan Herben* napsal ve svém časopise 24. prosince 1911, tedy pět dní po Píčově smrti, v článku nazvaném *Pokoj lidem dobré vůle*, „z *Musea* se vynášely památky bez vědomí výboru jako z *vetešnického krámu*.“

²⁴⁶ *Národní politika*, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

psal na hlavičkový papír hotelu Louvois, ve kterém se ubytoval, v Miláně pobýval v hotelu Excelsior Suisse. Tyto poznámky, které se zachovaly v pozůstalosti Čenka Zíbrta, jsou důležitým svědectvím o tom, jak si během své cesty počínal.

6.3.2 Paříž a Milán

Do Paříže přijel Píč v pondělí 25. září večer. Druhého dne se vypravil za profesorem Legerem, který roku 1866 přeložil Rukopisy do francouzštiny. Po jejich vydání uveřejnil Gaston Paris v Revue Critique velice ostrý článek. Ovšem poté, co mu Leger předložil fotografické vydání Rukopisu, Paris prohlásil, že proti pravosti Rukopisů nemá již žádné námitky. Stejně tak učinil i další významný francouzský paleograf Natalis de Wailly. Leger se přesto později přidal na stranu odpůrců pravosti RKZ.²⁴⁷

Vzdor tomu jej Píč požádal, aby byl svědkem jeho jednání. Leger uznával, že k soudu, zda jsou Rukopisy falza či ne, se mají vyjádřit i jiné vědecké disciplíny, než jenom filologie. Píč postupně obešel přední pařížské paleografy a vědce. Předložil všem přivezené rukopisy a požádal je o jejich úsudek. Nakonec si od všech vyžádal písemné dobrozdání. Nejdříve jednal s konzervátorem a správcem latinským rukopisů Národní knihovny panem Camilem Coudercem. Ten pohlédl na Rukopis a odhadl jeho stáří na polovinu 14. století. Na Píčovu žádost provedl chemickou zkoušku. Rukopis potřel tinkturou amoniaku a prohlásil: „*Váš Rukopis reaguje úplně jako staré rukopisy a není o něm pochybnosti.*“ Když jej Píč vyzval, zda by mu dal své mínění písemně, byl opatrnější: „*Poněvadž pan Píč nás prosil, abychom písemně potvrdili výsledky svého bádání, věnovali jsme se novému zkoumání, pozornějšímu a přesnějšímu, které pozměnilo citelnou měrou dobrý dojem počáteční.*“²⁴⁸

Dalšího dne, ve středu 27. září, šel Píč znovu do Národní knihovny. Couderc Píče představil svému nadřízenému panu Omontovi, který si prohlédl všechny předložené rukopisy a pravil: „*iniciálky považuji za novější v XVI. a XVII. věku, podle způsobu nanášení zlata i podle spirálového ornamentu, jaký se u nás nevyskytá. Rovněž barva písma překvapuje, nikdy jsem takovou neviděl, i způsob psaní není obvyklý.*“²⁴⁹

---

²⁴⁷ Národní politika, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

²⁴⁸ TAMTÉŽ.

²⁴⁹ TAMTÉŽ.

V následujících dnech jednal Píč s profesorem paleografie a bibliotekářem v Chantilly Elie Bergerem. Berger si rukopisy zběžně prohlédl a kladl je na konec 13. století a spíš na začátek 14. století. Písemný posudek je ovšem zdrženlivější a opatrnější.: “ *byl bych nakloněn věřiti, že oba dvojlisty (Králové Dvůr) mohou být starší než rukopis legendy o sv. Jiří psaný česky, jehož fotografii laskavě jste mi ukázal, avšak mohu toto mínění projeviti jen s velkou opatrností.* “²⁵⁰

Páni Omont a Couderc dali Píčovi doporučení k panu Emilu Chatelainemu ze Sorbonny, který se zabýval středověkými rukopisy. V úterý 3. října se Píč vypravil do knihovny Sorbonny, kde zastihl Chatelaina. Ten si prohlédl Rukopisy a do druhého dne vypracoval pro Píče zprávu, v níž uváděl: „*Je velice obtížné ustanoviti určitou dobu pro rukopis národních zpěvů českých, poněvadž scházejí body porovnání. Celkem vzato navrhl bych, se všemi výhradami stanovenými předmětem samým, dobu blízkou renesanci písemnictví, datum nedaleko roku 1400 našeho letopočtu.* “²⁵¹

V neděli 8. října Píče přijal paleograf Maurice Prou. Prou si Rukopis prohlédl a zařadil jej do 14. století. Písemný posudek sepsal ihned na místě: „*Klonil bych se umístiti písmo toto do polovice XIV. století, přihlížeje také k vývoji písma latinského v Čechách, který byl, myslím, zdlouhavější než ve Francii.* “²⁵²

V pondělí se Píč ještě zastavil v Národní knihovně, kde mu Couderc předal svůj posudek: „*Když jsem se poroučel p. Coudercovi i p. Omontovi, žádali mne oba, abych jim pro Národní bibliotéku zaopatřil fotografický snímek celého "interessantního malého rukopisu" (jak se vyjádřil p. Omont, tentokrát již zcela krotký), což jsem i slíbil.* “²⁵³

V následujících dnech odjel Píč do Itálie do Milána. 12. října Píč zašel do paláce vévody Sforzy za ředitelem historického archivu Etozem Vergou. Ten si Rukopisy prohléd a zařadil je na začátek 14. století, ne-li dokonce na konec století 13. Verga dal Píčovi doporučení k řediteli Ambrosiánské knihovny Achille Rattimu.²⁵⁴ Ten datoval RK do 14. až 15. století.

---

²⁵⁰ LA PNP Staré Hradky, fond Čeněk Zíbrt, Denní zápisky Dr. J. L. Píče o cestě do Paříže a Milána za paleograficko-chemickou zkouškou rukopisu Královédvorského.

²⁵¹ TAMTÉŽ.

²⁵² TAMTÉŽ.

²⁵³ TAMTÉŽ.

²⁵⁴ A. Ratti byl roku 1921 zvolen papežem. Jako Pius XI. byl hlavou katolické církve až do roku 1939.

6.4 Poslední dny veřejného i soukromého života Josefa Ladislava Píče

6.4.1 Píčov návrat z cesty do Paříže a Milána

Píč se vrátil do Čech ve vítězoslavné náladě. Jaký význam přikládal své cestě a získaným posudkům, jasně dokumentuje následující výrok. „*Co jsem vykonal, jest největší čin mého života, na který jsem hrdý. Rukopis Kralovédvorský obstál skvěle před cizími soudci, není padělkem, nýbrž originálem.*“²⁵⁵ Je pozoruhodné, že si svého tak diskutabilního a jednorázového počínu vážil více, než dlouhodobé, soustavné a usilovné práce historické, archeologické a muzejnické. Dokumentuje to, že se v posledních dnech svého života zcela upnul k této jedné myšlence, a že otázka Rukopisů byla pro něho velice důležitá. Píč byl rozhodnut bojovat za pravost Rukopisů až do konce. V zahraničí získal, co potřeboval, po čem toužil. Posudky zahraničních odborníků vesměs potvrdily starobylost Rukopisu. Žádný z šesti oslovených vědců neprohlásil Rukopis za novodobé falzum. Všichni jej označili za výtvor 14. – 15. století. Ovšem Píč nedocenil několik skutečností, a zdá se, že spíš nechtěl docenit, že nechtěl slyšet žádné námítky proti Rukopisům: „*Osobně byl jsem o pravosti přesvědčen...*“²⁵⁶

Zahraníční vědci nebyli obeznámeni s podmínkami vývoje písemnictví v Čechách, sami to přiznávali. Berger napsal: „*Schází mi oprávněnost, když neviděl jsem nikdy rukopisů psaných v této krajině.*“²⁵⁷ Pan Omont posudek nenapsal, ale dle Píčových vzpomínek řekl: „*Já sice neznám rukopisy na východě Rýna, ale...*“²⁵⁸ Monsignore Achille Ratti odpověděl na dotaz českého historika Josefa Šusty, byl-li jeho úsudek o Rukopisu skutečně tak příznivý, „*prohlásil jsem prof. Píčovi, že nehodlám naprosto pronášeti jakýkoliv úsudek o věci, nemaje zkušenosti a znalosti českých rukopisů.*“²⁵⁹

Vědci rukopisy ve skutečnosti nezkoumali, jen je letmo prohlédli. Neměli možnost porovnání s jinými českými rukopisy. Píč přivezl do Francie a do Itálie takové rukopisy, které se nejvíce podobaly Rukopisu Královédvorskému, tudíž je samozřejmé, že z tohoto povrchního srovnání odešel Rukopis se ctí. Je otázkou, jak by dopadly ony

---

²⁵⁵ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 24.

²⁵⁶ LA PNP Staré Hrady, fond Čeněk Zíbrt, Denní zápisky Dr. J. L. Píče o cestě do Paříže a Milána za paleograficko-chemickou zkouškou rukopisu Královédvorského.

²⁵⁷ TAMTÉŽ.

²⁵⁸ TAMTÉŽ.

²⁵⁹ Josef ŠUSTA, *Zprávy*, Český časopis, ročník XVIII, s. 129.

posudky, kdyby byly k dispozici k porovnání rukopisy, které se liší více. Je neuvěřitelné, že si tak zkušený vědec jako Píč neuvědomil, že takto letmo provedené posudky nemohou mít žádnou vážnost, byť by je prováděli jen ti skutečně nejlepší a nejobeznámenější paleografové. Je nasnadě otázka, zda se skutečně takto upnul na tuto myšlenku, že nedokázal docenit všechny protiargumenty a nesrovnalosti, nebo zda je záměrně přešel. Ani tato druhá možnost se nedá zcela jednoznačně zamítnout, vzhledem k tomu, jakým způsobem vystupoval ve sporu s Niederlem, ale zdá se ovšem nepravděpodobná. Jen obtížně si lze představit, že by takto hazardoval se svou vědeckou reputací, kdyby nebyl o pravdě naprosto přesvědčen.

6.4.2 Píčov poslední boj

V Praze se Píč dostal opět do bojovné nálady. Pustil se do sepisování zprávy o své cestě do Paříže a Milána a o tom, jak pochodil s Rukopisy před francouzskými a italskými paleografy. V rozhovorech s přítelem Janem Kryštůfkem prohlásil: „*O protivníky zde nejde, těch ničím nepřesvědčíš, zde jde o to, aby stoupenci pravosti ve svém přesvědčení byli utvrzeni, a nerozhodní aby mocí důvodů byli získáni.*“²⁶⁰ O pár dnů později byl již příkřejší, „*Chci súčtovati se svými protivníky.*“²⁶¹

Celý listopad se věnoval běžné práci a zároveň sepisoval svou zprávu. S pomocí dr. Jana Kryštůfka ji chystal k uveřejnění. 15. listopadu dojednal Kryštůfek s redaktorem Benešem z Národní Politiky, že otisknou Píčov příspěvek. Informace o tom, že se Píč chystá znovu pustit do boje za Rukopisy, se stala veřejným tajemstvím. České Slovo i Národní Politika o tom informovaly na svých stránkách. Národní Listy uveřejnily článek „Planý poplach“, ve kterém dopředu prohlašovaly každého, kdo by se odvážil věřit v pravost Rukopisů, za „blbce!“²⁶² Píče tyto zprávy nesmírně rozhněvaly.

Zároveň se snažil o to, aby správní výbor NM projednal jeho zprávu o cestě do Paříže a Milána. Kolegům z Muzea se nelíbil způsob, jakým Píč získal Rukopisy. Jednatel dr. Mourek sice vyhotovil o vydání rukopisů protokol, ale stalo se tak bez vědomí správního výboru NM. Ve své zprávě, kterou předložil správnímu výboru muzea, se Píč odvolával na ustanovení, které dovoluje vydání rukopisů k vědeckým

---

²⁶⁰ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 24.

²⁶¹ TAMTÉŽ, s. 25.

²⁶² TAMTÉŽ, s. 26.

účelům: „Slavný výbore Musea král. Českého, Laskavou ochotou zemřelého p. jednatele prof. Mourka umožněné mně bylo konformně s usnesením komisse pro zkoumání Rukopisu Královédvorského ze dne 6. dubna 1886, schváleným sl. výborem Musejním usnesením dne 24. května 1886, abych za příčinou dalších prací svých o Starožitnostech země České předložiti mohl dva dvojlisty Rukopisu Královédvorského mezinárodnímu soudu odborných paleografů, a jelikož nelze dobře provést, aby na jeden den a na jedno místo se sešla řada odborníků, svolil zároveň p. prof. Mourek, abych oba řešené dvojlisty Rukopisu mohl přeložiti řadě odborníků jednotlivě a vyžádal si písemné dobrozdání.“²⁶³

V této zprávě Píč dále objasňoval své počínání v zahraničí. Vesměs se shoduje nejen s deníkem, který si vedl během cesty, ale také i částečně s článkem *Rukopis královédvorský před mezinárodním soudem paleografickým skvěle obstál*, který vyšel v Národní politice 17. prosince. Tato veřejná prezentace Píčova počínání v zahraničí a hlavně snaha rehabilitovat Rukopisy rozpoutaly živou odezvu a kritiku, pod jejímž tlakem Píč spáchal sebevraždu. Jeho zpráva pro správní výbor muzea je datována 6. prosince. Odevzdal ji však až 15. prosince.²⁶⁴ Proč tak dlouhá prodleva mezi sepsáním a odevzdáním zprávy? Těžko říci. Jan Kryštůfek se domnívá: „že Píčovi na okamžitém vyřízení nezáleželo.“²⁶⁵ Pokud tomu tak bylo, proč by Píče zpráva o tom, že o jeho podání nebylo jednáno, tak ranila? Kryštůfek byl svědkem toho, když se Píč dozvěděl, že správní výbor jeho zprávu neprojednával. Podle jeho svědectví Píč „zbledl, rty poněkud se mu zkroutily a po celý večer již sám ani slova nepromluvil. Byl-li tázán, odvětil jednoslabičně.“²⁶⁶ Proč tedy odevzdával svoji zprávu až 15. prosince, když věděl, že schůze se bude konat příštího dne, tj. 16. prosince? „Jako úředník musejní věděl také, jak vyřizují se důležité věci, že se ve schůzi zvolí odborník, po případě komitét, který předlohu prozkoumá a v nejbližší chůzi o ní svůj úsudek buď ústně nebo písemně projeví. Zpráva Píčova o cestě do Paříže a odevzdání posudků zahraničních učenců v majetek Musea království českého které e sporu o pravost Rukopisu Kralovédvorského měly míti slovo rozhodné, byly věci tak důležité, že správní výbor nebyl by mohl jednati jinak než odevzdati věc zvláštnímu komitétu ku podání dobrého zdání, nechtěl-li na sebe uvaliti podezření, že jednal ukvapeně a strannicky. Výtka tato

---

²⁶³ ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 20, inv. č. 1279.

²⁶⁴ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčův poslední odkaz*, s. 27.

²⁶⁵ TAMTÉŽ.

²⁶⁶ TAMTÉŽ.

byla by čest správního výboru ohrozila a dobré věci uškodila, proto nezbývalo než vyvarovati se všelikému ukvapení a odložití věc k příští schůzi.“²⁶⁷

Toto byly důvody, proč správní výbor odmítl jednat o Píčově zprávě. Píč svoji zprávu podal příliš pozdě a výbor se na toto jednání nestačil připravit. Na svém zasedání jednal výbor o žádosti úřednictva a služebnictva muzejního o drahotní přídavek.²⁶⁸ Ještě před schůzí se sešli předseda dr. Bedřich Schwarzenberg, generální tajemník dr. Kadlec a ředitel a dohodli se na tom, že za daných okolností není možné jednat o Píčově zprávě a odložili jí na příští schůzi. Ale to Píč nevěděl. Pravděpodobně se cítil uražen, že jeho zpráva nebyla pro NM, pro které tolik udělal, hodna ani toho, aby se o ní jednalo. Píč čekal útoky z tábora svých nepřátel, na ty byl připraven, s těmi počítal, ale zaskočilo ho, že se za něj nepostavilo NM, pro které pracoval dlouhých osmnáct let. Toto byla pravděpodobně ta chvíle, která zlomila jeho odhodlaní bojovat.

Druhého dne, tedy v neděli 17. prosince, vyšel v Národní Politice Píčovův článek, „*Rukopis královédvorský před mezinárodním soudem paleografickým skvěle obstál.*“ Článek, od kterého si Píč tolik sliboval. Byl si jist, že nyní přesvědčil všechny pochybovače, že konečně podal nezpochybnitelný důkaz o pravosti Rukopisů. Kryštůfek Píče varoval: „*Boj jest zahájen, můžeš býti připraven, že protivníci budou do tebe stříletí nejen důvody, nýbrž i jedovatými kulemi.*“ Píč byl prozatím plný sebevědomí: „*Nebojím se jich, mně neublíží.*“²⁶⁹

V článku Píč popisoval svojí cestu do Francie a do Itálie a jednání s místními paleografy. I když k němu nepřipojil jejich písemná dobrozdání, přesto nezapomněl zdůraznit, že žádný z nich Rukopis neznamítl jako středověký originál. Odvolával se i na jiné autority: „*Celkový úsudek dá se tudíž shrnouti v tato slova: není ani jediného zamítavého hlasu, ani domácího, ani zahraničního se stanoviska palaeografického: naopak vedle na slovo vzatých paleografů našich, Dobrovského, Palackého, Tomka, Emlera, Patery, Kalouska aj. prohlásili se zcela rozhodně pro pravost Rukopisu Královédvorského i znamenití učenci ruští Srezněvský a Kunik a zejména poslední vyvrcholil svůj posudek v ten smysl, že r. 1817 nebylo v Čechách člověka, který by byl lépe znal staročeský jazyk než Dobrovský, aby v něm mohl složití básně obou rukopisů, zejména, když jazyk Zelenohorského rukopisu se liší od jazyka Rukopisu Královédvorského a za druhé, že je nemyslitelno, aby domnělý pisatel tak znamenitých*

²⁶⁷ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 27-28.

²⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 28.

²⁶⁹ TAMTÉŽ.

básní byl mohl zůstatí neznámým svým současníkům nebo dokonce svým spolužákům. Z doby ještě objektivnější v Německu je úsudek věhlasného Pertze, z Francie uznali paleografickou správnost Rukopisu pp Gaston Paris, Natalis de Wailly, Couderc, Berger, Chatelain, Prou, v Itálii Verga a Ms. Ratti vedle našich autorit, celkem 11 cizích odborníků ze čtyř zemí. Rukopis královédvorský tedy před mezinárodním soudem skvěle obstál. Oscilace v určení časovém pohybuje se celkem v mezích XIV. Věku a vysvětluje se jednak vzdálenosti hlediska, jednak nestejným vystupováním způsobu písma v různých krajinách... Dnes jsou všichni, kdož psali proti Rukopisu, na fakultě, a naučili celou generaci dívatí se s úšklebkem na nejvzácnější památku naší literatury; ale jako zlato, kdyby je desetkrát po sobě hodil do bláta, zůstane zlatem, tak i Rukopis královédvorský, uznaný soudem mezinárodním za rukopis XIV. věku, je nejen slavnostně rehabilitován, nýbrž zůstane i nadále chloubou našeho národa a důkazem jeho samostatného cítění, myšlení i jednání.“²⁷⁰

Píč mimo jiné stavěl svou obhajobu i na zprávu německého paleografa Georga Heinricha Pertze, kterou sepsal roku 1843 během své návštěvy Prahy. Píč považoval německé paleografy za předpojaté, ale o Pertzovi napsal: „Pertz byl beze sporu své doby v Němcích největším znalcem starých rukopisů, myslím také, že v Němcích nebyl dosud nikým předčen a k tomu psal v době, kdy v Němcích ještě nebyli zaujati proti nám a proti Rukopisu, i mohli bychom tudíž s dobrým svědomím říci, že Pertzův úsudek o rukopisu královédvorském je objektivním ohlasem německé vědy.“²⁷¹

Píč citoval Pertzovu zprávu ve svém článku, „*die Bibliothek des böhmischen Museums besitzt unter anderen auch die Bruchstücke der königinhofer Handschrift, welche aus dem Anfang des 14. Jahrhunderts stammen.*“²⁷² Tato zpráva mluví zcela jasně. Jako problematické se jeví, že Píč ji necitoval celou, ale pouze její první část, která jeho tvrzení jednoznačně podpořila. Druhou část, která zamítala Rukopis Zelenohorský jako středověké dílo, zamlčel. Toto vyjádření přitom přímo RK nezpochybňovalo, ale mohlo na něj vrhnout stín podezření.

Hned následujícího dne vyšla v časopise Čas odpověď na Píčův článek „*Jak hájí p. dr. Píč RK.*“, která je známa jako „Příspěvek septimána“, neboť byla podepsána „*J. K., studující VII. tř. gymn.*“²⁷³ Septimán zde citoval Pertzovu zprávu v celém znění,

²⁷⁰ Národní politika, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

²⁷¹ TAMTÉŽ.

²⁷² Knihovna českého muzea vlastní mimo jiné také zlomky rukopisu Královédvorského, které pocházejí ze 14. století.

²⁷³ Čas, ročník XXV, číslo 349 ze dne pondělí 18. prosince 1911.

*"die Bibliothek des böhmischen Museums besitzt unter anderen auch die Bruchstücke der königinhofer Handschrift, welche aus dem Anfang des 14. Jahrhunderts stammen, wogegen der angeblich älteste Ueberrest Böhmischer Sprache (totiž RZ) auf aufgekratztem Pergament, Dintelinien und Schrift, welche an das 14. Jahrht erinnert, ohne Zweifel neueres Machwerk ist."*²⁷⁴

Proč Píč takto účelově tuto zprávu zkrátil? Proč použil jen tu část, která mu vyhovovala? Skutečně bylo něco pravdy na tom, když Niederle napsal, „*prof. Píč nedovedl v pravdě vědecky myslit a vědecky pracovat.*“²⁷⁵ Píč nelhal, nepodváděl, ale také neříkal celou pravdu. Vybíral si jen ta fakta, která podporovala jeho domněnky. Ve svém článku se odvolával na ty authority, které svými názory Rukopisy podpořily. Je ovšem možné, že vedle Golla s Gebauerem nikdo jiný o Rukopisech nepochyboval? Jen v Čechách jich byla celá řada. Píč připomenul, že v Německu se k Rukopisům kladně vyjádřil Pertz, ale co jiní paleografové? Např. Theodor Sickel a Wilhelm Wattenbach Rukopisy za originály neprohlásili.²⁷⁶

Píč se ve svém článku dovolával i chemických zkoušek provedených Antonínem Bělohoubkem a Vojtěchem Šafaříkem které oba vědci provedli roku 1886. „*Přísluší pak při posuzování rukopisů paleografii a chemii prvé slovo, neboť nejprve je pergamen a na něm písmo, a písmo teprve obsahuje slova a je-li písmo staré, je i obsah starý. Proto nebylo dobře, čili nebylo správným, že se soudilo ze slovíček na rukopis a nikoliv naopak.*“²⁷⁷ Uvedl několik konkrétních sporných slov, o které se vedly pře i před pětadvaceti lety, zejména zda se jedná o slovo „bodrost“ či „bědrost“. Nezapomněl ani na vyjádření básníka Julia Zeyera, že by ani spolu s Jaroslavem Vrchlickým či Svatoplukem Čechem nezvládli sepsat či zfalšovat středověkou báseň takovéto úrovně.²⁷⁸ Celý článek Píč ukončil: „*Dnes jsou všichni, kdož psali proti Rukopisu, na fakultě, a naučili celou generaci dívat se s úšklebkem na nejvzácnější památku naší literatury, ale jako zlato, kdyby je desetkrát po sobě hodil do bláta, zůstane zlatem, tak i Rukopis královédvorský, uznaný soudem mezinárodním za rukopis XIV. věku,*

---

²⁷⁴ Knihovna českého muzea vlastní mimo jiné zlomky rukopisu Královédvorského, které pocházejí ze začátku 14. století, avšak údajně nejstarší doklady Českého jazyka (totiž RZ) na potřhaném pergamenu, linie inkoustu a písmo, které připomínají 14. století, jsou bezpochyby novější dílo.

²⁷⁵ L. NIEDERLE, *Zprávy*, Český časopis, ročník XVIII, s. 128.

²⁷⁶ J. ŠUSTA, *Zprávy*, Český časopis, ročník XVIII, s. 129.

²⁷⁷ *Národní politika*, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

²⁷⁸ TAMTÉŽ.

je nejen slavnostně rehabilitován, nýbrž zůstane i nadále chloubou našeho národa a důkazem jeho samostatného cítění, myšlení i jednání.“²⁷⁹

Zle našel Gebauera, který se již nemohl bránit. Podsouval mu velice nízké a nevědecké motivy, když citoval jeho údajný výrok, proč se vyjadřoval proti Rukopisům. „*Možná, že bych nebyl proti Rukopisu, ale nesměl by jej hájiti Hattala.*“²⁸⁰

Reakce na jeho článek byly pro Píče dalším zklamáním. Ve své zaslepené víře v pravost Rukopisů nepostřehl, že většina lidí je již unavena věčnými tahanicemi o to, zda jsou Rukopisy originály či falza. Patrně očekával bouřlivé a radostné přijetí své zprávy. Místo toho vyšly hned druhý den v denním tisku články, odsuzující jeho zprávu. Nejagresivnější odsudky vyšly v časopise Čas, kde byl redaktorem Jan Herben. Článek v Času ranil Píče nejcitlivěji, neboť se proti němu neohradil žádný uznávaný vědec, ale student sedmého ročníku gymnázia. Píčova ješitnost byla těžce raněna. Nejenže jeho snaha nebyla přivítána se slávou, ale ještě se proti němu veřejně ozval student, který se snažil věčnými argumenty vyvrátit jeho tvrzení.

6.4.3 Píčova smrt

Píč žil již delší čas pod neustálým tlakem. Těžce na něho doléhaly spory s Luborem Niederlem a Karlem Buchtelou, k tomu se přidal spor o pravost Rukopisů, který se snad nikdy nevedl věčnými vědeckými argumenty, ale spíše osobními a národnostními invektivami. Spor neměl nikdy vědecky chladnou podstatu, ale byl nabit i emocemi, které zatemňovaly podstatu sporu a zabraňovaly užití věčných argumentů. Takto vedený spor byl nesmírně psychicky vysilující. Přestože byl Píč velmi duševně odolný a sebevědomý muž, začaly i jemu psychické síly docházet. Celé své životní dílo, nebo alespoň jeho závěrečnou část, stavěl na předpokladu, že Rukopisy jsou skutečnými díly 14. století. Proto se o tom snažil přesvědčit i veřejnost. Podnikl zoufalou cestu za zahraničními paleografy, aby mu potvrdili jeho domněnky. Achille Ratti později v rozhovorech s historikem Josefem Šustou vzpomínal na setkání s Píčem. Uvedl, že Píč na něj působil dojmem člověka s utkvělou myšlenkou. „*Pamatuji se velmi dobře na návštěvu ubohého prof. Píče a na rukopisy, jež měl sebou. Pamatuji se také na*

---

²⁷⁹ Národní politika, ročník XXIX, číslo 348 ze dne neděle 17. prosince 1911.

²⁸⁰ TAMTÉŽ.

dojem, který od počátku mi způsobil, dojem člověka poněkud podivného a velmi rozčíleného. Tomuto dojmu snažil jsem se přizpůsobiti své odpovědi k jeho naléhavým dotazům (insistenti romance). Snažil jsem se zůstat v mezích pravdy, ale nepodrážditi ho, ježto vskutku mi působil dojem trapný (mi faceva pena).“²⁸¹

Pomyšlení, že jeho životní dílo je v troskách, že i Muzeum již nehledí na jeho iniciativu se stejným nadšením, ale spíš s útrpným pochopením, zlomilo jeho odhodlanost bojovat. Možná že právě ve chvíli, kdy s ním začal polemizovat teprve sedmnáctiletý student, začal poprvé přemýšlet o sebevraždě.

Dr. Kryštůfek ho zval, aby strávil svátky u něj v rodině, ale Píč to odmítl. Chystal se odjet k moři do Dalmácie. To nebylo nijak překvapivé. Jezdil tam každý rok a častokrát vyprávěl, že až bude se svojí prací hotov, odstěhuje se tam nadobro. Vedl ovšem přitom zvláštní řeči: „Z jednotlivých narážek v jeho odmítavé řeči bylo patrné, že asi chce následovati tragický skon přítele Beneše Knüpfera, malíře, který skokem do rozbouřených vln mořských učinil konec životu svému. Zmínky zasluhují výroky Píčovy: Všude jest země Páně. Štědrý večer budu slaviti s Knüpfere a tam jest ryb dost.“²⁸²

Následujícího dne si Píč pořídil zbraň, kterou se nakonec zastřelil: „V pondělí dne 18. Píč se dostavil do Musea později než obyčejně. Dle zpráv úředníků a služebníků pobíhal z místa na místo a asi o půl 12. se vzdálil. Kam zašel, jsa všecek vzrušen, nikdo netušil. Cesta jeho namířena do zbrojného krámu pana Švestky, kde asi o ¼ 12. koupil si za 50 korun browning.“²⁸³ Zbytek dne probíhal jako obyčejně. Odpoledne byl přítomen schůzi archeologického sboru, kde měl přednášku o nálezech na Podřipsku. Zároveň předstíral přípravy na cestu do Dalmácie.

V úterý 19. prosince se dr. Kryštůfek snažil Píče odvrátit od myšlenky na cestu k moři, zval ho, aby vánoční svátky strávil v jeho rodině: „Děkuji ti za přátelskou nabídku, ale nemohu ji přijmouti, já musím pryč, na jiný vzduch, mezi jiné lidi, k moři, tam se mi polepší.“²⁸⁴ Píč předstíral, že mu o půl druhé odjíždí vlak z nádraží Františka Josefa I.²⁸⁵ směr jih. Před tím ještě zašel do Musea, aby se rozloučil. Do Píčovy smrti zbývalo už jen pár okamžiků. „Dojemné bylo jeho poslední loučení s Museem.

---

²⁸¹ J. ŠUSTA, *Zprávy*, Český časopis, ročník XVIII, s. 129.

²⁸² J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 31.

²⁸³ TAMTÉŽ, s. 29.

²⁸⁴ TAMTÉŽ, s. 30.

²⁸⁵ Dnešní Masarykovo nádraží

Svědkové líčí, jak již vycházel a zase se vrátil, jak skorem každému dal s Bohem, než nastoupí cestu k jihu, k moři, jak říkal. ²⁸⁶

Bibliotekář dr. Čeněk Zíbrt i ředitel muzejní kanceláře František Kvapil se snažili Píče přemluvit, aby teď nikam neodjížděl, aby svátky strávil v Praze. Všichni tušili, že se schyluje ke katastrofě, ale nikdo tomu nedokázal zabránit. Všichni doufali, že Píč skutečně odjede do Dalmácie a zotaví se tam. Takto vzpomínal na poslední setkání s Píčem Čeněk Zíbrt: *„Hodnou chvíli jsme rozmlouvali ve vestibulu budovy a všichni jsme pozorovali jeho stísněnou náladu, oči zarosené slzami a podivný, horečnatý výraz rozechvěné, rozpálené tváře i řeč, ztlumenou neobvyklým pohnutím a děsivou sklíčeností, jak by mu někdo hrdlo svíral. A mezi řečí, vedle předtuch naznačovaných o chystaném tragickém skonu, kterým jsme nerozuměli anebo si je vykládali za pomíjející projevy okamžité chvilkové rozervanosti z posledních dnů, obrátil se ke mně s prosbou: "Ty posudky cizích odborníků otiskněte v Musejníku, prosím vás, slibte mi to."* ²⁸⁷ Ještě o něco později si to rozmyslel a poslední, o co Zíbrta poprosil, bylo: *„Ty zápisky, prosím vás, otiskněte v časopise denním, ne v Musejníku. Tam bude ta učenost cizích pánů a tu v denníku mém jsou moje dojmy, bezprostředně zapisované po návštěvách u cizích odborníků. Slibte mi, než se vrátím z cesty, že to bude uveřejněno.* ²⁸⁸

Podle Kryštůfka vypadalo poslední setkání Píče se Zíbrtem následovně: *„Dr. Píč ptal se ho, zdali mu někdy ublížil aby mu laskavě odpustil. Svěřoval mu své hořké zkušenosti z poslední doby vzlykaje a zajíkaje se proudem slz v řeči. Na konec prudce stisknul mu ruku a pohladiv ho po tváři odcházel.* ²⁸⁹

Bylo půl jedné. Z Muzea odcházel spolu s Píčem laborant Václav Landa, aby od Píče převzal jeho zápisky o cestě do Paříže a do Milána, a předal je Zíbrtovi, který je měl nechat vyjít tiskem. Tak se tyto zápisky dostaly do pozůstalosti Čenka Zíbrta. Z NM to bylo k Píčovi jenom kousek, bydlel v Sokolské ulici. Doma Píč předal Landovi zápisky. Landa byl poslední, kdo viděl Píče na živu. Ve tři čtvrti na jednu, pár minut po Landově odchodu, přiložil Píč ve svém bytě v Sokolské ulici 66 hlaveň pistole k pravému spánku a zmáčkl spoušť.

Jak podle Kryštůfka, tak i podle Zíbrta Landa nepozoroval na Píčovi nic zvláštního a zdál se mu v naprosté psychické pohodě. Kryštůfek spěchal na nádraží, aby

²⁸⁶ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 30.

²⁸⁷ Čeněk ZÍBRT, *Odkaz J.L. Píče*, České slovo ze dne 14. ledna 1912.

²⁸⁸ České slovo, ročník XXV, ze dne 14. ledna 1912.

²⁸⁹ J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 31.

Píčovi zabránil v odjezdu. Podle dr. Fabiána mluvil Píč, když odcházel z Muzea tak zmateně, že ve všech vyvstaly vážné obavy. Rozloučit se s Píčem šel i Zíbrt: „Šel jsem podle úmluvy rozloučit se s Dr. Píčem před odjezdem na Františkovo nádraží... Čekal jsem marně. Rychlík, kterým měl Dr. Píč odjížděti, odjel. A zatím našli Dra Píče v bytě s lebkou prostřelenou.“²⁹⁰

Takto popsal Kryštůfek své počínání v posledních chvílích Píčova života: „Odejel jsem na nádraží. Nebyla ještě hodina, když jsem byl v jídelně a přehlížel stůl za stolem, zda nekrčí se někde přítel Píč. Pak spěchal jsem k pokladnám, odtud před nádraží, zda již nepřichází, zpět do jídelny, kde potkal jsem inženýra Roštlapila, jehož jsem se tázal po Píčovi, neviděl ho. Spěchám zpět k pokladnám, odtud na peron, prohlédl jsem celý vlak, ale Píče jsem nespatriil. Pozoroval jsem, že svou těkavostí a kvapem vzbuzují pozornost obecenstva. Konečně vlak počal se pohybovati a já v teskných předtuchách ubírám se domů. Co se stalo Píčovi, že nepřišel k vlaku? Co takto dumám, přikvapí ke mně na Purkyňově náměstí²⁹¹ chudobná žena a prosí mne, abych hned šel k panu dru. Píčovi, že doma upadl, že má černou ránu na čele a že se nehýbe. „Ranila ho mrtvice?“ táži se. „Nevím, ale nehýbe se.“ Místo k obědu zabočím do bytu Píčova. Když vstoupil jsem do jeho ložnice, viděl jsem na jeho skrání černou skvrnu, která prozrazovala, co se stalo. Poklekl jsem u mrtvého přítele, políbil ho na tváři a znamením kříže jsem se s ním rozloučil. Mrtev! Konec útrapám, konec ústrkům, ale také konec vznešeným snahám. Odpočívej v pokoji!“²⁹²

6.4.4 Hledání odpovědí

Proč vše došlo až tak daleko? Kde hledat příčinu jeho sebevraždy? Přesnou pravdu se asi nikdy nedozvíme, neboť Píč nezanechal žádný dopis na rozloučenou. Pokud budeme chtít objasnit přesné motivy, jež ho dovedly až k sebevraždě, budeme se muset pustit na tenký led spekulací. Pravděpodobné je, že se nejednalo o čin z náhlého popudu myslí, ale o promyšlenou věc. Svědčí o tom nejen to, že si den dopředu zakoupil zbraň, že se postaral o poslední věci, na kterých mu záleželo, že se rozloučil

---

²⁹⁰ Č. ZÍBRT, *Odkaz*.

²⁹¹ Jedná se o dnešní Náměstí míru.

²⁹² J. KRYŠTŮFEK, J. WANĚK, *Píčov poslední odkaz*, s. 31-32.

s Muzeem a s některými kolegy, ale také fakt, že domluvil vytisknutí své zprávy a že ji předal.

Proč tedy univerzitní profesor spáchal sebevraždu? Nejspíš tím důvodem nebyl jen jeden podnět, ale celá řada. Píč byl na jednu stranu uvážlivý, sebevědomý a nekompromisní, na druhou stranu velice temperamentní a citlivý muž. Prvé dokazuje, jakým způsobem se vypořádal se svými protivníky. Nerad měnil své názory, i když argumenty vyvracely jeho domněnky. Dokázal být ale i lehkovážný, když přehlížel své oponenty, nechal se snadno unést k neuváženým poznámkám. A právě všechny tyto zdánlivě protichůdné vlastnosti možná přispěly k jeho rozhodnutí. Dlouho bojoval, jeho neústupnost mu nedovolovala dělat kompromisy. Ve většině bojů, které vedl, bojoval sám proti přesile. Ne, že by neměl přátele. Měl, dokonce velice věrné, kteří často až nekriticky přijímali všechny jeho myšlenky, ale veřejně se neangažovali. Výjimkou byl Josef Hlávka, který ale v roce 1908 zemřel a s ním ztratil Píč svého největšího zastávce, svou oporu. Během života si Píč nadělal četné a vlivné nepřátele.

Mnoho sil ho stál spor s Luborem Niederlem a univerzitní školou. Musel neustále obhajovat své závěry, a přestože postupně obrousili nejostřejší hrany, napětí v jejich vztahu zůstávalo. Ještě náročnější byl spor o pravost Rukopisů. To nebyla pře čistě vědecká, ale dá se říci, že věc veřejná, se zájmem sledovaná nejširší veřejností. Píčovým neštěstím bylo, že s Rukopisy spojil své životní dílo. Zpochybněním Rukopisů byla zpochybněna i jeho celoživotní práce. To nemohl Píč připustit, snad i proto se pustil do zdánlivě ztraceného boje proti větrným mlýnům. Nikdy neuhýbal, ani měl-li bojovat proti přesile, ani když se boj zdál předem ztracený. Naopak ho to motivovalo, chtěl ukázat všem, že on má pravdu a ostatní se mýlí. Vyšlapané cestičky vědy nebyly pro něho, on se vydával neznámými, trnitými a zdánlivě neschůdnými stezkami, prošlapával, razil cestu ostatním.

Neustálými spory byl nesmírně psychicky unaven, vyčerpán. Představoval si, že v rukopisné při obhájí své přesvědčení a odjede se zotavit do Dalmácie. Namísto toho se dostavil v tomto boji neúspěch. Nepostavilo se za něj ani Muzeum, v novinách vyšel článek, který byl pro univerzitního profesora ostudný až potupný. Na Píče se valila jedna špatná zpráva za druhou. Píč si připadal všemi opuštěn. Samota, která ho provázela celý život jako věrná družka, se mu opět připomenula. Dřív se ji snažil zahánět usilovnou prací. Ve chvíli, kdy se mu výsledky jeho práce počaly hroutit mezi prsty, byl na samotu sám. Psychický stres se neustále zvyšoval. Citlivý Píč nejspíše

podlehl tlaku, který byl na něho soustavně delší dobu vyvíjen a rozhodl se ho řešit dobrovolným odchodem ze světa.

Smrt Josefa Ladislava Píče nezůstala nepovšimnuta. Všechny české noviny přinesly zprávu o jeho úmrtí, nekrology se objevily i v řadě zahraničních novin zejména v Rusku, Německu a ve Francii, kde o jeho smrti psalo například proslulé Le Figaro. V českém prostředí vyvolala Píčova smrt bouři. „*Vlastenecké šelmy se utrhly ze řetězu.*“²⁹³ Těmito slovy charakterizoval dění Jan Herben, který si počínal zvlášt nevybíravě a nevkusně. Ve svém časopise Čas v článku nazvaném *Pokoj lidem dobré vůle* napsal, „*Píč a Žunkovič jsou vlastenci, laciný denník stal se jejich mluvčím, a kde jaký hlupec a nevzdělanec, demagog a spekulant s národem spílají a špiní živé, hanobí a zneucťují mrtvé odpůrce RKZ. To je tragika česká. Lidé vzdělaní a poctiví musejí si dávat otázku: jakou cenou mám vykupovat své neporušené češství? Smím být Čechem jen za cenu, abych nic neuměl, a když umím, abych mlčel? Mám mlčet, když ze mne dřou kůži? Jen nevzdělanec a schytralec smí být Čechem. Neboť jen kůže těch je bez ran a jizev, jen takovým lidem národ neotravuje život, neskandalisuje jejich rodiny a nepřipravuje jim zoufalé bezesné noci, ano dává jim za živa mandáty a důstojnosti a po smrti Slavín. Člověku se zadrhuje v hrdle, když pomyslí, v jakém kulturním ovzduší máme žít. Lidé, kteří neumějí časovat jediné staročeské sloveso; lidé, kteří svými vědomostmi vůbec nestačili by se uživit ani jako diurnisté, rozhodují zas jednou o české vědě. Dr. Píč stal se národním mučedníkem! A bláto zas jednou lítá ve vzduchu po lidech a časopisech, které se ozvaly proti vyložené nesoudnosti a zarytosti. Toť oběť našemu češství. Ku podivu, bláta je v českém národě nevyvažitelné množství; kdyby se vyváželo, Saharu bychom zúrodnili... Co jsme psali o Rukopisech a Píčovi, byli bychom napsali stejně, kdybychom byli už viděli ten revolver namířený do spánků.*“²⁹⁴

Pohřeb se konal ve zjitřené atmosféře 22. prosince na v Praze na olšanských hřbitovech. Píčovo tělo zde dlouho nepobylo. Již za tři měsíce, 19. března 1912, bylo slavnostně přeneseno na vyšehradský Slavín, na němž stojí nápis: *Ač zemřeli, ještě mluví.* Píč tam byl uložen jako třetí národní velikán po bok Julia Zeyera a Václava Vladivoje Tomka.

Takto se o Píčovi vyjádřil ve svém nekrologu jeho velký protivník, Lubor Niederle, jenž k Píčovi a jeho dílu neměl obzvláště vřelý vztah: „*Píč byl archeolog tělem i duší. Nebyl by sice vykonal tolik, kdyby nebyl měl s dostatek prostředků po ruce,*

²⁹³ Čas, ročník XXV, číslo 355 ze dne 24. prosince 1911.

²⁹⁴ TAMTÉŽ.

kruh ochotných spolupracovníků a zejména úplnou volnost akce, jsa samostatným, téměř nezodpovědným správcem sbírek musejních. Ale i tak musí se uznati, že byl vždy nezištným, obratným a věci znalým ústředním dirigentem archeologického zkoumání v Čechách, ať ho už prováděl sám, nebo jeho zástupcové. Pracoval jen pro museum a dovedl tam také sbírky pěkně ač jednostranně vystaviti a pečlivě ošetřovati. Byl, slovem, výborným musejním úředníkem a dlužno litovati, že si nevychoval žádného věci znalého nástupce.

Také jeho archeologická činnost literární vyžaduje uznání, jehož se mu ostatně v odborných kruzích přiměřeně dostávalo. Záslouhou jeho velikou a na dlouho trvalou zůstane, že dovedl celý musejní, svěřený mu materiál literárně zpracovati. Už tím, že sebral všechnu látku, že ji ověřil, osvětlil zjevy paralelními a v šesti objemných svazcích Starožitností předložil k studiu domácím i cizím badatelům, vykonal Píč literární čin prvního řádu, s nímž na poli české archeologie do té doby nemohlo žádné dílo soupeřiti, pokud se týče bohatosti látky a vnější monumentálnosti.“²⁹⁵

Tento nekrolog vyvolal v řadách Píčových přátel velikou nevoli a proto na něj Jan Waněk, Alois Kroutil, Antonín Formánek a Jan Felcman na stránkách Národních listů odpověděli. Domnívám se, že Píčovu osobnost vystihli mnohem lépe. „*A toto své obrovské dílo nevykonal proto, jak pravíte na str. 123, že měl s dostatek prostředků po ruce, kruh ochotných spolupracovníků, zejména úplnou volnost akce... Ne, nikdy ne! Ale proto, že byl obětavým pracovníkem, který žil jedině své práci, který nešetřil času, peněz a námahy, aby rozjel se za každým nálezem, ať stal se kdekoliv v Čechách, aby ho zachránil našemu Museu. Proto, že byl geniálním duchem vyšší inspirací nadaný, nadšený pro svou práci, který lásku ke svému oboru dovedl buditi i v srdcích jiných, kteří lnuli k němu opravdovou náklonností, vidouce v něm svého mistra.“²⁹⁶*

Odešel „otec české archeologie.“²⁹⁷

---

²⁹⁵ L. NIEDERLE, *Josef Ladislav Píč*, Almanach, s. 123.

²⁹⁶ Národní listy, ročník XXXI, číslo ze dne 8. května 1913.

²⁹⁷ J. B. CINIBULK, *Upomínka*, s. 2.

7. VÝZNAM DÍLA A ODKAZU JOSEFA LADISLAVA PÍČE

Podíváme-li se do zpětného zrcátka dějin, zjistíme, že mnoho významných osobností nám mizí za obzorem našeho poznání. Je jistě mnoho z těch, kteří upadli v zapomnění, aniž by si to význam jejich díla zaslouhoval. Mnozí z nich byli ve své době všeobecně uznávanými a respektovanými kapacitami, odborníky či populárními umělci, předběhli svoji dobu, která je nepochopila a snad i proto byli po své smrti zapomenuti. A naopak, je mnoho osobností, které v jejich době nikdo nebral vážně a objevily je teprve budoucí generace. Kudy se vine tato nit nesmrtelnosti? Jakým způsobem si osud vybírá, komu věnuje nehynoucí slávu, nechá ho na výsluní a koho pošle do říše zapomenutí?

Význam člověka se jeví jinak jeho současníkům a jinak jeho potomkům, kteří již získali dostatečný odstup a nadhled. Z této perspektivy se někdy ukáže, že důvody zapomenutí určitého člověka nebyly spravedlivé. Mezi takové osobnosti patří bezesporu zakladatel české moderní archeologie Josef Ladislav Píč.

Osudnou ranou pro jeho památku bylo, že si nevychoval žádného nástupce, pokračovatele. V Muzeu k tomu neměl mnoho příležitostí. Svou dobrovolnou smrtí vyklidil scénu české archeologie a zcela ji přenechal svým přímým názorovým protivníkům, kteří nechali zapadnout jeho odkaz. Ovšem jen zdánlivě. Bez základů, které svou prací Píč položil, by oni nemohli vystavět své dílo. O tom, že to byly základy bytelně položené, nejlépe svědčí fakt, že řada jeho poznatků a hypotéz platí dodnes, že je nezměnily ani nové poznatky, nová naleziště ani nové možnosti datování nálezů, a že stavba na nich vystavěná se nezřítla. Některé jeho teoretické vývody se staly časem spornými, mylnými. To je osud všech vědeckých poznatků, je to ale zároveň svědectvím pokroku vědeckého bádání. Příklad jeho historického pojetí archeologie je dokladem, že předstihl svou dobu, která jej nepochopila. Jeho přínos české archeologii se dá srovnat s přínosem Františka Palackého pro poznání naší historie. Toto srovnání není nikterak náhodné a ani ne přehnané. Co jsme věděli o našich pravěkých dějinách před rozsáhlými archeologickými výzkumy Josefa Ladislava Píče? Prakticky nic, nálezy byly považovány za zajímavé umělecké předměty, zajímavosti či kuriozity, ale archeologové z nich nedokázali nic vyčíst. Píč si uvědomil, že nálezy nejsou jen uměleckými předměty, ale i svědectvím o životě našich předků a jako takové je začal

posuzovat. Možná že právě tato myšlenka je Píčovým největším přínosem české archeologii.

Často se zapomíná na jeho dílo muzejní. Zcela neprávem je tato stránka jeho práce podceňována. Téměř z ničeho vybudoval na svoji dobu moderní expozici, kterou obdivovali odborníci z celé Evropy a která byla na dlouhou dobu stavebním kamenem pravěké expozice Národního muzea.

Píč byl skutečným Evropanem ještě dávno před vznikem této myšlenky. Své dílo koncipoval v rámci celé Evropy a nejen omezeně na území Čech. Udržoval odborné styky s celou řadou předních evropských vědců, nejen ze západní, ale i východní Evropy a konzultoval s nimi odbornou problematiku a díky tomu měl přehled o evropské archeologii, jako snad žádný jiný muž své doby.

Hodnotit dílo Josefa Ladislava Píče optikou zaměřenou na závěr jeho života, kdy se pokusil rehabilitovat Rukopis Královédvorský, by mohlo být zavádějící. Ani tento jeho životní omyl nemůže snížit a znehodnotit význam jeho díla. Přes mnohé moderní myšlenky, které dokázal ve svém díle realizovat, byl Josef Ladislav Píč v podstatě ještě romantik 19. století.

Význam osobnosti jistě nelze měřit počtem ulic po ní pojmenovaných, ale přesto domnívám se, že z tohoto úhlu pohledu je Josef Ladislav Píč značně nedoceněnou osobností, byť je se svým jménem velmi handicapován. Dávám vinu jen malé odvaze zastupitelů a přepjatému moralismu, že není po Píčovi, jako po jiných srovnatelných osobnostech, pojmenována žádná ulice či náměstí a to ani v jeho rodném městě. Mšeno mu při příležitosti jeho šedesátin udělilo titul čestného měšťana, po jeho smrti byla založena v místním muzeu pamětní síň a nakonec roku 1838 věnovalo svému nejznamenitějšímu rodákovi pamětní desku na budově radnice.

Na to jak byl ve své době ctěn, uznáván, odpovídá nejlépe skutečnost, že i přes sebevraždu, která je v katolické společnosti překážkou k pohřbu na hřbitově, bylo jeho tělo pietně uloženo na Slavíně mezi další české velikány. Možná ani sám netušil, jak pravdivá budou slova, která psal jako předmluvu k Rukověti české archeologie, *„a jestli i rty vymřelých pokolení umlkly na vždy, mluví k nám přece obsah a úprava hrobů zcela názorně, i jest úlohou archeologie věcnou tuto mluvu vyjádřiti našimi slovy a tlumočiti, co pokolení vymřelá sama o sobě vypráví“*²⁹⁸

---

²⁹⁸ J. L. PÍČ, *Přehled české archeologie*, Praha 1908, s. 1.

8. ZÁVĚR

V této práci jsem si předsevzal za cíl hledat kořeny, ze kterých vyrostla jedna z nejpozoruhodnějších osobností českého vědeckého a společenského života konce 19. století a počátku století 20., Josefa Ladislava Píče. Muže, který neváhal opustit vyšlapané cestičky zavedené vědy a pustil se neznámou pěšinou, která ho nakonec přivedla k pozoruhodným výsledkům. Když dobrovolně ukončil svůj život ranou z pistole, nebylo mnoho lidí, kterým by byl lhostejný. Jeho přátelé ho až nekriticky obdivovali, byl pro ně vzorem neúnavného a svědomitého vědce, který obětoval veškerý svůj čas odbornému bádání. Pro své nepřátele představoval badatele, který ne vždy postupoval v souladu s moderní vědou, metodikou, ale zůstal zakořeněn v romantických představách 19. století. Pravda byla někde uprostřed. Píč si skutečně nezakládal na vybraných postupech a argumentaci. Nebyl to kabinetní vědec jako jeho oponenti, ale ryzí praktik, který získal veškeré své zkušenosti nikoliv studiem, ale prací v terénu. O to jsou jeho výsledky pozoruhodnější.

Píčovo dětství ani prostředí, ve kterém vyrůstal, neskýtalo příliš nadějí, že by mohl překročit jeho obzor. Nebyl předurčen k vědecké dráze, ale naopak k tomu, aby se vyučil řemeslu svého otce a pokračoval v jeho práci. Díky svému nadání, štěstí a prozíravosti učitelů se dokázal vymanit z těchto zavedených společenských vzorců a z nuzných poměrů se vypracoval v uznávanou osobnost vědeckého a společenského života své doby.

Dětství a dospívání v národnostně smíšeném prostředí Mšena, České Lípy a později Prahy předznamenaly jeho pozdější životní postoje a názory. Ty byly formovány vzrůstajícím nacionalizmem Čechů a Němců, dvou národů, které dlouhou dobu žily vedle sebe bez větších rozepří. Domnívám se, že jazyková odlišnost neměla na jejich soužití klíčový vliv. V období průmyslového rozvoje se zvětšovaly sociální rozdíly a na lépe připravené Němce byl dopad těchto změn mírnější. I mladý Píč tyto přeměny pocítil. Tradiční otcův větrný mlýn nemohl konkurovat modernějším a efektivnějším zařízením a jeho rodina žila ve finanční nejistotě.

Výrazným impulsem, která ovlivnila jeho počínání, byla myšlenka slovanské vzájemnosti, se kterou se Píč pravděpodobně poprvé setkal při svém studiu na gymnáziu v České Lípě. Neskrývaný obdiv k Rusku a slovanstvu se projevil v počátcích jeho

vědecké práce a prostupovala celým jeho dílem. Jako historik se zabýval dějinami slovanských národů v jihovýchodní Evropě, kromě toho sepsal i dějiny ruského národa.

Otázka hledání kořenů Slovanů ho nakonec přivedla k archeologii, která ho na dlouhou dobu odvedla od jeho úmyslu popsat kulturu a vzdělanost Čechů v období předělu předhistorické a historické doby. Přesto ani v archeologii se nevzdal svého vyhraněného národnostního cítění a za pravěkými nálezy hledal jednotlivé národy. Tato snaha ho zbavila vědecké ostražitosti a kritičnosti a nasměrovala ho k omylům, které ho dostaly do sporů s názorovými protivníky. Obdobná chyba se mu nakonec stala osudnou. Nedokázal dostatečně kriticky posoudit všechny argumenty, snad je ani nechtěl vidět a podlehl svým přáním a tužbám.

Ve své práci jsem se pokusil na příkladu jedné osobnosti o sondu do života lidí v prostředí rozvíjející se vědy se všemi důsledky, které toto hektické období přineslo.

Další bádání v této oblasti by mohlo pokračovat dvěma směry. Zprvé se nabízí linie soukromého života Josefa Ladislava Píče, který i přes jisté náznaky zůstává nadále zahalen rouškou tajemství. Bylo by však také možné věnovat se podrobněji samotné archeologické praxi. První cesta by směřovala spíše k dějinám každodennosti, druhá k dějinám archeologie.

SEZNAM ZKRATEK

ANM – Archiv Národního muzea

ČAVU – Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědu, umění a slovesnost

ČČH – Český časopis historický

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví

NM – Národní muzeum

OSN – Ottův slovník naučný

PA – Památky archeologické a místopisné

RK – Rukopis Královédvorský

RKZ – Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský

RZ – Rukopis Zelenohorský

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

Archív národního muzea Praha

fond Josef Ladislav Píč

Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha

fond Josef Hlávka (korespondence)

fond Čeněk Zíbrt

fond Martin Hattala (korespondence)

Celé ročníky časopisů

Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění XXIII,
1913.

Čas XXV, 1911.

Časopis Národního muzea, CXVI 1947, CXVII 1948, CXXXI, 1962.

České slovo XXV, 1912.

Českolipsko literární VIII, 1988.

Český časopis historický, VI-VIII, 1900-1902, XI, 1905, XVII, 1911, XVIII, 1912.

Národní listy XXV, 1886, XXXI, 1913.

Národní obroda III, 1947.

Národní politika XXIX, 1911.

Památky archeologické a místopisné XIV-XXIV, 1887-1911.

Věstník slovanských starožitností III, 1899.

Literatura

- Beneš A., *Josef Ladislav Píč. Stoleté pracovní výročí*, in. Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, (ed.) Jiří Frölich, České Budějovice 1993, s. 278-282.
- Buchtela K., Niederle L., *Rukověť české archaeologie*, Praha 1910.
- Cinibulk J. B., *Upomínka na slavnostní odhalení pamětní desky, kterou 14. srpna 1938 věnoval ROMANOV, spolek rodáků a přátel Mšena a jeho vůkolí v Praze, k poctě a na věčnou památku velikého rodáka města Mšena v Kokořínsku: Dr. Josefa Ladislava Píče, universitního profesora a vynikajícího archaeologa českého*, Praha 1938.
- Dubský B., *Pravěk jižních Čech*, Blatná 1944.
- Frölich J., *Archeologické toulky po jižních Čechách*, Vimperk 1990.
- Frölich J. (ed.), *Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích*, České Budějovice 1993.
- Hrala, J., *Malý labyrint archeologie*, Praha 1976.
- Ivanov, M., *Tajemství RKZ*, Praha 1969.
- Jiroušek B., *Jaroslav Goll. Rukopisy a osmdesátá léta*, in: Čas pádu Rukopisů, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 52-62.
- Jiroušek, B., *Jaroslav Goll. Role historika v české společnosti*, České Budějovice 2006.
- Kryštůfek J., Waněk J., *Píčov poslední odkaz*, Praha 1914.
- Kuča K., *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl 4., Praha 2002.
- Lutovský M., *Hroby předků. Sonda do života a smrti dávných Slovanů*, Praha 1996.
- Niederle L., *Na obranu*, Praha 1897.
- Novotný B. (ed.), *Encyklopédia archeologie*, Bratislava 1986.
- *Ottův slovník naučný*, díl 19., Praha 1908.
- Píč J. L., *Archaeologický výzkum ve středních Čechách, který r. 1889-92 společnou prací podnikli Jan Hellich, J.L. Píč, Václav Požárecký a Jan Waněk*, Praha 1893.
- Píč J. L., *Archaeologický výzkum ve středních Čechách, který roku 1893 společnou prací podnikli Jan Hellich, J. L. Píč a Jan Waněk*, Praha 1894.

- Píč J. L., *Archaeologický výzkum ve středních Čechách, který r. 1895-96 společnou prací podnikli Antonín Formánek, správce v Bylanech, Jan Hellich, lékárník v Poděbradech, Dr. J. L. Píč, prof. v Praze a J. Waněk, řed. velkostatku v Radimi*, Praha 1897.
- Píč J. L., *Přehled české archeologie*, Praha 1908.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Čechy za doby knížecí*, Praha 1909.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*, Praha 1903.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Kostrové hroby s kulturou marnskou čili latenskou a Bojové v Čechách*, Praha 1902.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Pokolení kamenných mohyl*, Praha 1900.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Pokolení skrčených koster*, Praha 1899.
- Píč J. L., *Starožitnosti země České, Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*, Praha 1905.
- Pleiner R., *Pravěké dějiny Čech*, Praha 1978.
- Rauchová J., *Revue Osvěta a rukopisné boje osmdesátých let*, in: *Čas pádu Rukopisů*, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 91-116.
- Scheufler P., *Fotografické album Čech 1839-1914*, Praha 1989.
- Sklenář K., *Archeologie a pohanský věk*, Praha 2000.
- Sklenář K., *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*, Praha 2005.
- Sklenář K., *Slepé uličky archeologie*, Praha 1995.
- Sklenář K., *Učenci a pohané*, Praha 1974.
- Smetánka Z., *Archeologické etudy*, Praha 2003.
- Svobodová J., *Čas bojů o Rukopisy, další svazek spisů TGM*, in: *Čas pádu Rukopisů*, (edd.) Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek, České Budějovice 2004, s. 36-40.
- Svobodová J., (ed.), *Spisy TGM č. 19, Z bojů o Rukopisy*, Praha 2005.

Internetové odkazy

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr>

<http://www.mestomseno.cz>

<http://www.nm.cz>

<http://cs.wikipedia.org>

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Posudky zahraničních paleografů (<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr>)

Obr. č. 1 - Josef Ladislav Píč (<http://cs.wikipedia.org/>)

Obr. č. 2 - Podpis J. L. Píče (Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění XXIII, 1913.)

Obr. č. 3 - Rodný dům J. L. Píče (Sklenář K., *Archeologie a pohanský věk*, Praha 2000.)

Obr. č. 4 - Křestní list J. L. Píče (ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 1.)

Obr. č. 5 - Gymnaziální vysvědčení J. L. Píče (ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 10.)

Obr. č. 6 - Mapa nejstarších hrobů v Čechách sestavená J. L. Píčem (Památky archaeologické a místopisné XV, tab. XV.)

Obr. č. 7 - Úvodní strana časopisu redigovaného J. L. Píčem (Památky archaeologické a místopisné, XVI.)

Obr. č. 8 - Píčovy nálezy z Pičhory (Památky archaeologické a místopisné XVII, tab. LXIX.)

Obr. č. 9 - Píčovy nálezy v Hemerách u Bechyně (Památky archaeologické a místopisné XVIII, tab. V.)

Obr. č. 10 - Píčovy nálezy v Plátenicích (Památky archaeologické a místopisné XX, tab. LXIV.)

Obr. č. 11 - Píčovy nálezy z Bylan (Památky archaeologické a místopisné XVII, tab. XLIII.)

Obr. č. 12 - Památník archeologického výzkumu ve Velké Dobré u Kladna (<http://cs.wikipedia.org/>)

Obr. č. 13 - Vyzvedávání kostrové hrobu v Želenicích u Slaného roku 1893, foto František Důras, J. L. Píč ve světlém obleku uprostřed (Scheufler P., *Fotografické album Čech 1839-1914*, Praha 1989, s. 330.)

Obr. č. 14 - Úvodní strana Píčových Starožitností země České, Čechy na úsvitě dějin

Obr. č. 15 - Dům, ve kterém žil a zemřel J. L. Píč (foto archiv autora)

Obr. č. 16 - Úmrtní oznámení (ANM Praha, fond Josef Ladislav Píč, kart. č. 1, inv. č. 31.)

Obr. č. 17 - Pamětní deska J. L. Píče na budově radnice ve Mšeně (<http://www.mestomseno.cz>)

Textové přílohy

Posudky zahraničních paleografů

L. Leger

Milý kollego a příteli!

Když uveřejnil jsem r. 1866 překlad RK, Gaston Paris uveřejnil v Revue Critique velice prudký článek proti pravosti těch básní. Požádal mne, abych mu zapůjčil facsimile rukopisu, který mi byl věnován Maticí. Neměl, on osobně neměl žádné námitky, kterou by učinil v příčině paleografické.

Ukázal tento rukopis zvěčnělému panu Natalisu z Wailly, úředníku národního archivu a členu Institutu, který mu prohlásil, že rovněž nemá proč by činil námitky. Mám na to vzpomínku velmi přesnou. Bohužel jsem naprosto neoprávněn souditi ve věcech paleografických.

Váš upřímný

Leger

M. Prou

Listy pergamenové, které mi předložil pan Dr. Píč a na nichž jsou zapsány národní zpěvy jazykem českým, zdají se mi, že jsou pokryty písmem XIV. století.

Ač některé znaky, na příklad písmeny s dřívky přímými a také tvar d zdají se, že na první pohled naznačují počátek XIV století, přece jsou tu jiné znaky mladší, jako h a z. Z důvodu toho klonil bych se umístiti písmo toto do polovice XIV. století, přihlížeje také k vývoji písma latinského v Čechách, který byl, myslím, zdlouhavější než ve Francii.

Připojil bych, že nezdá se mi, že by červené písmena mohly sahati až k počátku XIV. století.

Co se týče druhého rukopisu, jehož viděl jsem jen fotografii, totiž legendy o sv. Jiří, jest pozdější myslím, než prvý. Mohl by být z druhé polovice XIV. století.

Paříž, 8.X.1911.

Moric Prou

E. Chatelain

Je velice obtížné ustanoviti určitou dobu pro rukopis národních zpěvů českých, poněvadž scházejí body porovnání. Podle toho, co jsem pozoroval v rukopisech latinských různých zemí, navrhol bych však konec XIV. nebo počátek XV. století.

Skutečně stává se v této době, že t má často formu t nebo t, dříve tvar ten vzdaluje se málo .....; svrchní hlavice neobjevuje se dříve než ke konci XV. století a převládá skoro všude v XV. století.

V XIII. a XIV. století zkratky jsou časté; vidí se jich velmi málo v tomto rukopise.

Dříky písmen l, h jsou přímé a nemají přívěsku vpravo ani vlevo Z h Z tak časté v XII., XII., XIV. století, kdežto v XV. století vrací se k čistotě doby karolinské (e h).

Výzdoba písmen začátečních nepřičí se mé hypotese. Celkem vzato navrhl bych, se všemi výhradami stanovenými předmětem samým, dobu blízkou renesanci písemnictví, datum nedaleko roku 1400 našeho letopočtu.

Emil Chatelain

E. Berger

Zlomky pergamenové (Rukopis Královédvorský) Schází mi oprávněnost, když neviděl jsem nikdy rukopisů psaných v této krajině. Tvar některých písmen jako h malé a d (d)malé liší se podstatně od toho, co máme u nás; také výzdoba jest taková, že může nás uvést v omyl

1. užíváním barvy zelené velice řídké u nás od XIII. století, ale která se nalézá v Čechách, jak jste mi to ukázal, jak na vašem zlomku tak i v rukopise Sermontes ecclesiastici.

2. Tvar ozdob nakreslených na okraji vašich zlomků liší se také velice od toho, co nalézáme ve Francii; jest okrouhlejší ve vašem rukopise.

Konečně nevím, zdali písmo v Čechách se co do času neopozdilo za písmem francouzským, jak to pozorujeme mezi Francií a krajinami při břehu Rýna.

Na první pohled, ale neodvažuji se to tvrdit, byl bych nakloněn věřit, že oba dvojlisty (Králové Dvůr) mohou být starší než rukopis legendy o sv. Jiří psaný česky, jehož fotografii laskavě jste mi ukázal, avšak mohu toto mínění projevit jen s velkou opatrností.

Elie Berger.

Couderc

Čtyři ze 16 lístků slavného rukopisu zpěvů českých, chovaných v královském Muzeu Pražském, které byly předloženy našemu přezkoumání panem Dr. J.L. Pičem, konservátorem uvedeného muzea, zavdaly nám podnět, abychom se své strany vyslovili tyto úvahy.

Pan Píč vysvětlil nám nejdříve, že rukopis ten byl viděn Pertzem, který o něm pravil, že jest z počátku XIV. století, a pan Leger, který byl přítomen rozpravě, dodal, že fotografie jeho byla nedávno předložena panu Natalisovi de Wailly, který prohlásil, že nemá, co by namítal proti jeho pravosti. Pan Píč mimo to nám oznámil, že dvojí zkouška chemická a mikroskopická potvrdila tento závěr. A přeložil nám z češtiny některá místa z obou memorand, která po této zkoušce byla pořízena.

Odpověděli jsme mu tehdy, že inkoust těchto čtyř lístků jest barvy překvapující, ale že tato barva snad se může vysvětliti účinkem nahodilé vlhkosti nebo delším uložením ve vlhké místnosti; že celkové vzezření písma ve vlastním smyslu neposkytuje při prvním pohledu nic rušivého, i zdá se, že toto písmo jest z prvé části nebo z polovice XIV. století.

Tento dojem bys sesílen užitím sulfhydratu ammonatého, kterého k snažné žádosti pana Píče a u přítomnosti pana Legera upotřebili jsme při některých písmenech obou lístků (poslední řádka zdola). Toto zkoumadlo způsobilo očividně u inkoustu tohoto rukopisu tytéž výsledky, jako u inkoustů středního věku, u nichž měli jsme často příležitost užití ho. Tento inkoust jest tedy inkoust starý, nebo aspoň inkoust téhož složení, jako inkousty staré.

Poněvadž pan Píč nás prosil, abychom písemně potvrdili výsledky svého bádání, věnovali jsme se novému zkoumání, pozornějšímu a přesnějšímu, které pozměnilo citelnou měrou dobrý dojem počáteční. Zjistili jsme toto:

1. Tvar písma se mění častěji a není možno si to vysvětliti při prostředcích kterými písmař byl opatřen.
2. Některé řádky zdají se, že psány byly tehdy, když pergamen byl vlhký. Proč? Nevidíme skutečně jiného prostředku, jak vysvětliti v těchto řádkách pravidelné rozplzliny u tahu všech písmen. A toto zjištění vede přirozeně k domněnce o přípravě neobvyklé.
3. Jestliže barva inkoustu jest plodem vlhkosti, její naprostá pravidelnost jest překvapující.
4. Některé písmeny mají ráz velice zvláštní, o nichž bylo by si přáti, aby našly se jiné příklady v rukopisech té krajiny a pokud možno stejné doby. U těchto písmen zvláště pozorovali jsme e : e psané způsobem skoro stálým a ne (` nebo c; h : h a ne h; s : S a ne T.

P.S. Rukopis legendy o sv. Jiří psaný česky, jehož fotografie mi byla rovněž předložena, zdá se mi, že jest skoro z téže doby, přihlíží-li se jen k písmu zlomků zpěvů českých.

Couderc

E. Verga

Když jsem viděl rukopisy Královédvorské, obsahující národní básně české, které mi byly předloženy panem Píčem s otázkou, je-li souvislost s písmem italským středního věku, můj dojem byl, že tato souvislost zde jest, a že tu běží o písmo z počátku XIV. století.

Dr. Ettore Verga

A.

Ratti

Miláno, Ambrosiánská knihovna, 12.X.1911

Pan dr. J.L. Píč ukázal mi svazek rukopisu "sermones temporis" latinsky psaný a několik lístků malého rukopisu básní českých, žádaje mne za mé dobré zdání paleografické způsobem tak dojemným, že pokládám za nemožné abych nebyl mu po vůli.

Zdá se tedy podepsanému, že písmo svazku jakož i příprava pergamenu prozrazuje citelný vliv, ne-li přímý původ francouzský.

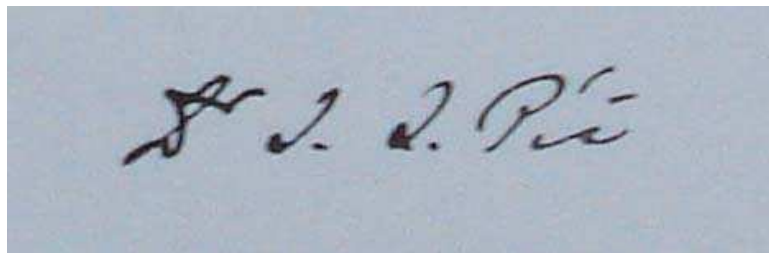
Písmo malých lístků připomíná mi jiné rukopisy písařů krajiny dolního Rýna a zdá se mi, že řadí se do století XIV. - XV.

Mr. Achille Ratti pref. d. B.A.

Obrazové přílohy

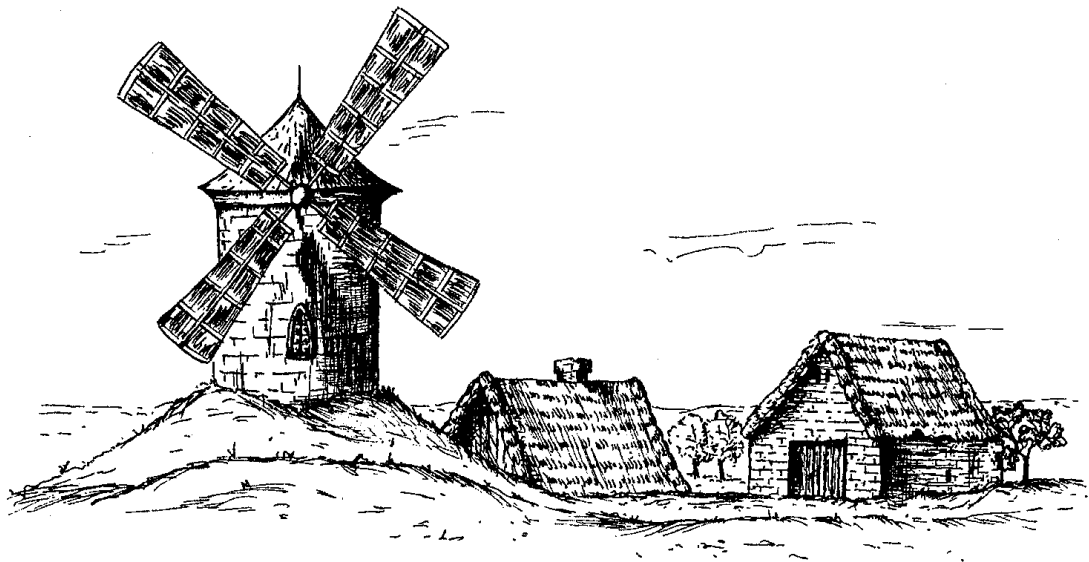

Obr. č. 1. - Josef Ladislav Píč

A rectangular image showing a handwritten signature in black ink on a light blue background. The signature is written in a cursive style and reads "J. L. Píče".

Obr. č. 2 - Podpis J. L. Píče

Obr. č. 3 - Rodný dům J. L. Píče

Království České
 Okresní hejmanství *Mělnicko*
 Okresní soud *Mělník*
 Místo narození, do domu *Mělník č. 247*

Křestní matriky arce *18* / *415*
 No. erb. *112*

Křestní list.

Den, měsíc a rok	narození	<i>19</i> / <i>ledna</i> / <i>1847</i> (přes den <i>847</i>) <i>20</i> / <i>}</i>
Jméno dítěte		<i>Josef Píče</i>
Náboženství		<i>Katolík</i>
Lože		<i>manželské</i>
Otec		<i>Clément (Václav) Píče měšťan a odborník v oboru v Mělníku 247. a syn Jozefava Píče, sedláka a rychtáře ve Mali Bělé č. 6. a Anny Píče z Mali Píče.</i>
Matka		<i>Anna, dcera Františka Vogela měšťana a obuvníka ve Mělníku 155. a Doroty Maistnerové z Lhotovic.</i>
Kněz, jeal úřad		<i>Jos. Svoboda kněz</i>
Kmotr a svědek		<i>Josef Vogel, mistr krajčovský ve Mělníku 155. Anna, manželka Frant. Kouckého mistra obuvnického ve Mělníku 125.</i>
Porodní bába		<i>Anna Píčlová ve Mělníku.</i>

Z farního úřadu ve Mělníku
 dne *22* února 1908.
 Jos. Svoboda
 far. arciděkan

Tiskem a náklady drahoty Vlast.

Obr. č. 4 - Křestní list J. L. Píče

VYSVĚDČENÍ GYMNASIÁLNÍ.

Příč J. L. třída na gymnasiu
obdržel tuto v. páté pololetí školního roku 18 63. vysvědčení
první třídy Císařem 11. měsíce 1863.

Moravní chování: dobře
Pozornost: dobře
Přímá: dobře

Prospěch, který v jednotlivých předmětech učinil, jest:

V náboženství: dobře
V jazyku latině: dobře
V jazyku českém: dobře
V jazyku německém: dobře
V jazyku francouzském: dobře
V dějepisu a zeměpisu: dobře
V matematice: dobře
V přírodovědě: dobře

Zevnějšek prací písemných: dobře

Podst. hodit. proměškaných: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

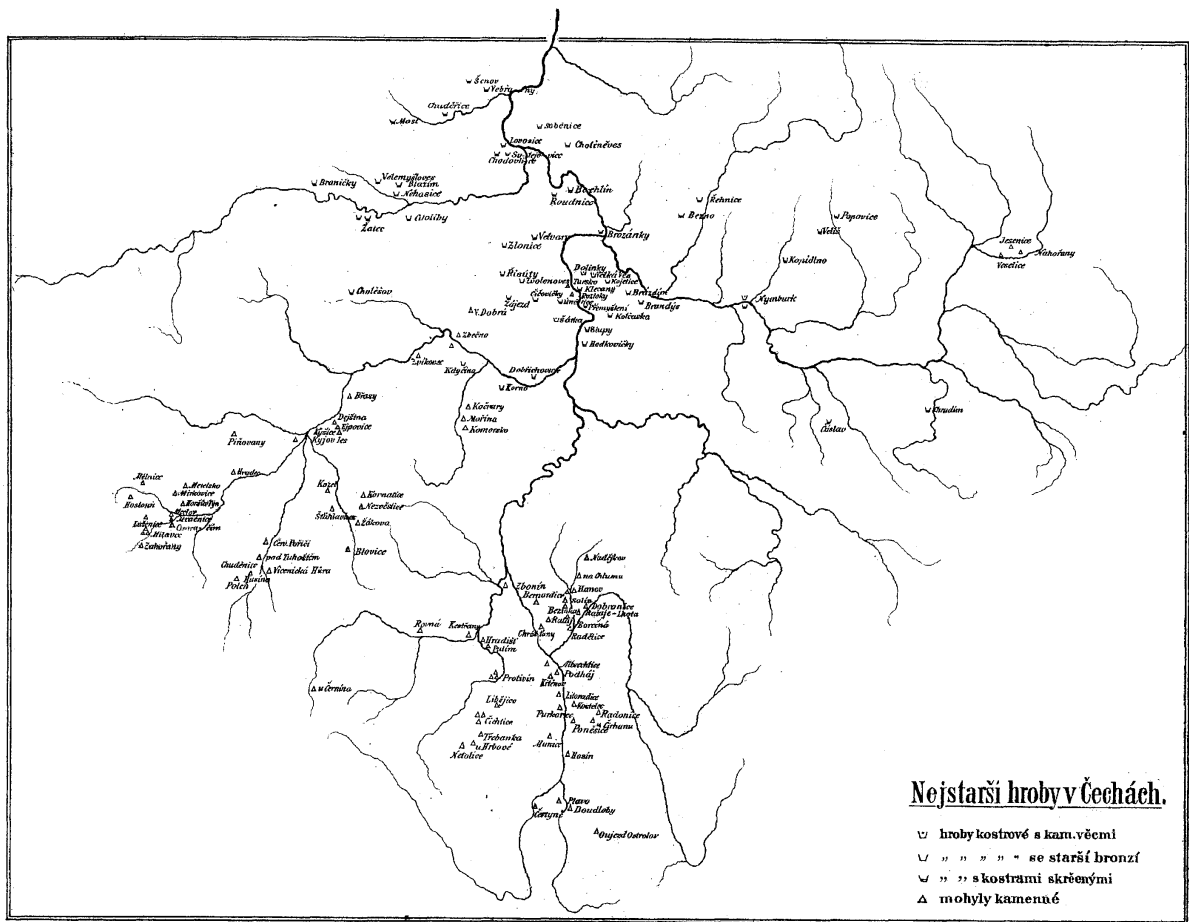
V Praze dne 11. měsíce 1863

J. L. Příč
c. k. ředitel

J. L. Příč
Jan Habermayer
ředitel

Obr. č. 5 - Gymnaziální vysvědčení J. L. Příče

Obr.č. 6 - Mapa nejstarších hrobů v Čechách sestavená J. L. Píčem

PAMÁTKY

ARCHAEOLOGICKÉ A MÍSTOPISNÉ.

Organ Archaeologické komise při České Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění
a Archaeologického sboru Musea království Českého.

Redaktor:

Dr. JOSEF LAD. PÍČ.

Díl XVI. Ročník 1893, 1894, 1895.

K dílu tomu přispěli pp.:

Karel V. Adámek, Theodor Antl, Fr. Bareš, Baron J. de Baye, F. A. Borovský, Kliment Čermák, Fr. Faktor, Jan Feloman, Ed. Fiala, J. Honza, J. K. Hraše, Dr. Karel Chytil, Dr. B. Kohout, B. V. Konečný, J. Koula, Em. Leminger, Karel B. Mádl, Fr. Mareš, Dr. B. Matějka, Dr. Jindřich Matiegka, Jan Nedoma, Dr. V. I. Nováček, Dr. J. L. Píč, J. Pudil, Ant. Rybicka, Josef Smolík, Josef Strnad, V. Schmidt, G. Schmoranz, Josef Šimek, Jan Šlechta Křivoklátský, Dr. J. Teige, Robert z Weinzierlů, Dr. Zikm. Winter, K. Zamastil.

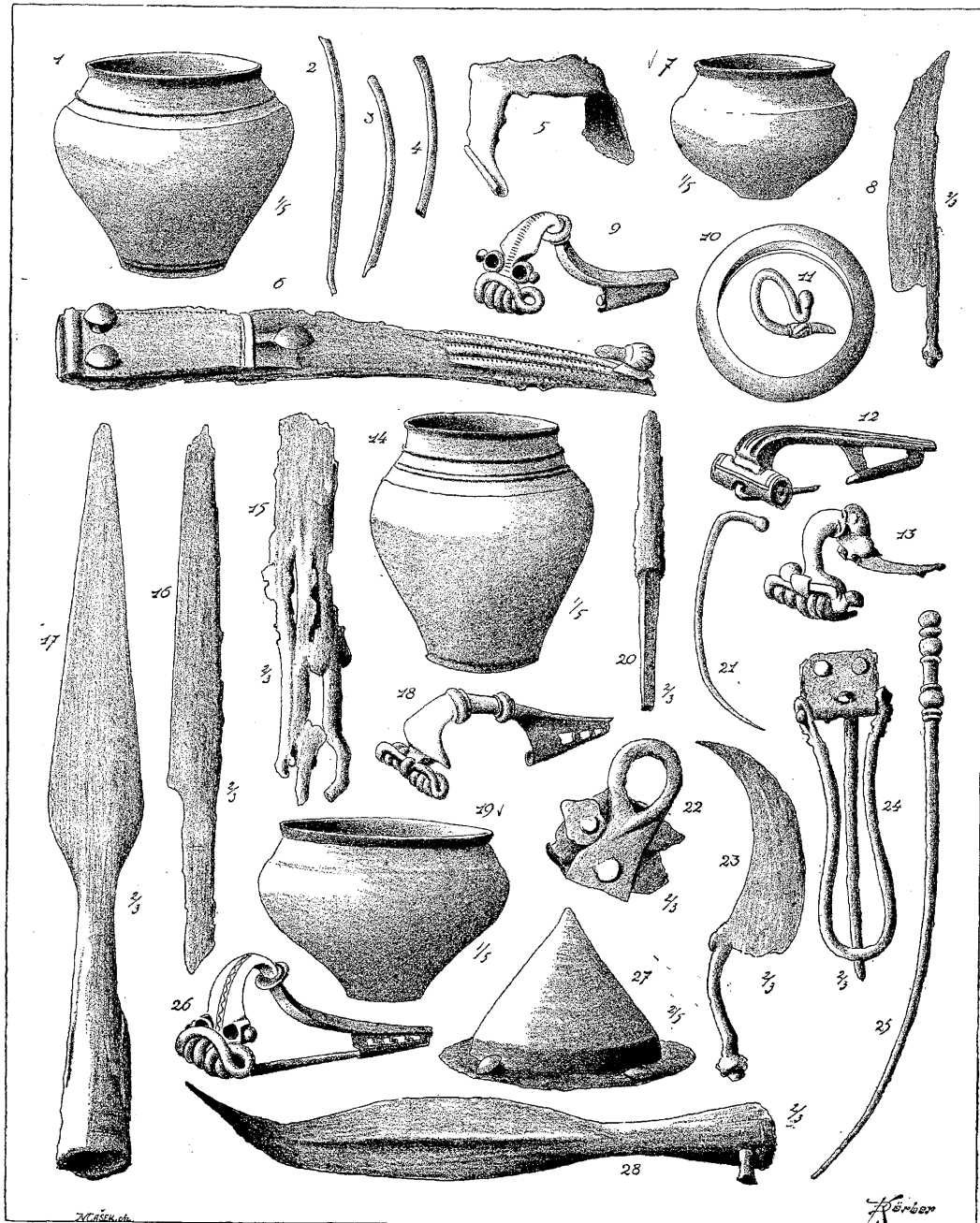
V PRAZE.

Nákladem Archaeologické komise při České Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění
a Archaeologického sboru Musea království Českého.

V komisi knihkupectví Fr. Řivnáče v Praze.

1896.

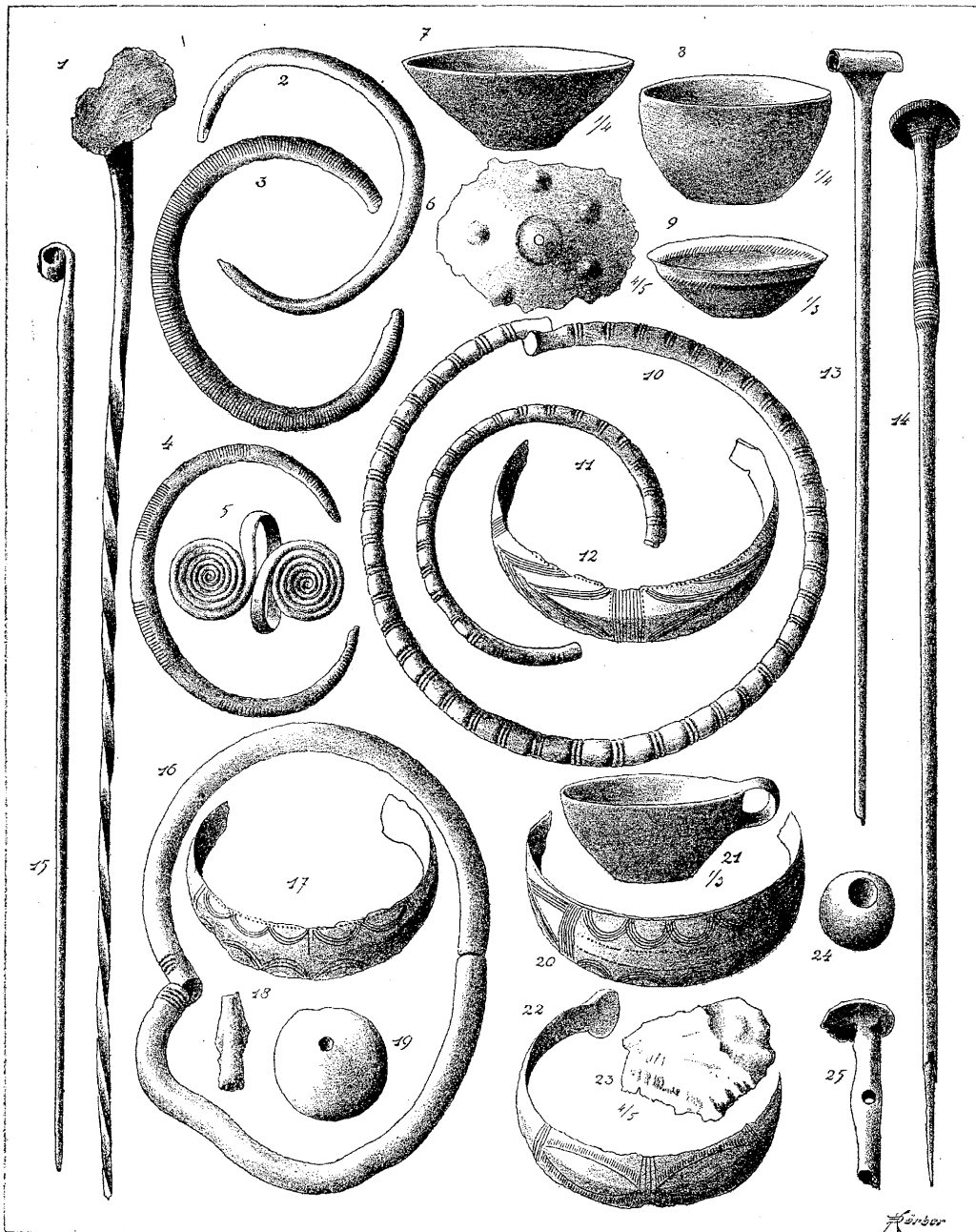
Obr. č. 7 - Úvodní strana časopisu redigovaného J. L. Píčem

Pam. archaeol. XVII.

Dobřichov-Pičhora, žárové hroby z doby císařství římského.

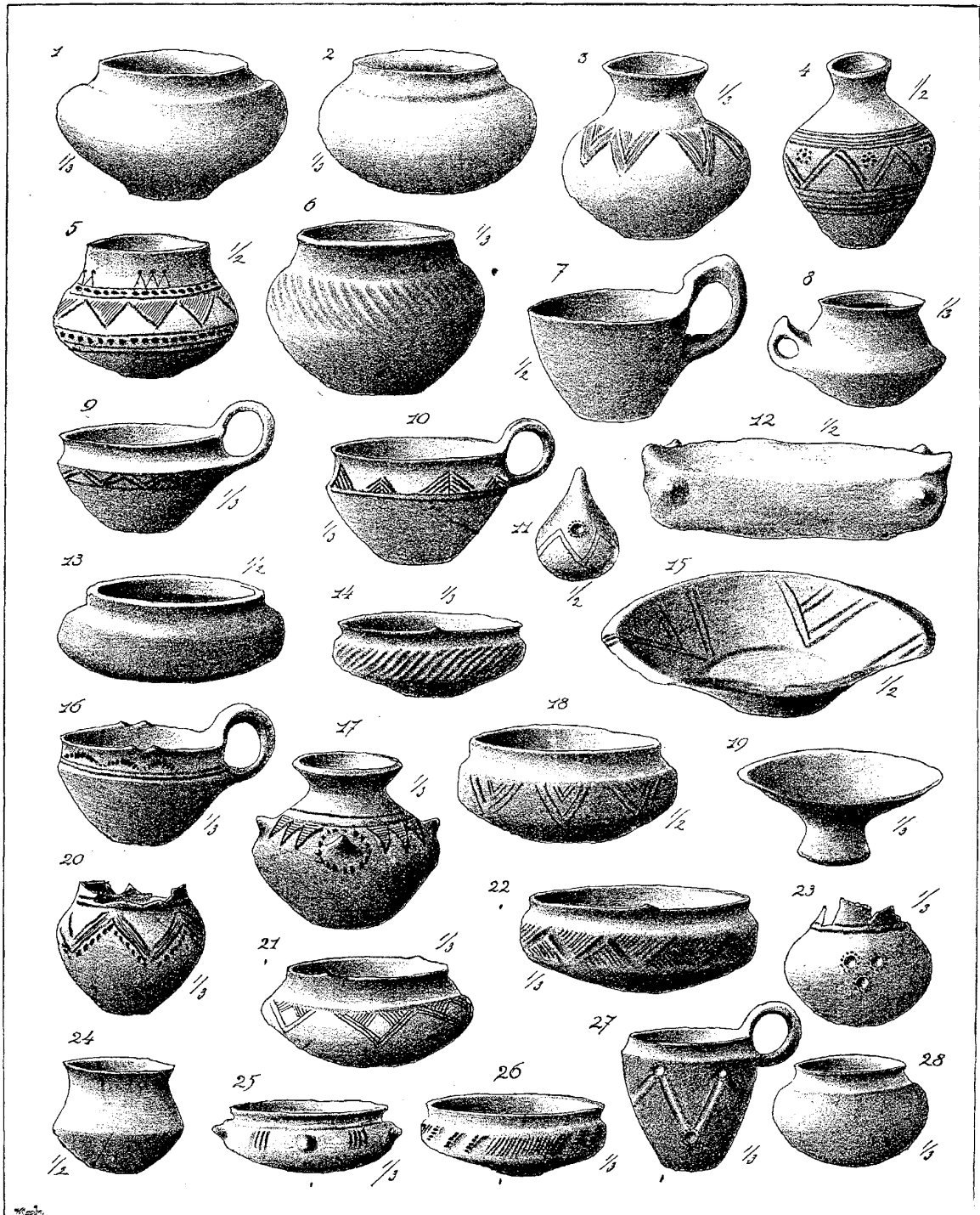
Obr. č. 8 - Pičhovy nálezy z Pičhory

Pam. archaeol. XVIII.

Mohyly v Hemerách u Bechyně.

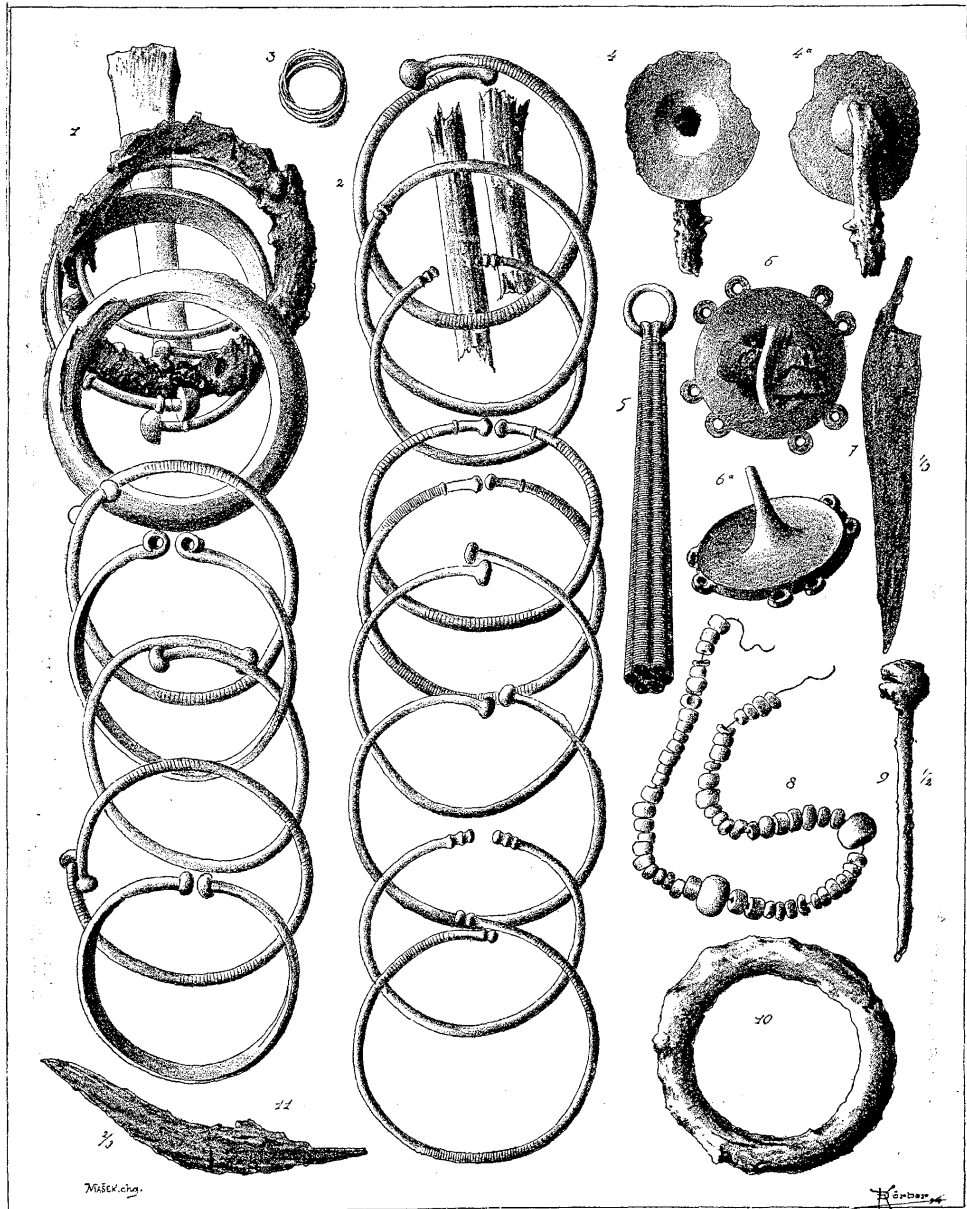
Obr. č. 9 - Píčovy nálezy v Hemerách u Bechyně

Žárové hroby u Plátenic.

Obr. č. 10 - Píčovy nálezy z Plátenic

Pam. archaeol. XVII.

Hroby se skrčenými kostrami u Bylan.

Obr. č. 11 - Píčovy nálezy z Bylan

Obr. č. 12 - Památník archeologického výzkumu ve Velké Dobré u Kladna

Obr. č. 13 - Vyzvedávání kostrové hrobu v Želenicích u Slaného roku 1893, foto František Důras, J. L. Píč ve světlém obleku uprostřed

STAROŽITNOSTI ZEMĚ ČESKÉ
DÍL II.

ČECHY NA ÚSVITĚ DĚJIN.

NA ZÁKLADĚ

PRÆHISTORICKÉ SBÍRKY MUSEA KRÁL. ČESKÉHO

A PRAMENŮ DĚJEPISNÝCH

PÍSE

DR. J. L. PÍČ.

SVAZEK 1.

VYDÁNO PŘÍSPĚNÍM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ
A SPOLEČNOSTI MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

V PRAZE.

NÁKLADEM VLASTNÍM. — TISKEM ČESKÉ GRAFICKE SPOLEČNOSTI „UNIE“.

1902

Obr. č. 14 - Úvodní strana Píčových Starožitností

Obr. č. 15 – Dům, ve kterém žil a zemřel J. L. Píč

Správní výbor Společnosti Musea království Českého podává tímto přesmutnou zprávu o úmrtí dlouholetého vysoce zasloužilého ředitele praehistoricko-archaeologických sbírek Musea, pana

PhDra Josefa Ladislava Píče,

c. k. školního rady a profesora na c. k. české universitě Karlo-Ferdinandově n. o., člena Královské České Společnosti Nauk, řádného člena České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění atd. atd.

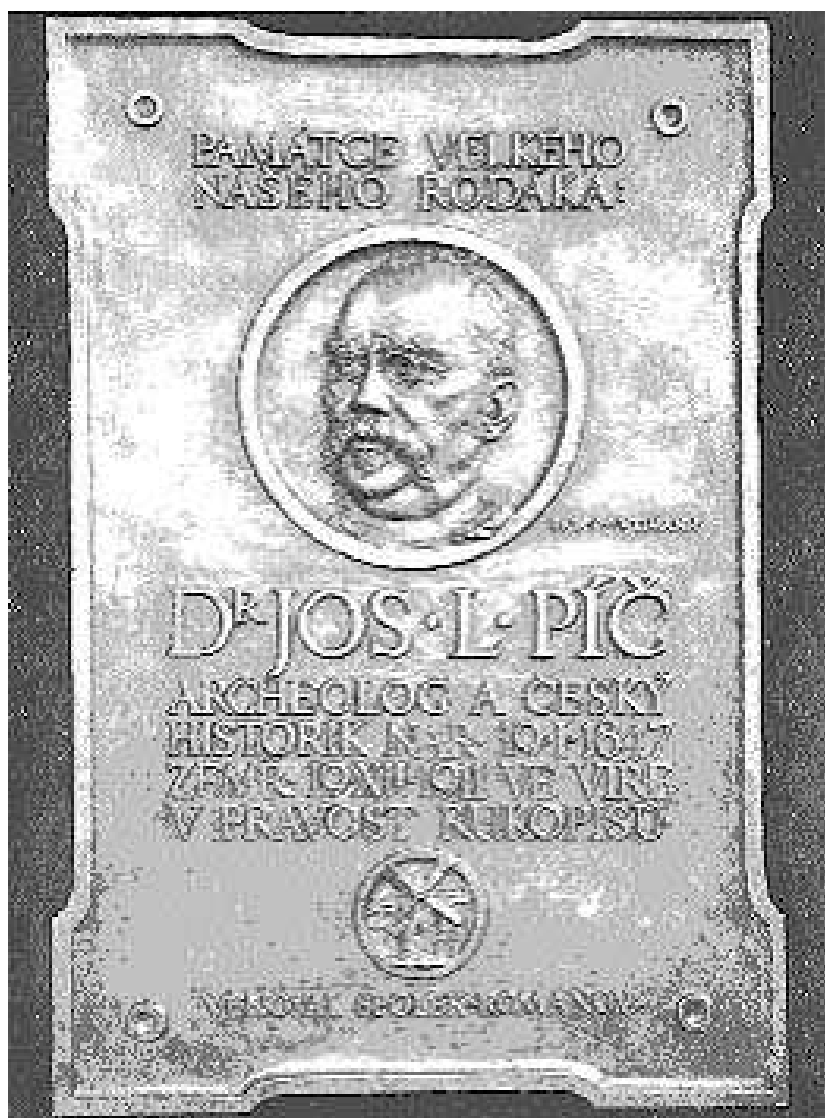
Zemřel dne 19. prosince t. r. v 64. roce svého věku v Praze.

Pohřeb konati se bude v pátek dne 22. prosince t. r. o 3. hodině odpoledne z kostela sv. Štěpána na hřbitov Olšanský.

Zádušní mše svaté slouženy budou v sobotu dne 23. prosince t. r. o 9. hodině dopol. v témž chrámu Páně.

V PRAZE dne 20. prosince 1911.

Obr. č. 16 - Úmrtní oznámení

Obr. č. 17 - Pamětní deska J. L. Píče na budově radnice ve Mšeně